

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİRASIN REDDİ

İpek ÖZMEN

Danışman
Doç. Dr. Nalan Kahveci

2023

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİRASIN REDDİ

İpek ÖZMEN

Danışman
Doç. Dr. Nalan KAHVECİ

İZMİR – 2023

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Mirasın Reddi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../.....

İpek ÖZMEN

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Mirasın Reddi
İpek ÖZMEN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Tezin konusunu, Türk Medeni Kanunu’nda madde 605 ve madde 618 aralığında düzenlenen “mirasın reddi” müessesesi oluşturmaktadır. Medeni Kanun hükümleri, Borçlar Kanunu hükümleri ile İcra ve İflas Kanunu hükümleri çerçevesinde doktrinde yer alan görüşler ve Yargıtay kararları incelenmiştir.

Mirasbırakanın ölümüyle; atanmış mirasçılar, sağ olan eşi, altsoyu, mirasbırakanın altsoyunun olmaması durumunda ikinci zümre külli halefiyet ilkesi gereği kendiliğinden mirasçı sıfatını kazanmaktadır. Bu durumda mirasçılar, mirasbırakanın borçlarından ve mirasbırakanın yüklediği yükümlülüklerden de sorumlu olacaklardır. Mirasçılar, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmak istememeleri veya mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmama isteğinin yanında külli haleflerin veya vasiyet alacaklılarının terekeden mal iktisap etmeyip diğer mirasçılarının miras paylarını artırmak istemeleri, zümre sırası önceliği gibi nedenlerle mirasçı olamayacak kimselerin mirasçı olabilmesini sağlamak istemeleri veya mirasbırakanın getirdiği yükümlülükleri üstlenmek istememeleri durumunda başvurabilecekleri bir yol olarak, kanunkoyucu mirasın reddini düzenlemiştir.

Tez iki bölümden oluşmakta olup birinci bölümde, öncelikle, miras hukuku ile ilgili temel kavramlar belirtilmiş, mirasın reddi kavramı ana hatlarıyla incelenmiştir. Ayrıca mirasın reddi kanunkoyucu tarafından ikiye ayrılmış olup; mirasın gerçek reddiyle diğer çeşidi olan mirasın hükmen reddi bu bölümde detaylandırılarak incelenmiştir.

Tezin ikinci bölümünde ise, mirasın reddinin mirasbırakanın yasal ve atanmış mirasçıları, mirasbırakanın vasiyet alacaklıları açısından sonuçları ele alınmış, mirasbırakanın ve mirası reddeden mirasçıların alacaklılarının mirasın reddi karşısındaki durumları açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mirasın Reddedilmesi, Mirasın Gerçek (Hakiki) Reddi, Mirasın Hükmen (Hükmi) Reddi, Mirasın Reddedenin Kendi Alacaklılarının Korunması, Mirasbırakanın (Mürisin) Alacaklılarının Korunması, Mirası Reddinin İptali.

ABSTRACT
Master's Thesis
Denial of Inheritance
Ipek ÖZMEN

Dokuz Eylul University
Graduate School of Social Sciences
Department of Private Law
Private Law Program

The subject of the thesis is 'rejection of inheritance' which is based on between articles 605 and article 618 in the Turkish Civil Code. Within the framework of the precept of the Civil Code, the precept of the Code of Obligations and the Execution and Bankruptcy Law, the views in the doctrine and the decisions of the Supreme Court were examined.

Appointed legatee upon the death of the legator, descendants and descendants who have the right, automatically gain the title of heir in accordance with the principle of universal succession in case the legator does not have any other descendant. In this case, if the inheritor has got debts and other obligations, the heirs are automatically responsible for them. The legislator wanted to prevent the problems that may occur for considering the situation of the heirs who automatically became heirs due to the universal succession by bringing over the institution of rejection of the inheritance. In addition to the desire of the heirs not to be responsible for the debts of the inheritor or not to be responsible for the debts of the inheritor, the universal successors or the testator's desire to increase the inheritance shares of the other heirs and not to save the property from the estate to ensure that the people who cannot be heirs can be heirs due to the priority of the clan order or to fulfil the obligations of the inheritor. The legislator has issued the rejection of the inheritance as a way they can apply if they do not want to.

In order to make the subject to understand better, the thesis divided into two parts. In the first part, basic information about the concepts of inheritance law is given and the concept of rejection of the inheritance is mentioned. Also,

there will be examination of the real rejection of the inheritance and the rejection of the inheritance by default in this section. In the second part of the thesis, the results of the rejection of the inheritance in terms of the legal heirs of the legator and the testament creditors of the heirs are observed.

Keywords: Disclaimer of inheritance, Virtual disclaimer (Authentic), Judicial (Jud) disclaimer, Protection of Creditors in Disclaimer of Inheritance, Protection of the Creditors of the Legator (Deceased) , Annulment of Inheritance

MİRASIN REDDİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xvi

GİRİŞ	1
-------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASIN REDDİYLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

I. MİRAS HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI	3
A. Tereke	3
B. Ölüm	3
C. Mirasbırakan (Muris, Müteveffa)	6
D. Mirasçı	6
E. Saklı Pay	7
II. MİRASIN REDDİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	9
A. Mirasın Reddi Kavramı	9
B. Mirasın Reddi Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması	12
1. Mirasçılıktan Çıkarma	13
2. Mirastan Yoksunluk	15
3. Mirastan Feragat	16
C. Mirasın Reddinin Çeşitleri	18
1. Gerçek Ret	18
a. Mirasın Gerçek Reddi Hakkını Kullanabilecek Kişiler	18
(1) Ehliyet Açısından Mirasın Reddinin İncelenmesi	19
(i) Tam Ehliyetlilerin Mirası Ret Hakkı	19

(ii) Tam Ehliyetsizler Açısından Mirası Ret Hakkı	20
(iii) Sınırlı Ehliyetsizler Açısından Mirası Ret Hakkı	21
(iv) Sınırlı Ehliyetliler	24
(2) Tasarruf Yetkisi Açısından Mirası Ret Hakkının Kullanımının İncelenmesi	24
(i) Mal Ortaklığı Rejiminden Kaynaklanan Sınırlamalar	25
(ii) Haciz ve İflastan Kaynaklanan Sınırlamalar	26
b. Mirasın Gerçek Reddi Beyanının Şartları	28
(1) Ret Beyanı Yazılı veya Sözlü Olarak Yapılmalıdır	28
(2) Ret Beyanı Şahsen veya Özel Yetkili Temsilci Aracılığıyla Yapılabilir	29
(3) Ret Beyanı Kayıtsız ve Şartsız Olarak Yapılmalıdır	30
(4) Ret Beyanı Kısmen Yapılacaksa Miras Payının Belli Bir Oranını Kapsamalı veya Farklı Sebeplere Dayanan Mirasçılık Sıfatları İçin Yapılmalıdır	33
(i) Farklı Sebeplere Dayanan Mirasçılık Hallerinden Birinin Reddi	33
(ii) Miras Payının Bir Bölümünün Reddi	34
(5) Ret Beyanı Sulh Hukuk Hakimine Yapılmalıdır	34
(6) Mirasın Gerçek Reddi Beyanı Süresi İçerisinde Yapılmalıdır	36
(i) Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı	36
(ii) Yasal Mirasçılar Açısından Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı	36
(iii) Atanmış Mirasçılar Açısından Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı	37
(iv) Terekenin Koruyucu Önlem Olarak Yazımı Durumunda Ret Başlangıcı ve Süresi	38
(v) Resmi Defter Tutma Halinde Ret Süresi	39

(vi) Ret Hakkının Sonraki Mirasçılara İntikali Halinde	
Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı	40
(vii) Ret Süresinin Uzatılması ve Yeni Ret Süresi	
Verilmesi	40
c. Ret Beyanının Mahkemece Tescili	41
d. Ret Beyanının Geri Alınması ve Ret Beyanının İptali	44
(1) Ret Beyanının Geri Alınması	44
(2) Ret Beyanının İptali	46
e. Mirasın Gerçek Reddi Hakkının Düşmesi	49
2. Mirasın Hükmen Reddi	53
a. Genel Olarak	53
b. Mirasın Hükmen Reddinin Şartları	54
(1) Mirasbırakanın Aczinin Açık Şekilde Belli Olması veya	
Resmen Sabit Olması	54
(2) Mirasçılarının Mirası Kabul Etmemiş Olması veya Örtülü	
Şekilde Kabul Etmemiş Olarak Nitelendirilmemiş Olması	56
c. Mirasın Hükmen Reddinin İleri Sürülmesi	60
(1) Tespit Davası	60
(2) İcra Takibinde İleri Sürülmesi	61
(3) Derdest Davada İleri Sürülmesi	62
d. Mirasın Hükmen Reddinin Sonuçları	63

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASIN REDDİNİN SONUÇLARI VE ALACAKLILARIN KORUNMASI

I. MİRASIN REDDİNİN SONUÇLARI	65
A. Yasal Mirasçıların Açısından	65
1. Yasal Mirasçılardan Biri ya da Birkaçının Mirası Reddi	65
a. Genel Olarak	65
b. Yasal Mirasçılardan Biri ya da Birkaçının Reddinin Murisin	
Tasarruf Payına Etkisi	66

c. Mirasçılık Sıfatının Kaybolması Durumunda Yerine Geçen Mirasçıların Denkleştirme Yükümlülüğü	68
d. Mirasçılık Sıfatının Kaybolması Durumunda Diğer Mirasçıların Saklı Payların Korunması	71
e. Mirasbırakanın Eşle Beraber Olan Alt Soyunun Tümünün Mirası Reddi	73
2. En Yakın Yasal Mirasçıların Tümünün Mirası Reddi	74
B. Atanmış Mirasçılar Açısından	75
C. Vasiyet Alacaklıları Açısından	76
C. Devlet Açısından	77
II. MİRASI REDDENİN KİŞİSEL ALACAKLILARININ KORUNMASI	78
A. Genel Olarak	78
B. Reddin İptali Davasının Koşulları	80
1. Ret Anında Reddeden Mirasçının Borca Batık Olması	80
2. Mirasçının Alacaklılara Zarar Vermek Amacıyla Mirası Reddetmesi	81
3. Reddin İptalini Talep Eden Alacaklılara Yeterli Güvence Verilmemiş Olması	82
C. Reddin İptali Davasının Tarafları	83
1. Davacı	83
a. Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklıları	83
b. İflas İdaresi	84
2. Davalı	84
D. Reddin İptalinin Sonuçları	84
III. MİRASBIRAKANIN ALACAKLILARININ KORUNMASI	85
A. Genel Olarak	85
B. TMK m. 618 Kapsamında Mirasbırakanın Alacaklılarının Durumu	86
C. Reddeden Mirasçının Sorumluluğunun Şartları	87
SONUÇ	90
KAYNAKÇA	94

KISALTMALAR

bkz.	Bakınız
C.	Cilt
Çev.	Çeviri
E.	Esas
HD	Hukuk Dairesi
HMK.	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İİK.	İcra ve İflâs Kanunu
K.	Karar
m.	madde
MK	Mülga Medeni Kanun
s.	sayfa
S.	Sayı
T.	Tarih
TBK.	Türk Borçlar Hukuku
TMK.	Türk Medenî Kanunu
TTK.	Türk Ticaret Kanunu
Y.	Yargıtay

GİRİŞ

Miras hukukunda, mirasın intikali hususunda, külli halefiyet ilkesi ve vasiyet alacaklılarının mirasçılığı durumunu ilgilendiren cüzi halefiyet ilkesi benimsenmiştir. Mirasbırakanın külli halefi olan yasal mirasçılara ve yine külli halefi olan atanmış mirasçılara terekenin intikali, ölümle derhal ve doğrudan gerçekleşmektedir. İrade serbestisini kısıtlayan bu durumun önüne geçmek için kanunkoyucu; mirasçılarının, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmak istememeleri veya terekeden mal iktisap etmeyip diğer mirasçılarının miras paylarını artırmak istemeleri, zümre sırası önceliği gibi nedenlerle mirasçı olamayacak kimselerin mirasçı olabilmelerini sağlamak istemeleri veya mirasbırakanın getirdiği yükümlülükleri yerine getirmek istememeleri gibi hallerde beyana dayalı gerçek ret müessesini, mirasbırakanın ödemedi aciz olması nedeniyle, irade dışı intikal neticesinde, mirasçılarının, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmaları dolayısıyla mağduriyetlerinin söz konusu olacağı durumların önüne geçmek için ise karineye dayalı hükmen ret müessesesini düzenlemiştir. Tezde, gerçek ret ve hükmen ret kurumları ve sonuçları ayrı ayrı incelenmiştir.

Tez konusunun, “mirasın reddi” olarak belirlenmesinin amacı doktrinde ve Yargıtay kararlarında, tartışma konusu olan hususları Türk Borçlar Kanunu, İcra ve İflas Kanunu, Türk Medeni Kanunu ile birlikte değerlendirmek ve irade serbestini kaldırıp mirasçıyı büyük bir sorumlulukla karşı karşıya bırakan külli halefiyet ilkesine, kanunkoyucunun getirdiği sınırlamayı detaylıca açıklamaktır. Ayrıca doktrinde tartışmalı olan, cüzi halefiyete tabi vasiyet alacaklısının ret durumu da çalışmamızda incelenmiştir.

Tezin birinci bölümünde, miras hukuku ile ilgili temel kavramlar belirtilmiş, mirasın reddi kavramı ana hatlarıyla incelenmiştir. Ayrıca kanunkoyucu tarafından iki türe ayrılmış olan mirasın reddi kurumu; mirasın gerçek reddi ve mirasın hükmen reddi şeklinde bu bölümde detaylandırılarak incelenmiştir. Mirasın gerçek reddi başlığı altında; ret beyanının kullanılması, yöneltileceği mahkeme, mahkemenin yapacağı işlemler, ret beyanının geri alınabilmesi için koşullar, irade sakatlığı halinde iptal edilebilirliği, ret hakkının düşmesi incelenmiştir. Mirasın hükmen reddi başlığı altında; hükmen reddin niteliği, koşulları kapsamında olan mirasbırakanın ödemedi

aczi ile mirasçılarının mirası kabul etmemiş olması durumları, hükmen reddin ileri sürölme şekli ve mirasın hükmen reddinin sonuçları incelenmiştir.

Tezin ikinci bölümünde, mirasın reddedilmesi durumunun diğer mirasçılar açısından sonuçları ele alınmıştır. Bununla birlikte, mirasbırakanın ve mirası reddeden mirasçılarının alacaklılarının, ret karşısındaki durumları incelenmiştir.

Sonuç bölümünde, çalışmadan kazanılmış sonuçların özü açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MİRASIN REDDİYLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

I. MİRAS HUKUKUNUN TEMEL KAVRAMLARI

A. Tereke

Mirasbırakanın, sağlığındaki malvarlığı değerleri ve malvarlığı ile ilgili ilişkileri¹, mirasbırakanın ölümüyle birlikte veya ölümle aynı sonuca bağlanan bir durumda (gaiplik, ölüm karinesi)² intikale elverişli olduğu ölçüde, miras olarak adlandırılmaktadır³.

Parasal değeri olan, intifa ve sükna hakları, nafaka alacağı, manevi tazminat isteme hakkı gibi bazı haklar malvarlığında yer almasına rağmen intikale elverişli değildir⁴.

B. Ölüm

Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 75 gereği, mirasın açılma anı, mirasbırakanın ölüm anıdır. Mirasbırakanın, ölüm anında, hayatta olan yakını olmasa bile devlet mirasçı sıfatını kazanacağından, her ölüm olayında bir miras intikali vardır⁵.

Miras hukukunun ölümle iç içe ilişkisini ele alırsak ölüm kavramının üzerinde durmamız gerekmektedir. TMK m. 28 kişiliği tanımlarken; doğumu kişiliğin başlangıcı, ölümü ise kişiliğin sona ermesi olarak düzenlenmiştir. Ölüm anının belirlenmesi için biyolojik ölüm ve beyinsel ölüm olarak iki görüş olmakla birlikte; günümüzde beyin hücrelerinin ölmesi durumunda, insanı yaşatmanın mümkün olmaması sebebiyle beyinsel ölüm kişiliğin sona erme anı olarak kabul edilmektedir⁶.

¹ Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, **Miras Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s.99.

² Ali Naim İnan, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş, **Miras Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 49.

³ Ahmet M. Kılıçoğlu, **Miras Hukuku**, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018, s.1; Gökhan Antalya, **Miras Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, (Miras Hukuku) s.429.

⁴ Örneklerle ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız(bkz.) Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016, s.31; Antalya, s.429.

⁵ Serozan ve Engin, s.99.

⁶ Şaban Kayıhan, **Kişiler Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2022, s.23.

Cesedin bulunmaması nedeniyle beyin ölümünün belirlenmesinin mümkün olmadığı hallerde dahi, ölüme bağlanan sonuçların uygulandığı durumlar vardır. Örneğin, uçağın havada infilak ettiği bir durumda ceset bulunamasa da ölüme kesin gözle bakılmaktadır. Bu gibi, ölüme kesin gözle bakılan durumlarda ölüm karinesi gereği kütüğe ölü kaydı düşülmektedir. Kesin gözle bakılmamakla birlikte, kişinin ölümüne kuvvetli olasılık atfediliyorsa, ölüm tehlikesi altında kaybolma veya uzun süreden beri kendisinden haber alınamama durumlarında, belirli şartlar gerçekleştiği takdirde, ilgililerin talebiyle kişinin gaipliğine karar verilebilir⁷.

Cesedin bulunamadığı durumlarda, ölüme bağlanan sonuçların uygulanması, 2023 depremlerinde kaybolan kişiler açısından ülkemizde önem arz eden bir durum olmuştur. Kişinin, şüphesiz şekilde deprem anında yıkılan yapıda olması, aradan geçen zamana rağmen kendisine veya cesedine ulaşılabilmesi ve enkazdan kimsenin sağ çıkması veya kişi hala enkazdayken enkazda patlama olması, aç susuz hayatta kalabilme süresinin dolması bile ağır iş makinelerin enkazda çalışmaya başlaması gibi durumlarda, ölüm karinesi işlerlik kazanacaktır⁸.

Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 32/1 maddesi gereğince alt veya üst soyundan herhangi birinin veya kardeşlerinin, kardeşlerinin olmaması durumunda ise mirasçılarından birinin, başvurarak olay hakkında belge sunmaları ya da yetkili kurumların nüfus müdürlüğüne bildirmeleri durumunda, olayın yaşandığı yerdeki en büyük mülki amirinin emriyle birlikte ölü kaydı nüfus kütüğüne düşülecektir. Hakkında nüfusa ölü kaydı düşülen kişi, sağ olduğu ispatlanana değin gerçekten ölmüş gibi kabul edilir ve kişinin ölümü durumundaki sonuçlar ortaya çıkar. Sayılan bu kişilerin başvurusu durumunda, ölüm karinesinin uygulanması hususunda mahkeme kararına gerek yoktur. TMK m. 44 gereğince bu kişiler dışındaki diğer ilgililerin, en büyük mülki amir tarafından ölü kaydının düşülmesini talep etme konusunda yetkileri olmasa da mahkeme yoluyla ölü ya da sağ olduğunun tespitini istemeleri mümkündür. Deprem gibi kitlesel ölümün olduğu durumlarda, Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 66 hükmüne göre, ilgililerin nüfus müdürlüğüne başvurusuna gerek olmadan ölümlerin tespiti ve ilgili karinelerin

⁷ Ayrıntılı bilgi için bakınız (bkz.), Kayhan, s.25.

⁸ Sinan Sami Akkurt, "**Deprem'in Miras Hukukuna Sonuçları ile İlgili Genel Bir Değerlendirme**", Terazi Hukuk Dergisi, Cilt 18, S. 201, Mayıs, 2023, s.13

işletilmesi konusunda, idare re'sen görevli iken 08.05.2020 tarihinde çıkartılan Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği ile bu madde yürürlükten kalkmıştır⁹.

Ölüm karinesine dayanarak kütüğe ölü kaydı düşülmesi durumunda, olayın gerçekleştiği tarihten itibaren ölüme ilişkin sonuçlar ortaya çıkar¹⁰. Ölü kaydı düşülen kişinin evliliği, ölüm sebebiyle sona erer¹¹. Mirası, mirasçılarına intikal eder. Ancak kişinin ölmediği ortaya çıkarsa, mahkeme tarafından sağ olması nedeniyle kütükten ölü kaydı kaldırılırsa mirasçılar iktisap ettikleri malları iade ederler¹².

Ülkemizde meydana gelen 06.02.2023 depremleri açısından gaiplik karinesini inceleyecek olursak; kişinin ölümü dolayısıyla hak kazanacak kişiler yani depremde kaybolan kişinin mirasçıları, mahkemeden kaybolan kişi hakkında gaiplik kararı çıkartılması için talepte bulunabilirler¹³. Depremde kaybolan kişi hakkında gaiplik kararı verilmesinin talep edilebilmesi için, depremin üzerinden en az bir yıllık sürenin geçmesi gereklidir. Yani 06.02.2023 depremleri açısından örnekleyecek olursak, deprem bölgesindeki konutta olduğu düşünülen bir kişinin mirasçıları, 06.02.2024 tarihinden itibaren, depremde kaybolan bu kişinin son yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesine, gaiplik istemiyle dava açabilirler.”

Ülkemizde 06.02.2023 tarihinde meydana gelen, çok sayıda can ve mal kaybına yol açan depremlere ilişkin olarak, miras hukuku bakımından mihenk noktalarından biri olan “birlikte ölüm karinesinin” işlerliğine de değinmek gerekmektedir. TMK m.29’da düzenlenen “birlikte ölüm karinesi” gereğince, iki veya daha fazla kişinin birbirlerinden önce veya sonra öldüğü tespit edilemiyorsa ölüm anları aynı sayılır ve bu kimseler birbirlerine mirasçı olamazlar. Örneğin, kişinin ve eşinin, depremde ölüm anları tespit edilemiyorsa bu kişiler aynı anda ölmüş sayılacaklarından birbirlerine mirasçı olamayacaklardır. Kişinin başka birisinden çocuğu olduğunu varsayarsak, kişi eşine mirasçı olamayacağından, eşinden, kendisine, dolayısıyla da başka birinden olan çocuğuna miras payı intikal etmeyecektir.

⁹ Akkurt, s. 14.

¹⁰ Akkurt, s.14.

¹¹ Kayıhan, s.24; Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, 7.Bası, Legal Kitabevi, İstanbul, 2016, s.64; Köprülü, **Miras Hukuku**, s. 32.

¹² İhsan Erdoğan ve Dilşat Keskin, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 325.

¹³ Erdoğan ve Keskin, s.327.

C. Mirasbırakan (Muris, Müteveffa)

Her miras olayında, pek tabii bir de mirasbırakan vardır. Gerçek kişi, ölümüyle birlikte mirasbırakan sıfatını haiz olur¹⁴. Mirasbırakanın fiil ehliyetine sahip olmaması, kural olarak onun mirasbırakan sıfatını etkilemez. Tüzel kişiler, mirasbırakan sıfatını haiz olamayacaklardır.

D. Mirasçı

Mirasbırakanın ölümü anında, sağ olan veya tam ve sağ doğmak kaydıyla en azından ana karnında olan gerçek kişiler ve hak ehliyetine sahip tüzel kişiler, terekenin kendilerine intikali sonucunu doğuracak mirasçı sıfatını haiz olabilirler. Mirasbırakanın gerçek veya tüzel kişi mirasçısı bulunmasa bile TMK m. 501 gereği devlet mirasçı sıfatını haiz olacaktır¹⁵. Bu sıfatı kaldıran; mirasın reddi, mirastan çıkarma, mirastan yoksunluk gibi kurumlar bulunmaktadır.

Mirasçıları; aile bağıyla oluşan veya devletin mirasçılığını ifade eden “kanuni(yasal) mirasçı” ve miras bırakanın atadığı “iradi(atanmış) mirasçı” olarak iki grupta inceleyebiliriz¹⁶. Aile bağından anlaşılması gereken, bizim hukukumuzda, sadece TMK tarafından tanınan aile birliği veya kan bağı olmakla birlikte, ABD’nin bazı eyaletlerinde nişanlı da mirasçı olabilmektedir¹⁷. Kanaatimizce, ispat zorluğu nedeniyle, hukukumuzda nişanlının yasal mirasçı olarak sayılmaması yerinde olmuştur.

Yasal mirasçılar ile atanmış mirasçılar arasındaki en önemli husus; atanmış mirasçıların, yasal mirasçıların saklı payını ihlal edememesidir¹⁸. Bu iki grup da mirasın bir bütün olarak intikal ettiği “külli halef” olarak adlandırılır.

Külli halefler tereke borçlarından TMK m. 641/1 gereği müteselsilen sorumlu olmakla birlikte; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu madde (m.) 12 gereğince murisin vergi

¹⁴ Serozan ve Engin, s.100; İnan, Ertaş ve Albaş, s.52.

¹⁵ Ayan, s.33; Serozan ve Engin s.100.

¹⁶ Mirasçı sayısına göre, miras paylarına göre, kendinden sonra mirası nakil yükümlülüğüne göre, saklı paylı olma durumuna göre ayrımlar için bkz. Kılıçoğlu, s. 25-27.

¹⁷ Adam J. Hirsch, “**Inheritance on the Fringes of Marriage**” University of Illinois Law Review, vol. 2018, no. 1, 2018, pp. 246.

¹⁸ Ayan, s.34; İnan, Ertaş ve Albaş, s.71.

borçlarından; mirasçılar ayrı ayrı, miras hisseleri oranında sorumlu olurlar. Vergi borçları, mirası reddetmemiş mirasçılar adına ayrı ayrı payları oranında tebliğ edilir¹⁹.

Vasiyet alacaklıları, tereke borçlarından sorumlu olmayan, belirli bir malvarlığının veya hakkın intikal ettiği “cüz’i halef” olarak adlandırılmaktadır²⁰.

E. Saklı Pay

TMK m. 505/I’de mirasbırakanın, terekesi üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği kısım belirtilmiştir. Hükme göre, mirasbırakanın, serbestçe tasarrufta bulunmasının önündeki engel, sınırlı olarak sayılmış yasal mirasçıların saklı payıdır. Saklı pay, mirasbırakanın malvarlığı üzerinde tasarruf yapma özgürlüğünün sınırını oluşturan, kanunda sayılmış mirasçıların yasal miras payının belirli bir oranı olarak tanımlanabilir²¹.

Kanunkoyucu, TMK m. 560-571 aralığında, saklı pay sahibi mirasçılarını korumak için tenkis davasını düzenlemiştir. Mirasçılarının, saklı paylarını muhafaza etmek amacıyla, tenkisini talep edilebilecekleri kazandırmalar, TMK m. 565’te düzenlenmiştir. Mirasçılık sıfatı kalkan, örneğin mirası reddeden yasal mirasçılara, geçmişte, mirasa mahsuben sağlararası kazandırma yapılmış olması durumunda, yapılan sağlararası kazandırmanın tenkise takılması TMK m. 565/1 kapsamında hükme bağlanmıştır²².

İleride, mirasın reddi durumunda, mirasbırakanın tasarruf oranlarının değişimi anlatılacaktır²³.

1) Sağ kalan eş tek başına mirasçı ise miras payı terekenin tamamı, saklı payı ise terekenin ¾’üdür.

2) Sağ kalan eşin, mirasbırakanın altsoyuyla birlikte mirasçı olması durumunda miras payı terekenin ¼’ü, saklı payı ise terekenin ¼’üdür.

¹⁹ Danıştay 3. HD, 19.09.2000 Tarihli (T.), 1999/4821 Esas (E.), 2000/2781 Karar (K.): www.legalbank.net (18.10.2023)

²⁰ İnan, Ertaş ve Albaş, , s.73.

²¹ Nalan Kahveci, **Tenkise Tabi Sağlararası Kazandırmalar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.30-31; Kılıçoğlu, s.202-203; Hatemi, s.40; Öztürkler, s.117; Fikret Eren, **Türk Medeni Hukuku Tenkis Davası**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973, s.40.

²² Bu duruma “Mirasçılık sıfatının kaybolması durumunda diğer mirasçılarının saklı paylarının korunması” başlığı altında anlatılacaktır.

²³ Bkz. Yasal mirasçılar açısından mirasın reddi başlığı

3) Altsoy tek başına mirasçı ise miras payı terekeni tamamı, saklı payı ise terekenin yarısıdır.

4) Altsoy, mirasbırakanın eşiyle birlikte mirasçı ise miras payı $3/4$, saklı payı ise terekenin $\frac{3}{4} \times \frac{1}{2} = 3/8$ 'idir.

5) Mirasbırakanın ana babası, tek başına mirasçı ise yasal miras payları terekenin tamamı, saklı payları ise terekenin $\frac{1}{4}$ 'üdür.

6) Mirasbırakanın ana babası, mirasbırakanın altsoyunun mirasçı olması halinde pay almazlar.

7) Mirasbırakanın ana babasının, mirasbırakanın eşiyle birlikte mirasçı olmaları halinde yasal payları toplamı terekenin $\frac{1}{2}$ 'si, saklı payları ise terekenin $\frac{1}{2} \times \frac{1}{4} = 1/8$ 'idir.

8) Sağ kalan eşinin, mirasbırakanın ana babasıyla birlikte mirasçı olması halinde miras payı terekenin $\frac{1}{2}$ 'si, saklı payı ise terekenin $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = 1/2$ 'sidir.

9) Kardeşin, murisin altsoyu olmadan murisin sağ kalan eşi ile ve mirasbırakandan önce babanın ölmüş olması durumunda sağ kalan ana ile mirasçı olması durumunda yasal payı terekenin $\frac{1}{4}$ 'üdür, saklı payı ise kaldırılmıştır.

10) Kardeşin, murisin altsoyu olmaması ve mirasbırakandan önce ana babanın ölmesi durumunda yasal miras payı terekenin $\frac{1}{2}$ 'sidir, saklı payı ise kaldırılmıştır.

11) Sağ kalan eşin, büyükanne/büyükbaba veya mirasbırakandan önce ölümleri halinde salt bunların çocukları ile mirasçı olması durumunda yasal payı terekenin $\frac{3}{4}$, saklı payı ise terekenin $\frac{3}{4} \times \frac{3}{4} = 9/16$ 'sıdır.

12) Büyükanne/büyükbaba veya mirasbırakandan önce ölümleri halinde salt bunların çocuklarının, murisin sağ kalan eşi ile mirasçı olması durumunda yasal miras payı terekenin $\frac{1}{4}$ 'üdür, saklı payı ise yoktur.

II. MİRASIN REDDİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

A. Mirasın Reddi Kavramı

Mirasın reddi; miras bırakanın ölümünden sonra²⁴, mirasın kalıcı iktisabını engelleyen²⁵, kanun tarafından tanınan yasal süre içerisinde tek taraflı hukuki işlemle kullanılan bir haktır²⁶. Zira, mirasçı yasal süre içerisinde kanundaki diğer şartlara uymak kaydıyla mirası reddetme hakkına sahiptir²⁷.

Mirasın reddini, bozucu yenilik doğuran hak olarak nitelendirebiliriz²⁸. Zira, mirasçılarının, mirasçı sıfatını kazanmaları mirasçının ölümü ile kendiliğinden gerçekleşmektedir ve reddetme ile geçmişe etkili bir biçimde bu geçici mirasçı konumları ortadan kalkmaktadır²⁹.

Kişiyi sıkı sıkıya bağlı olan haklar arasında, mirasın reddi hakkı yer almadığından, mirasın reddi hakkı temsilci aracılığıyla da kullanılabilir³⁰. Ancak Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) Velayet Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük (Mirasa ilişkin tüzük) m. 39/2'de yazılı olan “*ret beyanı mirası*

²⁴ M. Kemal Oğuzman, **Miras Hukuku**, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995, s.288; İlhan Helvacı, **Mirasın Reddi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002, s.10; Ayan, s.275; Serozan ve Engin, s. 508.

²⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.31

²⁶ İnan, Ertaş ve Albaş, s.512.

²⁷ İnan, Ertaş ve Albaş, s.512.

²⁸ Antalya, s.429; İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 14. HD, 03.04.2018 T., 2018/422 E., 2018/397 K.: www.legalbank.net (07.12.2022)

Yargıtay 14. ve 8. Hukuk Dairesi'nin yerleşmiş içtihatlarında da belirtildiği üzere, “mirasın gerçek reddinde, mirasçılarının, mirası kayıtsız şartsız reddettiğine ilişkin sözlü veya yazılı beyanı, bozucu yenilik doğurucu hak niteliğinde olup; sulh hakimi tarafından tutanak ile tespit edilmekle hukuki sonuç doğurur. Böyle bir davada sulh hakiminin görevi, reddin süresinde olup olmadığı ve reddedenin mirasçılık sıfatı bulunup bulunmadığını incelemek, süre koşulu ile mirasçılık sıfatının gerçekleşmesi halinde ise, TMK'nın 609. maddesi uyarınca ret beyanını tespit ve tescil etmekten ibarettir. Bu nedenle, mirasın kayıtsız şartsız reddine ilişkin dilekçe sulh hakimine ulaştıktan sonra, davacıların ayrıca duruşmaya gelmelerine ilişkin yasal bir zorunluluk bulunmadığı halde; ilk derece mahkemesince 16/12/2012 tarihli ara karar ile takip edilmeyen davanın HMK'nın 150/1. maddesi gereğince yenileninceye kadar işlemiden kaldırılmasına” ve 22/05/2017 tarihli karar ile “davanın üç aylık yasal süre içerisinde yenilenmediğinden 6100 sayılı HMK'nın 150/5. maddesi gereğince davanın açılmamış sayılmasına,” karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”

²⁹ Serozan ve Engin, s.508 ; Antalya, s.429; Helvacı, Mirasın reddi, s.11; Bülent Köprülü, **Miras Hukuku Dersleri Cilt I**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1975, s.282; Yasemin Maraşlı Dinç, **Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.108

³⁰ Oğuzman, s.289; Helvacı, Mirasın Reddi, s.68 ; İnan,Ertaş ve Albaş, s.513 ; karşı görüş için bkz. Ekrem Kurt, “Türk Hukukunda Kişiyi Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 15, Sayı 2 ,2016 , s. 163-165; Cevdet Yavuz, Osman Açıkgöz, “Mirasın Temsilci Aracılığıyla Reddedilmesi Halinde Özel Yetkinin Gerekli Olup Olmadığı Hususunun Öğretideki Görüşler ve Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 18 , Sayı 2, 2021, s.691.

reddedene veya istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise vekiline imza ettirilip, hâkim ve zabıt katibince imzalanır” hükmü uyarınca, mirasın temsilen reddedilebilmesi yetkisine yer verilmiş özel vekaletnamenin sunulması gerekmektedir.

Mirasın reddi hakkı, tek taraflı hukuki işlemle kullanılmaktadır. Zira 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 285/2’de mirasın reddinin iki taraflı bir bağışlama işlemi niteliğinde olmadığı özel olarak belirtilmiştir. Örneğin; vasiyet alacaklısının mirası reddetmesi durumunda borçlunun ibrasından farklı olarak, vasiyet olunan şeyi ifa etmekle yükümlü olan kimsenin kabulü aranmaz.

Mirası reddederken sebep gösterme zorunluluğu yoktur³¹. Ancak mirasçının alacaklılarını bertaraf etmek için, mirası reddetmesi durumunda alacaklılar mirasın reddinin iptalini talep edebilirler³².

Mirasın reddi müessesesi, yasal dayanağını 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda “Ret hakkı” başlığı altında düzenlenen m. 605’ten almaktadır. İlgili hükme göre; mirasbırakanın yasal mirasçıları ve atanmış mirasçıları, mirası reddedebilirler.

³¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.13; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 20.03.1996 T., 1996/2-72 E., 1996/200 K.: www.legalbank.net (07.12.2022) “*Kanuni süresi içerisinde kayıtsız şartsız mirası red ettiklerini bildirerek reddin tescilini istemişlerdir. Duruşma sırasında gerekçe gösterilmesi durumu değiştirmez. Davacılar Medeni Kanunun 545. maddesinde öngörülen şekli istememişlerdir. O halde mirasın reddini tescil etmek gerekirken yazılı biçimde görevsizlik kararı verilmesi doğru görülmemiştir...*” ilgili kararda terekenin borca batık olması gerekçesiyle reddedilmesi durumunda, hükmen reddin düşünelebileceği bu nedenle tereke alacaklısının alacağı miktarına göre asliye hukuk mahkemesinin görevli olabileceği sebebiyle ilk derece mahkemesi tarafından görevsizlik kararı verilmiştir. Oysaki gerekçe gösterilmeden kayıtsız şartsız mirasın reddilmesi durumunda, yenilik doğurucu hak olarak kullanılan mirasın gerçek reddi söz konusudur ve kullanılmakla tükenir. Bu durumun tartışıldığı diğer bir karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 14.03.1984 T. , 1982/2-66 E., 1984/239 K.: www.legalbank.net (07.12.2022) “*Gerçek ret beyanı, niteliği itibarıyla yenilik doğurucu bir irade beyanıdır. Diğer bir red şekli ise, mirasın hükmen reddi olup (MK. 545/2) miras bırakanın ölüm tarihindeki terekesinin borca batıklığının tesbiti niteliğindedir. Gerçek red, soyut bir irade beyanı ile gerçekleşmesine karşın; hükmen red, tereke alacaklısına yönelik borca batıklığın şeyi ve sabit olduğunun tesbiti için açılacak davada tarafların toplanan delillerine göre verilecek bir kararla gerçekleşir. Gerçek redde hasım söz konusu değildir. Hükmen redde ise, ilgili tereke alacaklısının hasım gösterilmesi zorunludur. Bundan başka gerçek red için görevli mahkemenin kanunda açıkça gösterilmiş olmasına karşı, hükmen reddin hangi mahkemede bakılabileceğine dair kanunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Onun için hükmen red davasında görevli olan mahkemenin genel dava koşulları çerçevesinde, başka bir ifade ile tereke alacaklısının alacağı miktarına göre Sulh veya Asliye Mahkemesi olarak belirlenmesi gerekir (İçt. Birleştirme kararı 23.12.1942 gün ve 24/29 sayılı).*” www.legalbank.net (07.12.2022)

³² Kılıçoğlu, Miras Hukuku ,s. 285.

Kanunkoyucu, TMK m. 605 hükmünde, yasal ve atanmış mirasçının ret hakkından söz etmekle birlikte, TMK m. 616'da vasiyet alacaklısının ret hakkından söz etmiştir: *“Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddeden vasiyet yükümlüsü yararlanır”*³³. Vasiyet alacaklısının reddini, “mirasın reddi” kurumundan ziyade “vasiyetin reddi” olarak değerlendirmek daha yerinde olacaktır; vasiyetin reddi durumunda, on yıllık süre geçince zamanaşımı nedeniyle alacak hakkı talep edilemez³⁴. Ancak diğer alacaklılardan farklı olarak vasiyet alacaklısının borcu sona erdirmesi durumunda, vasiyet yükümlüsünün kabulü aranmayacaktır. Vasiyet alacaklısının, mal vasiyetini kabul etmemesi ifayı isteme hakkından feragat niteliğinde olarak değerlendirilmektedir³⁵. Vasiyetin reddedilmesi halinde, vasiyet borcu sona erer³⁶. Bu durumda vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilir³⁷. Eğer yedek vasiyet alacaklısı atanmadıysa, TMK m. 616 gereği vasiyet olunan şey vasiyet yükümlüsüne ait olur³⁸. Vasiyet yükümlüsü, vasiyeti yerine getirme görevlisi olmakla birlikte, mirasbırakan tarafından özel olarak belirlenmediyse TMK m. 600 gereği yasal mirasçılar ve atanmış mirasçılardır.

TMK m. 519/2 *“Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da mirasbırakandan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer”* hükmü gereğince vasiyet borcu, reddeden mirasçının yerine geçen borçlu tarafından yerine getirilir.

³³ Karşı görüş için bakınız(bkz) Şener, Esat, **Miras Hukuku**, Olgaç Mat, Ankara,1977, s. 47.

³⁴ Yavuz,Açıkgöz, s.680, Kemal Tahir Gürsoy, **Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti**, Yıldız Matbaası, Ankara,1955, s.114; karşı görüş bkz: Helvacı Mirasın Reddi, , s.206.

³⁵ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi (Y.2 H.D.), Karar Tarihi: 28.05.2003, Esas Numarası: 2003/6353, Karar Numarası: 2003/7765 www.legalbank.net (03.01.2023)

³⁶ Mustafa Dural ve Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 17. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s.423;

³⁷ Bilge Öztan; **Miras Hukuku**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014, s.411.

³⁸ TMK 520 gereği miras bırakan; vasiyet alacaklısının herhangi bir sebeple vasiyet alacağına nail olamaması halinde, onun yerini kimin alacağını belirlemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dural ve Öz, .171.

Mirasın reddi daha önce de belirtildiği üzere, TMK 605'in ilk fıkrasında mirasçının irade açıklamasına dayanan “gerçek ret”, ikinci fıkra ise karineye dayanan “hükmen ret” olarak iki çeşit olarak düzenlenmiştir³⁹.

Hükmen redde amaç, miras bırakanın yüklü borçlarından mirasçılardan sorumlu olmasının önüne geçmektir. Gerçek redde ise, miras bırakanın borçlarından sorumlu olmama isteğinin yanında, kendisi borçlu olması durumunda alacaklılarından terekeden iktisap edeceği mal varlığını kaçırıp diğer mirasçılara kazandırmak amacıyla⁴⁰ ya da salt diğer mirasçılardan miras paylarını artırmak amacıyla, miras bırakanın düzenlediği sağlararası kazandırmayla almış olduğu denkleştirmeye tabi iktisaplarının denkleştirmeye tabi olmasından kaçınma⁴¹, zümre sırası önceliği gibi nedenlerle mirasçı olamayacak kimselerin mirasçı olabilmesini sağlamak amacıyla veyahut⁴² miras bırakanın getirdiği yükümlülükleri veya vasiyet alacaklısı lehine yapılan kazandırmayı gerçekleştirmemek için de miras reddedilebilir⁴³. Reddin saklı paylar ve tasarruf oranı üzerindeki etkisine çalışmamızın devamında değinilecektir.

B. Mirasın Reddi Kavramının Benzer Kavramlarla Karşılaştırılması

Mirasçılık sıfatı; mirası reddetme, mirastan çıkarılma, mirastan yoksunluk, feragat gibi sebeplerle kaybedilebilir. Ancak bu durumların birbirine benzer ve birbirinden farklı olmak üzere bazı sonuçları olacaktır. Örneğin; mirasın reddedilmesi durumunda, en yakın yasal mirasçılardan tümünün mirası reddetmeleri durumunda,

³⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.9; Birsan Kemal ve Samim Gönensay, **Medeni Hukuk Cilt III**, İstanbul Üniversitesi Yayınları Arkadaş Basımevi, İstanbul, 1938, s.245; İnan, Ertaş ve Albaş, s.513; Oğuzman, s.288

⁴⁰ Mirası reddederken kendi alacaklarından mal kaçırmak amaçlandığında mirasın reddinin iptali sonucu doğabilir. Bkz: Hasan Özkan, **Türk Medeni Yasası Ve Uygulaması Miras Hukuku**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.3420

⁴¹ Mirası ret durumunda mirasçılık sıfatı kaybedileceğinden, reddeden denkleştirme borcundan kurtulmakla beraber kazandırıcı işlem tenkise tabi olabilir. Erhan Günay, **Mirasta Denkleştirme İade Davası İle Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s.79; Cemal Öztürkler, **Mirasta Denkleştirme İade ve Tenkis Davalarında Hesap Teknikleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 136.

⁴² Reddeden mirasçı, reddinden faydalanacak şahısları serbestçe belirleyemez. TMK. m. 611 gereği reddeden mirasçı mirasbırakandan önce ölmüş gibi kabul edilip, onun payı mirasbırakanın başkaca arzusu yoksa hak sahiplerine geçer. Bkz: Coquoz, J., “*Mirasın Reddinin, Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri*”, çev. Güral, R. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 1, 1951, Sayfa: 686.

⁴³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.13; Serozan ve Engin s.505; miras bırakanın yüklediği vazifeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman, s. 145-151.

miras sonraki bir dereceye veya devlete geçmez; bunun yerine Türk Medeni Kanunu madde 612 hükümlerine göre; miras, iflas hükümlerine göre tasfiye edilir ve arta kalan değerler, mirası reddetmeyen mirasçılara dağıtılır. Bununla birlikte ortak yanlarına örnek verecek olursak; mirasbırakanın, sağlığında kazandırma yaptığı mirasçılar, mirasçılık sıfatını kaybederlerse (ret, çıkarma, yoksunluk, feragat gibi) kendilerine yapılan kazandırmalar diğer mirasçılara karşı denkleştirme borcu kapsamında olmasa da yasal mirasçıların saklı payı ihlal edildiği sürece bu kazandırmalar tenkise tabi tutulabilir⁴⁴.

1. Mirasçılıktan Çıkarma

Kanunda, mirasçılıktan çıkarma kurumuna TMK m. 510-513 arasında yer verilmiştir. TMK m. 510-512 arasında cezai mirasçılıktan çıkarma düzenlenmiş, TMK m. 513'te borç ödemeden aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarma düzenlenmiştir. Mirasçılıktan cezai çıkarma durumunda, mirasçının, kanunda sayılan bazı davranışlarda bulunması durumunda mirastan mahrum kalması düzenlenmiştir. Borç ödemeden aciz sebebiyle mirasçılıktan çıkarma durumunda, mirasın altsoyunun saklı payının yarısı, doğmuş veya doğmamış çocuklarına özgülenir.

Cezai mirasçılıktan çıkarma durumundaki davranış kalıpları; TMK m. 510'a göre; mirasbırakana veya onun yakınlarına yönelik ağır bir suç işlenmesi veyahut mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesine yönelik aile hukukundan kaynaklı sorumlulukların önem arz edecek derecede yerine getirilmemesi şeklinde sayılabilir. Burada kanunkoyucu; mirasbırakanın, mirasçısının saklı payını bertaraf edebilmesine imkân vermiştir. Bu durumda; mirasbırakanın başkaca tasarrufu olmadıkça, çıkarılan mirasçının mirasçılıktan çıkarılmasaydı alacağı miras payı, TMK m. 511 gereğince çıkarılan kişinin altsoyuna, altsoyu yoksa mirasbırakanın diğer yasal mirasçılara intikal edecektir. Mirasçılıktan çıkarılan kişinin altsoyu yoksa mirasbırakan, çıkarılmasaydı mirasçıya kalacak olan miras payı üzerinde tasarruf yetkisine sahip

⁴⁴ Antalya, s.335; Ayan, s.216.

olur, diğer mirasçılar tenkis talebinde bulunamaz⁴⁵. Mirasbırakan dilerse; saklı payının tamamı için veya saklı payının bir kısmı için mirasçıyı, mirasçılıktan çıkarabilir⁴⁶.

Mirasçılıktan çıkarma sebebe bağlıdır ve mirasbırakanın tek taraflı ölüme bağlı tasarruf işlemi ile sonuç doğurur⁴⁷. TMK m. 512 hükmü gereğince, çıkarmadan fayda sağlayan mirasçı tarafından yahut vasiyet alacaklısı tarafından çıkarılma sebebinin varlığı ispatlanmazsa veya sebep geçersizse mirasbırakanın tasarrufu, mirasçının saklı payı hariç tutularak gerçekleştirilir. Mirasbırakan, belirttiği çıkarma sebebi hususunda açık bir yanılmayla çıkarma tasarrufunda bulunduysa çıkarma tasarrufu geçersiz olur.

Mirasçılıktan çıkarma saklı pay sahiplerine yönelik olarak mümkündür, bu nedenle saklı payı olmayan mirasçılarının veya saklı payı aşacak şekilde mirasçılarının mirastan uzaklaştırılması, mirasçılıktan çıkarma olarak değerlendirilemez⁴⁸.

Miras hukukunda yer alan özel hukuk cezaları olmaları yönünden; tereke malını zimmetine geçiren mirasçının mirası ret hakkını yitirmiş sayılması ve mirasçılıktan cezai çıkarma benzerlik gösterir⁴⁹. “*Ret hakkının düşmesi*” başlıklı, TMK m. 610/2’de, tereke mallarının kaçırılması durumunda, cezai olarak mirasın kabul edildiği varsayılmıştır⁵⁰.

Borç ödmeden aczi nedeniyle mirasçılıktan çıkarmada; çıkarılan mirasçının saklı payının yarısı, doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülenmelidir. Borç ödmeden aciz olan mirasçının, mirasçılıktan çıkarılması nedeniyle, saklı payının yarısı altsoyuna devredilse de kalan miras payı olduğu için mirasçılık sıfatı devam edecektir. Çıkarılan mirasçının, mirasın geçişi anında aciz belgesinin olması gerekmektedir, çıkarılma anında aciz belgesinin olmasına gerek yoktur⁵¹.

Genel olarak mirasçılıktan çıkarma kurumunun, mirasın reddiyle, mirasçılık sıfatının kaybı dışında başka benzerlikleri olmakla birlikte farkları da mevcuttur. Mirasın reddi de mirasçılıktan çıkarma gibi tek taraflı işlemle yapılmaktadır. Ancak; mirasın reddi, mirasçının iradesine tabiyken mirasçılıktan çıkarma mirasbırakanın

⁴⁵ İnan, Ertaş ve Albaş, s.272.

⁴⁶ Özlem Sarı Fidan, “Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 19, S. 2, 2015, s 152; İnan, Ertaş ve Albaş, s.272; Serozan ve Engin, s.379.

⁴⁷ Antalya, s.260.

⁴⁸ Antalya, s.246.

⁴⁹ Serozan ve Engin, s.379.

⁵⁰ Serozan ve Engin, s.517.

⁵¹ Antalya, s.265; İnan, Ertaş ve Albaş, s.280.

tasarrufudur. Mirasın reddinde, kısmi olarak paydan yoksun kalmak mümkün olmakla birlikte, mirasçılıktan çıkarmada da kısmi olarak çıkarma mümkündür. Mirasçılıktan çıkarma, saklı pay için söz konusu olurken, mirasın reddinde ise böyle bir şart bulunmamakla birlikte, vasiyet alacaklıları dahi mirası reddedebilmektedir. Mirasçılıktan çıkarma, sebebe bağlı olmakla birlikte mirasın reddinde sebep aranmamaktadır.

2. Mirastan Yoksunluk

Mirastan yoksunluk, TMK m. 578’de düzenlenmiştir. TMK m. 578’de belirtilen sebeplerin gerçekleşmesi durumunda; mirasçılık sıfatından mahrum kalınacaktır. Sayılan sebepler; hukuka aykırı şekilde ve kasten mirasbırakanın öldürülmesi veya öldürülmeye teşebbüs edilmesi, yine hukuka aykırı ve kasten olacak şekilde mirasbırakanın bir daha ölüme bağlı bir tasarruf yapamayacak hale getirilmesi, aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla mirasbırakanın iradesini etkileyerek, onun ölüme bağlı bir tasarruf yapmasının sağlanması veya engellenmesi veyahut ölüme bağlı bir tasarruftan dönmesinin sağlanması veya engellenmesi, mirasbırakanın yapmış olduğu ölüme bağlı bir tasarrufun, mirasbırakanın yeniden ölüme bağlı bir tasarrufta bulunmasının mümkün olmayacağı bir durumda hukuka aykırı ve kasten bir şekilde ortadan kaldırılması veya bozulmasından ibarettir.

TMK kapsamında, m. 578 dışında, düzenlenen başkaca özel mirastan yoksunluk sebepleri bulunmaktadır. Bunlardan ilki, TMK m.181’de düzenlenen, boşanan eşlerin birbirine eş sıfatıyla mirasçı olamayacağı ve boşanmadan önce eğer eşlerin birbirilerine yönelik yaptıkları ölüme bağlı tasarruflar varsa boşanmayla, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, bu tasarrufla kendilerine sağlanan hakları kaybedecekleri hükmüdür. Bir diğeri ise TMK m.159’da düzenlenen, evlenmenin butlan olduğuna ilişkin açılan davaya, söz konusu eşler öldükten sonra mirasçılarının, evliliğin butlan olduğuna yönelik davayı sürdürmeleri durumunda, sağ kalan eşin iyi niyetli olmadığı anlaşılırsa yasal mirasçılık sıfatını ve ölüme bağlı tasarrufla kendisine tanınan kazandırmaları kaybedecekleri hükmüdür.

TMK m. 578 gereğince, mirasbırakanın affıyla, mirastan yoksunluğun sonuçları kalkacaktır.

Mirastan yoksunluğun nisbiliği ilkesine göre; mirasçı, TMK m. 578’de sayılan fiilleri kime karşı gerçekleştirdiyse, o kişinin mirasçılığı sıfatını kaybedecektir⁵². TMK m. 579 kapsamında düzenlenen mirastan yoksunluğun kişiselliği ilkesine göre; mirastan yoksun olanın altsoyu varsa, altsoy, mirasbırakana mirasçı olacaktır. Eğer yoksun kalan mirasçı, vasiyet alacaklısı veya atanmış mirasçı ise altsoyları yedek mirasçı olarak belirlenmediği takdirde mirastan yararlanmaları mümkün değildir⁵³.

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın tasarrufu değildir, kendiliğinden sonuç doğuracaktır⁵⁴. Tek taraflı bir tasarruf olmaması yönüyle çıkarmadan ve retten ayrılır.

Mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarılmanın aksine ancak mirasın reddine koşut olarak yasal veya atanmış mirasçılığa engel olduğu gibi vasiyet alacaklısının da mirastan mahrum olmasına neden olacaktır⁵⁶.

Mirasın reddinde, kişi yasal mirasçılık sıfatından mahrum kalırken vasiyet alacaklısı sıfatını koruyabilir. Ancak mirastan yoksun olan, vasiyet alacaklısı sıfatını da kaybetmektedir.

3. Mirastan Feragat

Mirastan feragat, TMK m. 528’de düzenlenmiştir. İlgili hükme göre, mirasbırakan sağlığında mirasçısı ile mirasçılık sıfatından vazgeçmesi hususunda, sözleşme yapabilir. Sözleşmenin mirasçı ile mirasbırakan arasında akdedilmesi gerekmektedir. Mirasçılar arasında yapılan sözleşme, TMK m. 678 gereğince mirasbırakan katılmadığı için korunmayacaktır. Burada mirasçı, muhtemel miras hakkından vazgeçmektedir. TMK m. 528 gereğince, sözleşmenin ivazlı olarak yapılması durumunda, aksi öngörülmedikçe, mirastan feragat, feragat eden mirasçının altsoyu açısından da sonuç doğuracaktır.

Mirasbırakan, tasarruf nisabını genişletmek amacıyla saklı paylı mirasçısını mirastan uzaklaştırmak isteyebilir. Ancak mirastan yoksunluk veya çıkarılma sebepleri mevcut değilse veya yoksunluk sebeplerinin ileride geçerli sayılıp

⁵² Antalya, s.382; Serozan ve Engin, s.460.

⁵³ Serozan ve Engin, s.461.

⁵⁴ Antalya, s.382; Serozan ve Engin, s.459; Hatemi, Mirasın Reddi, s.121; Öztan, s.293; Dural ve Öz, s.376.

⁵⁶ Serozan ve Engin, s.459; Antalya, s.382; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 388.

sayılmayacağına ilişkin endişe taşıyorsa mirasçı ile mirastan uzaklaşması amacıyla mirastan feragat sözleşmesi akdedebilir. Mirastan feragat sözleşmesi, 11.02.1959 tarihli 16/14 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı doğrultusunda günümüzde de ancak miras sözleşmesi ile yapılabilmektedir⁵⁷.

Mirastan feragat sözleşmesi ivazlı veya ivazsız şekilde akdedilebilir⁵⁸. Feragat sözleşmesi ivazlı olarak yapıldığında salt feragat eden mirasçı açısından kişisel sonuç doğurmayıp feragat edenin saklı paylı altsoyuna dahi sirayet edecektir. Bununla birlikte ivazsız feragatte, feragat eden mirasçı, mirasbırakandan daha önce ölmüş gibi kabul edilip kök içinde halefiyet kuralı gereği altsoyu mirasçı sıfatı kazanacaktır. TMK m. 547 gereğince, ivaz mirasbırakan tarafından ifa edilmezse mirasçı, miras sözleşmesinden dönebilir.

Mirastan feragat sözleşmesi, miras payının kısmi oranına veya belirli bir mala özgü olarak yapılabilir⁵⁹. Bu durumdan farklı olarak, mirasın reddi, kısmi bir oran için mümkün olsa da salt bir değer için mümkün değildir.

Mirasçılıktan çıkarmadan ve mirasın reddinden farklı olarak mirastan feragat tek taraflı işlemle yapılmaz, karşılıklı anlaşmaya dayanır yani iki taraflıdır.

Mirastan feragat anlaşması mirasbırakanın sağlığında yapılmakla birlikte, mirasın reddi beyanı mirasbırakan öldükten sonra yapılır.

Mirastan yoksunluk, mirasın reddi, mirastan çıkarma durumları sadece mahrum olan mirasçıyı etkilemekle birlikte mirasçılık sıfatını kaybedenin altsoyu halefiyet gereği onun yerini alacak, mahrum olan mirasçı sanki altsoyundan önce ölmüş gibi değerlendirilecektir. Ancak mirastan ivazlı feragat aksi kararlaştırılmadıkça kişisel olmayıp mahrum olan mirasçının altsoyunu da etkilemektedir. Mirasın reddi anlaşması ivazsız yapılmış ise mirasın reddi ile altsoyların etkilenmemesi açısından benzerlik gösterecektir.

⁵⁷ Serozan ve Engin, s.389; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 293.

⁵⁸ Serozan ve Engin, s.387; Ayan, s.146; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 291.

⁵⁹ Serozan ve Engin, s.388.

C. Mirasın Reddinin Çeşitleri

1. Gerçek Ret

Yukarıda açıkladığımız üzere; külli halefiyet ilkesi ile kendiliğinden mirasçılık sıfatını kazanmanın sonuçlarının sınırlandırılması ve mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından kişisel ve sınırsız sorumlu olmalarının önüne geçmek gibi amaçlarla, TMK. m. 605 ve devamı maddelerde mirasın reddi kurumu düzenlenmiştir. Kanunkoyucu mirasın reddini, mirasçılarının bu yöndeki irade beyanının, sulh hukuk mahkemesine ulaştırılması ile gerçekleşecek gerçek ret ile belli şartlar altında karine olarak kabul edilen, yani irade beyanına gerek olmayan hükmen ret olmak üzere gruplandırmıştır. Çalışmanın bu kısmında; mirasın gerçek reddi hakkını kullanabilecek kişiler, miras ret hakkının kullanımı, süresi, mahkemenin tescili ve mirasın ret hakkının düşmesi incelenecektir.

a. Mirasın Gerçek Reddi Hakkını Kullanabilecek Kişiler

TMK. m. 605/1’de miras reddedilecekler düzenlenmiştir.

a) Tam ehliyetlilerse yasal mirasçılar, atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklılarının kendileri, b) bu kişiler kanuni temsile tabiyse menfaat çatışması olduğu durumlarda nedeniyle kanuni temsilcileri yerine ret işlemi için atanacak kayyım, c) kanuni temsilcileri, d) kısıtlıysa veya ret açıklaması için kayyım atanmışsa sulh hakimi kararı ve asliye hukuk mahkemesi izniyle kanuni temsilcileri, d) özel yetkilendirdikleri temsilcileri e) evli olup mal birliği rejimini kabul etmiş olmaları halinde eşlerinin rızasıyla, rıza verilmemiş olması durumunda sulh hukuk hakiminin izniyle miras reddedebileceklerdir.

Yasal mirasçılardan olan devletin, miras ret durumu doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarların reyi, devletin miras reddedebileceği doğrultusundadır⁶⁰. Kanaatimizce de TMK m. 605/1 hükmü gereğince devletin, miras reddetmesine mâni bulunmamaktadır. Devletin mirasçı olması durumunda, devlet tereke borçlarından

⁶⁰Antalya, s.430; Nuri, Ülgenalp, “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi”, **Adliye Dergisi**, Cilt 36, Sayı 1, 1945, s.33.

şahsi olarak sorumlu olmayacağından, devletin mirası reddetmesi durumunun pratikte etkisinin azalacağı görüşünde olan yazarlar vardır⁶¹. Devletin mirası reddetmesi durumunda, iflas yoluyla resmi tasfiye yoluna gidilecektir. Bu durumun devlet açısından ve mirasbırakanın alacaklıları açısından bir yarar sağlamayacağı dikkate alındığında pratikte olumlu etkisi olmayacaktır⁶². Bazı yazarların reyi devletin mirası reddedemeyeceği yönündedir⁶³.

(1) Ehliyet Açısından Mirasın Reddinin İncelenmesi

TMK m. 10 gereği ayırt etme gücüne sahip olan yani mümeyyiz olan, ergin olan ve kısıtlı olmayan gerçek kişilerin sahip olduğu ehliyet, fiil ehliyetidir⁶⁴.

Mirası reddetme hakkını kullanabilmek için yukarıda da değindiğimiz üzere tek taraflı irade beyanında bulunmak gerekmektedir. İrade beyanında bulunma ehliyeti, TMK. m. 9’da düzenlenen fiil ehliyeti kapsamında ele alınmalıdır.

(i) Tam Ehliyetlilerin Mirası Ret Hakkı

Tam ehliyetli olmanın şartları; ayırt etme gücüne sahip olmak, reşit olmak ve kısıtlı olmamaktır. Tam ehliyetli mirasçının ret açıklaması geçerlidir.

⁶¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.48; Ayan, , s.90

⁶² İpek, Sağlam, "Devletin Yasal Mirasçılığı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt 22, Sayı 3, Aralık 2016, s. 2491.

⁶³ Kılıçoğlu, Miras Hukuku, s.43; Serozan ve Engin s.176; Berki Şakir, “Türk Hukukunda Mirasta Ret ve İade”, **Adalet Dergisi**, Cilt 43, Sayı 4, 1952 s. 480.

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Helvacı, **Gerçek Kişiler**, s.114.

(ii) Tam Ehliyetsizler Açısından Mirası Ret Hakkı

Ayırt etme gücünden yoksun bulunan, yani fiillerinin ve işlemlerinin nedenleri ve sonuçlarını değerlendirme gücü bulunmayan kişiler, tam ehliyetsiz olarak kabul edilmektedir⁶⁵. Ayırt etme gücü, her somut olay için ayrı olarak değerlendirilmelidir⁶⁶.

Tam ehliyetsizin hukuki işlemlerini temsilen kanuni temsilcisi gerçekleştirmelidir⁶⁷. Mirası ret açıklamasının da kanuni temsilci tarafından yapılması gerekmektedir⁶⁸. Yukarıda bahsettiğimiz üzere, mirası ret hakkı, niteliği gereği kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığından, tam ehliyetsizlerin kanuni temsilcileri onlar adına ret beyanında bulunabilir⁶⁹. Kanuni temsilci, kendi beyanda bulunmalıdır, tam ehliyetsize ret hakkının kullanımı için önceden izin veya sonradan onay veremez. TMK m. 15 “*ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri hukukî sonuç doğurmaz*” hükmü gereği, kural olarak, tam ehliyetsiz kişilerin işlemleri kesin hükümsüzdür. Tam ehliyetsiz mirasçının ret açıklaması da kural olarak kesin hükümsüzdür.

TMK m. 2 dürüstlük kuralını; “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz*” şeklinde düzenlemiştir. Tam ehliyetsizin yapmış olduğu işlemlerin kesin hükümsüzlüğü ileri sürmek bazı hallerde dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmektedir⁷⁰. Ayrıca, TMK’deki ayırt etme gücüne ilişkin hükümler, mümeyyiz olmayanları korumak için getirilmiştir ve hükümlerin bu doğrultuda uygulanması gereklidir⁷¹. Ayırt etme gücü olmayanların işlemlerinin, hiçbir şekilde sonradan verilen onayla geçerlilik kazanamayacağı görüşü, ayırt etme

⁶⁵ Ayırt etme gücünün işlem anında olup olmadığının önemli olduğunu kabul eden görüşler olduğu gibi; (Helvacı, **Gerçek Kişiler**, s.67; Mustafa Dural, Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, 21.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.69); Ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluğu kabul eden görüşler vardır (Nevzat Koç, “Türk Medenî Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt, 2005, s.112).

⁶⁶ Kayıhan, s.51; Helvacı, **Gerçek Kişiler**, s.70.

⁶⁷ Kayıhan, s.51; Dural ve Öz, s.416; Öztan, s.410

⁶⁸ Dinç,109.

⁶⁹ Helvacı, **Mirasın Reddi**, s. 16; Ayan, s.277

⁷⁰ Kayıhan, s.53; Erdoğan ve Keskin, s.251

⁷¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.04.1965 T. ,1965/1-26 E.,1965/149 K. www.legalbank.net (07.12.2022)

gücü olmayanların zararına sonuç vereceğinden yukarıda anılan ilkeye aykırı olur⁷². Bu doğrultuda mirası ret açıklaması, TMK m. 2 doğrultusunda değerlendirilmeli, ayırt etme gücünden yoksun bulunan mirasçının da ret beyanı bazı durumlarda kabul edilebilir olmalıdır⁷³. Örneğin; hayatın olağan akışında, mirasçı ayırt etme gücüne sahip olsaydı da mirası reddedeceği düşünülebiliyorsa ret beyanı hukuk düzenince korunabilir⁷⁴.

(iii) Sınırlı Ehliyetsizler Açısından Mirası Ret Hakkı

Sınırlı ehliyetsizler; ayırt etme gücünü haiz olan küçükler ve kısıtlılardır⁷⁵. TMK m.16/1 “*Ayırt etme gücüne sahip küçükler ve kısıtlılar, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleriyle borç altına giremezler. Karşılıksız kazanmada ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakları kullanmada bu rıza gerekli değildir.*” hükmünde sınırlı ehliyetsizin hukuki işlem ehliyeti düzenlenmiştir.

TMK m. 426 “*Vesayet makamı, aşağıda yazılı olan veya kanunda gösterilen diğer hâllerde ilgilisinin isteği üzerine veya re’ sen temsil kayyımı atar:*” “2. *Bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışıyorsa*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu nedenle; küçüğün veya kısıtlının, mirası reddetme hususunda, kanuni temsilcisi ile menfaati çatışırsa sulh hukuk mahkemesince temsil kayyımı atanıp ret açıklaması temsil kayyımı tarafından yapılacaktır⁷⁶.

TMK m. 342/1 gereğince ana ve baba küçüğün yasal temsilcisidir. Velayet hakkına beraber sahip olan ana ve babanın, ret hakkını beraber kullanmaları gerekmektedir⁷⁷. Ana ve baba, mirasın reddi hususunda anlaşma sağlayamazsa, bu

⁷² Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.04.1965 T., 1965/1-26 E., 1965/149 K. www.legalbank.net (07.12.2022)

⁷³ Helvacı, **Mirasın Reddi**, s.16

⁷⁴ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu, 09.03.1955 T., 1954/22 E, 1955/2 K.: www.legalbank.net (07.12.2022) “*Filhakika mümeyyiz olmayan kimse temyiz kudretine sahip olsa idi aynı suretle hareket edecek yani normal zekalı bir insan dahi aynı tarzda muamelede bulunacak idi ise, temyiz kudretinden mahrum olduğunu ileri sürerek muamelenin hükümsüzlüğünü dermeyer edememelidir*”; Aynı yönde bkz. Yargıtay 3. HD. 08.02.2022 T., 2021/3160 E., 2022/729 K. www.legalbank.net (07.12.2022); Helvacı, s.16

⁷⁵ Kayıhan, s.45

⁷⁶ Antalya, s.432; Helvacı, Mirasın Reddi, s.24; Canan Ruhi ve Ahmet Cemal Ruhi, **Vasiyetname, Miras Sözleşmesi, Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali ve tenkis Davası**, 2.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara,2021, s.28

⁷⁷ Y. 14. HD. 10.01.2018 Tarihli (T.) ,2018/3402 E., 2018/137 K.: www.legalbank.net (10.12.2022)

durum çocuğun gözetimi ve evlilik birliği için önemli bir husus teşkil edeceğinden TMK m. 195 gereği mahkemeye başvurabilirler⁷⁸. TMK m. 195 gereğince, eşler önemli bir hususta anlaşamazlarsa, talepleri halinde hâkim onları uzlaştırmaya çalışır.

Yasal temsilci hem kendi adına hem de velayeti altındaki çocuk adına mirası ret beyanında bulunacaksa menfaat çatışması doğmaması için çocuğa kayyım atanması gerekmektedir⁷⁹. Veli, çocukla birlikte mirasçı olduğunda, hem kendi adına hem de velayeti altındaki çocuk adına mirası reddetmesi durumunda gizli bir menfaat çatışması olabilir. Kendi ve çocuğu adına mirası reddedip başka birinin miras payını arttırma amacı güdüyor olabilir⁸⁰. Örneğin, mirasbırakanın en yakın tüm yasal mirasçılarının mirası reddetmemesi durumunda, mirası reddeden baba ölmüş gibi değerlendirilecektir. Bu durumda reddeden babanın çocukları mirasçı olacaklardır. Çocuklar adına ret hakkını, babalarının kullanmaları durumunda menfaat çatışması olabilir. Eğer velilerden sadece biri hem kendi adına hem de küçük adına ret beyanında bulunmuşsa bu durumda kendi adına da ret beyanında bulunan velinin velayet hakkı yönünden küçüğe kayyım tayin edilmekle birlikte, mirasçı sıfatı olmayan diğer velinin küçük adına ret beyanı ise geçerli kabul edilmektedir⁸¹. Başka bir örnek verecek olursak, anne, eşinin mirasçısı olup sadece çocuğu adına ret beyanında bulunursa , annenin tek başına veya üst soyla mirasçı olması durumunda miras payı artacağından, menfaat çatışması olabilir⁸².

TMK m. 342/3 gereği; küçüklerin kanuni temsilinde de kısıtlıların kanuni temsiline ilişkin olan TMK'nin "Vesayetin Yürütülmesi" bölümünde yer alan 448-465 maddeleri arasındaki hükümler uygulanabilecektir. Ancak yine TMK m. 342/3 gereği;

⁷⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.18.

⁷⁹Y. 2. HD. 07.02.2011 T., 2010/11840, E., 2011/1757, K.: www.legalbank.net (10.12.2022) "4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 426/2. maddesine göre, bir işte yasal temsilcinin menfaati ile küçüğün veya kısıtlının menfaati çatışırsa vesayet makamının ilgisinin isteği üzerine veya re 'sen temsil kayyımı ataması gerekmektedir."

"Mahkemece, mirasın reddinde annenin hukuki yararı ile çocuğun hukuki yararı çatıştığından, küçüğe kayyım tayin ettirilmesi, husumetin kayyımaya yöneltilmesi, gösterdiği takdirde delillerin toplanması gerekirken küçüğe kayyım tayin ettirilmeden eksik hasımla işin esasının incelenerek karar verilmesi usul ve yasaya aykırı bulunmuştur"

"SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 427/6. maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere Bozulmasına, oybirliğiyle karar verildi."

⁸⁰ Dural ve Öz, s. 416.

⁸¹ Y. 14. HD., 10.01.2018 T., 2017/3402 E., 2018/137 K.: www.legalbank.net (10.12.2022) karşı görüş için bkz. Y. 2. HD., 14.10.2009 T., 2009/13711 E., 2009/17486 K.: www.legalbank.net (11.12.2022).

⁸² Ülgenalp, s.34

veli, vasinin temsilciğinden farklı olarak TMK m. 342/3 gereği bazı işlemler açısından vesayet (TMK m.462) ve denetim makamından (TMK m. 463) onay almak zorunda değildir⁸³. Mirası reddedenin vesayet altında olması durumunda, kanuni temsilcinin TMK m. 463/5 gereği vesayet makamının iznini denetim makamının ise onayını alması gereklidir. Ayrıca, eğer vesayet altında bulunan kişi, görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, TMK m 450/1’de yazılı olan “*Vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, vasi önemli işlerde karar vermeden önce olanak ölçüsünde, onun görüşünü almakla yükümlüdür*” hükmü gereği ret beyanı açıklanmadan önce, kısıtlı görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahipse, kısıtlının da görüşünün alınması icap etmektedir⁸⁴. Ancak bu hüküm yukarıda belirttiğimiz sebeplerle velinin küçüğü temsilen mirası reddetmesi durumunda uygulanmaz⁸⁵. Eğer menfaat çatışması nedeniyle küçüğe mirası ret beyanında bulunması için temsil kayyım atanırsa atanan kayyımın ret beyanının geçerli olması için yine vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da onayının alınması gereklidir⁸⁶. Zira TMK m. 403/3 “*Bu kanunun vasi hakkındaki hükümleri, aksi belirtilmiş olmadıkça kayyım hakkında da uygulanır.*” şeklinde düzenlenmiştir.

Velayet altındaki sınırlı ehliyetsizin bizzat ret beyanında bulunması durumunda yasal temsilci bu işleme sonradan icazet verebilmektedir⁸⁷.

Velayet altındaki küçük, gerçek ret talebi üzerine mahkemece yapılan inceleme sırasında reşit olursa mirası ret hususunda muvafakatinin de sağlanması gerekmektedir⁸⁸.

Fiil ehliyetine haiz olmayan kişilerin mirası kabulünün ve reddinin sorumluluğu, onlar adına ret hakkını kullanacak olan kanuni

⁸³ Koç, s.102.

⁸⁴ Anayasa Mahkemesi, 11.10.2012 T., 2012/37 E., 2012/148 K. www.legalbank.net (11.12.2022).

⁸⁵ Kılıçoğlu, Miras Hukuku, s.288; Dinç, s.109; Antalya, s.431.

⁸⁶ Y. 14. HD. 01.12.2020 T., 2016/18724 E., 2020/7939 K.: www.legalbank.net (11.12.2022)
“Mahkemece kayyım, “Bursa 2. Sulh Hukuk Mahkemesinden mirası red için 462. madde gereğince izin, denetim makamından 463/5. madde gereğince onay almak üzere tarafınıza tebliğ tarihi itibari ile 2 hafta süre verilmiş olduğu hususu ihtar olunur.” şerhi içeren tebligat 04.12.2015 tarihinde usulüne uygun tebliğ edilmişse de, verilen sürenin kesin süre olup olmadığı belirtilmeden ve sonuçları hatırlatılmadan verilmiş olması, ayrıca bu sürede gerekli izin ve onayların alınması kayyımın tasarrufunda olmadığından, kayyım gerekliliği başvurusu yapmak üzere süre verilmesi gerektiğinin anlaşılmasına göre, kayyımın süresinde gerekli onayı almadığı gerekçesiyle davacı küçükler ..., ... ve ... ile ... ve ... yönünden davanın reddine karar verilmesi doğru değildir.”

⁸⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.20.

⁸⁸ Y. 14. HD. 01.12.2020 T., 2016/18724 E., 2020/7939K.: www.legalbank.net (11.12.2022)

temsilcilerine ait olup bu işlemlerden zarar gören ehliyetsizin uğradığı zararın tazmini için onlara rücu imkânı mevcuttur⁸⁹.

(iv) Sınırlı Ehliyetliler

Sınırlı ehliyetliler, fiil ehliyetinin şartlarına sahip olmakla birlikte, istisnai olarak bazı işlemler için fiil ehliyetleri sınırlandırılmış kişilerdir⁹⁰. Kanunda sayılan bu işlemler için yasal danışmana tabidirler. Yasal danışmanlık, TMK m. 429’da oy ve yönetim danışmanlığı olarak düzenlenmiştir⁹¹. Oy danışmanının ve katılım danışmanın yetkilerinin birlikte bulunduğu “karma danışmanlık” adı verilen bir danışmanlık türü daha doktrinde kabul edilmektedir⁹².

Oy danışmanı atanması durumunda, sınırlı ehliyetlinin mirası ret hakkını kullanabilmesi için danışmanın onayının alınması yönünde mevzuatta bir düzenleme bulunmadığından, sınırlı ehliyetli kişi mirası tek başına reddedebilir⁹³. Ancak yönetim danışmanı atanması durumunda, yasal danışmanın ret açıklamasıyla birlikte vesayet makamının izni ve denetim makamlarının onayı da gerekecektir⁹⁴.

(2) Tasarruf Yetkisi Açısından Mirası Ret Hakkının Kullanımının İncelenmesi

Fiil ehliyetinin görünüş şekli tasarruf ehliyetidir⁹⁵. Bir hakkı kullanabilmek için tasarruf ehliyetinin yanında, tasarruf yetkisinin de bulunması gerekebilmektedir⁹⁶.

⁸⁹Anayasa Mahkemesi, 11.10.2012 T. , Resmi Gazete Tarihi: 10.12.2013, Resmi Gazete Sayısı: 28847, E. 2012/37, K. 2012/148; www.legalbank.net (11.12.2022)

⁹⁰Doktrinde bazı yazarlar yasal danışman atanan kişilerin ehliyetlerinin sınırlandığını, bu kişilerin “sınırlı ehliyetli” olarak kabul edilmesi gerektiği görüşünde olup bkz. (Kayıhan, s. 42; Helvacı, Gerçek Kişiler, s.64; Selahattin Sulhi Tekinay, **Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku**, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 224; Koç , s. 107) bazı yazarlar fiil ehliyetlerinin sınırlandırıldığı görüşündedirler bkz. (Dural ve Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, 21.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 60)

⁹¹Helvacı, Gerçek Kişiler, s.64.

⁹²Mustafa Dural, Mustafa Alper Gümüş ve Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, 17.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022, s.482.

⁹³Öztan, s. 411; Helvacı, Mirasın Reddi, s.22.

⁹⁴Helvacı, Mirasın Reddi, s.22.

⁹⁵Erdoğan ve Keskin, s. 257

⁹⁶Tasarruf ile tasarruf ehliyeti farkları için bakınız(bkz), Zafer Zeytin ve Ömer Ergün, **Türk Medeni Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 179.

Mirası ret hakkını kullanmak için tasarruf ehliyetinin yanında tasarruf yetkisinin de bulunması gerekmektedir⁹⁷.

(i) Mal Ortaklığı Rejiminden Kaynaklanan Sınırlamalar

Mal rejimleri, evlilik birliği sona erdiğinde eşlerin malları paylaşımını konu edinmekle birlikte, evlilik süresince eşlerin tasarruf yetkilerini de belirlemektedir. TMK’de mal rejimleri; edinilmiş mallara katılma rejimleri, mal ayrılığı, paylaşımlı mal ayrılığı ve mal ortaklığı şeklinde düzenlenmiştir. Mal ortaklığı rejimi de Türk Medeni Kanunu uyarınca m. 257’de düzenlenen genel mal ortaklığıyla m. 258 ve 259’da düzenlenen sınırlı mal ortaklığı olmak üzere 2 ayrı türe ayrılmaktadır. Sınırlı mal ortaklığı ise; edinilmiş mallarda ortaklık (m. 258) ve diğer mal ortaklıkları (m. 259) şeklinde ayrılmıştır.

Mirasın iktisabı, “mal ortaklığı” rejimi dışındaki rejimlerde kişisel mal olarak düzenlendiği için diğer rejimlerde, eşlerin bağımsız olarak mirası reddetme hakları vardır. Mal ortaklığı rejiminde; “sınırlı mal ortaklığının” türü olan “edinilmiş mallarda ortaklık” durumunda, mirasın reddi hakkı yine bağımsız olarak kullanılabilir. Zira m. 258 “Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler” hükmü gereği mirasın iktisabı, ortaklık malı sayılmayacaktır⁹⁸. Bu sebeple, mirasın reddi hakkı, eşler tarafından bağımsız kullanılabilir. Yine “sınırlı mal ortaklığının” türü olan “diğer mal ortaklıklarında” m. 259’da, eşlerin mal rejimi ile ilgili sözleşme yapmaları durumunda, sözleşmede belirledikleri malvarlığı değerlerini ve belirledikleri malvarlığı türlerini ortaklık dışında tutabileceği düzenlenmiştir. TMK m. 259 gereği eşler, intikal eden mirası mal rejimi sözleşmesiyle ortaklık dışında tutup kişisel mal olarak nitelendirebilirler.

Kanunkoyucu, TMK m. 265’te, evlilikteki ortaklık mallarını ilgilendirdiğinden eşlerden birinin mirası reddetmesini diğerinin iznine tabi kılmış ve ortaklık rejiminde eşlerden salt birini, diğerinden izinsiz ret beyanında bulunmasına kısıtlama getirmiştir.

⁹⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.31.

⁹⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.42; Dr. Burcu G. Özcan Büyüktanır ve Av. Oğuz Büyüktanır, “**Ailenin Ekonomik Devamlılığının Sağlanması Açısından Eşin Mirası Ret Hakkını Kullanması**” Ankara Barosu Dergisi, 2013, SAYI(S.).2, s.141; Faruk Acar, **Aile Konutu, Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.457, Edinilmiş mallardan kastedilen “edinilmiş mallara katılma rejimi” başlığı altında düzenlenen TMK 219’dur.

Diğer mal ortaklığı rejimlerinde miras yoluyla kazandırmaların ortaklık mallarından sayılacak şekilde kararlaştırılması durumunda, TMK m. 265 uygulama alanı bulacaktır⁹⁹.

Son olarak bütün mal rejimlerinde, mirasbırakanın ödemededen aciz olması durumunda, miras hükmen reddedilmiş sayılacağından mirasın intikal etmesi için ayrıca örtülü veya açık kabulü gereklidir¹⁰⁰. Mal ortaklığı rejiminde ayrıca, TMK m. 265 gereği belirtmemiz gerekir ki mirasbırakan ödemededen acizse, mirası reddetmek için diğer eşin rızasına gerek yoktur; hatta eşe reddetme yükümlülüğü yüklenmiştir. Ayrıca mal ortaklığı başlığı altında düzenlenen TMK 263/1 *“Olağan yönetim dışında kalan konularda eşler, ancak birlikte veya biri diğerinin rızasını almak suretiyle ortaklığı yükümlülük altına sokabilir veya mallarda tasarrufta bulunabilir”* maddesi gereği mirasbırakanın ödemededen aciz olması durumunda mirası kabul ederken de diğer eşin rızası gerekmektedir. Bu durum, yasal mirasçı ve atanmış mirasçı için geçerli olmakla birlikte vasiyet alacaklısı için geçerli değildir. Zira vasiyet alacaklısı, miras bırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu değildir¹⁰¹.

Diğer eşin rızası olmadıkça beyanda bulunan mirasçının beyanının durumunu, yetkisiz temsilcinin beyanı şeklinde değerlendirip diğer eş rıza vermedikçe geçersiz kabul etmek gerekmektedir¹⁰². Evli olan kişilerin sınırlı ehliyetli olarak sayılması gerektiği, ortaklık mallarına giren mirası reddetmelerinin tek başlarına mümkün olmamasının sebebinin de bu işlem açısından kanun koyucu tarafından ehliyetsiz olarak kabul edildiğini savunan görüşler de doktrinde yer bulmaktadır¹⁰³

(ii) Haciz ve İflastan Kaynaklanan Sınırlamalar

“Mirasçının iflası, miras payının haczi ya da miras payının üzerine tedbir konulması onun mirası reddetmesini engellemeyecektir¹⁰⁴.” “Mirasçıların

⁹⁹ Acar, s.457

¹⁰⁰ Hükmen ret konusu çalışmamızın ilerideki kısımlarında daha ayrıntılı ele alınacaktır.

¹⁰¹ Acar, s.457.

¹⁰² Acar, s. 458.

¹⁰³ Sinan Sami Akkurt, Kemal Erdoğan ve Hüseyin Tokat; **Medeni Hukuk Temel Bilgiler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s.228; Karşı görüş için bakınız(bkz) Ahmet Kılıçoğlu, **Medeni Hukuk Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, Turhan Kitabevi Ankara, 2016,s.269-277

¹⁰⁴ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 30.

alacaklılarının korunması” başlıklı TMK m. 617/1 “*Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler*” hükmü gereğince mirasçının, reddetme konusundaki tasarruf yetkisi devam etmekle birlikte, mirasçı alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse ve süresi içinde dava açılırsa reddin iptaline karar verilebilir.

İcra İflas Kanunu (İİK) m. 191/1 “*Borçlunun iflas açıldıktan sonra masaya ait mallar üzerinde her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür*” gereğince müflisin, iflas açıldıktan sonraki tasarruf işlemleri geçersizdir¹⁰⁵. Burada dikkat etmek gerekir ki sadece iflas masasına ait mallar üzerindeki tasarruf işlemleri hükümsüzdür. Müflise düşen miras payı iflas masasındır¹⁰⁶. Ancak müflisin, mirası reddetme hakkı devam etmekte olup mirasın reddi alacaklılara zarar vermek amacıyla yapıldıysa, iflas masasının reddin iptalini talep hakkı doğacaktır.

İcra İflas Kanunu m. 94/1 taksim edilmemiş miras payının haczinden bahsetmektedir. “Taşınır mallarda haczin nitelikleri” başlıklı İİK m. 86 ve “Mahcuz malları muhafaza tedbirlerinin taşınmaz hakkında olanları” başlıklı İİK m.91 gereği borçlunun tasarruf yetkisi sınırlanmakla beraber yukarıda bahsettiğimiz sebeplerle mirası ret hakkının kullanımı sınırlanmamaktadır.

“Mirasın reddi” kurumunun niteliklerinden bahsederken mirasın reddedilmesinin mirasın kalıcı olarak iktisabını engellediğinden bahsetmiştik. Sonuç olarak müflis ya da borçlu, mirası ret hakkını kullanana veya yasal süre dolana kadar mirası geçici olarak iktisap edecektir ve müflis ya da borçlunun ret hakkı devam edecektir¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Filiz Berberoğlu Yenipınar, **İflas Yoluyla Adi Takip**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.53.

¹⁰⁶ Edim Ermenek, **İcra ve İflas Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s.318.

¹⁰⁷ Serozan ve Engin, s.508; Antalya, s.429; Köprülü, 281; Dinç,108; Helvacı, s 31.

b. Mirasın Gerçek Reddi Beyanının Şartları

(1) Ret Beyanı Yazılı veya Sözlü Olarak Yapılmalıdır

TMK m. 609/1 “*Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır*” şeklinde düzenlemiştir. Resmi şekil şartı aranmadığından mirasın reddinin yetkili sulh mahkemesine yönlendirilerek posta yoluyla gerçekleştirilmesi de mümkündür¹⁰⁸. Ret beyanının yazılı olarak, Türk Borçlar Kanunu (TBK) m.14 hükmüne göre imzalı bir mektup yoluyla gönderilmesi mümkündür¹⁰⁹.

TMK m. 609/1 uyarınca, mirasın reddi için mirasçılar tarafından sulh hukuk mahkemesine yazılı yahut sözlü beyanda bulunulduysa, mahkemece ret beyanının tesciline karar verilene kadarki derdest aşamada, dava dışı diğer mirasçılar da örneğin dosya arasında bulunan nüfus kaydının ve veraset ilamının incelenmesi sırasında duruşmada verdikleri beyanla, mirasın reddine ilişkin herhangi bir talepte bulunurlarsa, mahkemece, onların ret beyanının tescili durumu da incelenmelidir¹¹⁰. Ancak mirasçılar ret beyanında bulunurken, mirasçılarının beyanlarının içeriğinden mirası reddettiklerinin açıkça anlaşılması gerekmektedir. Örnek olarak, “A kişisinden intikal edecek mirası reddediyorum.” beyanında bulunabilir ya da ret kelimesini geçirmeden de “mirasbırakanla aramızda maddi, manevi bir miras bağının olmasını istemiyorum” benzeri ifadeyle mirası reddedebilir¹¹².

TMK m. 609 gereği mirasçılar hiçbir sebep göstermeksizin mirası reddedebilirler¹¹³. Ancak “borca batıklık nedeniyle mirası reddediyorum” şeklinde bir ifadeyle mirası reddederlerse dilekçenin talep sonucu kısmına bakmak daha isabetli olacaktır. Talep sonuç kısmında yer alan “mirasın kayıtsız ve şartsız, sebebe bağlı olmadan ret isteğinin” gerçek ret talebi olarak değerlendirilmesi gerektiği, açıklamalar kısmında yer alan terekenin ‘borca batık olduğu’ ifadesinin hükmen ret talebi olarak

¹⁰⁸ Antalya, s. 433; Serozan ve Engin s. 509; Helvacı, Mirasın Reddi, s.54.

¹⁰⁹ Antalya, s. 433.

¹¹⁰ Y. 14. HD., 28.05.2015 T., 2015/1924 E., 2015/5944 K. www.legalbank.net (20.12.2022)

¹¹² Helvacı, Mirasın Reddi, s. 55

¹¹³ Helvacı, 55; Serozan ve Engin, s. 509; Dural ve Öz, s. 415

değerlendirilmemesi, gerçek ret talebinin sadece açıklaması olarak değerlendirilmesi gerekmektedir¹¹⁴.

(2) Ret Beyanı Şahsen veya Özel Yetkili Temsilci Aracılığıyla Yapılabilir

Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar arasında mirasın reddi gösterilemez ve mirasın reddi hakkı temsilci aracılığıyla kullanılabilir¹¹⁵. Ancak Türk Medeni Kanunu'nun Velayet Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzüğü'nün 39/2. Fıkrası gereğince, mirasın temsilen reddedilebilmesi yetkisi içeren özel vekâletname sunulması gerekmektedir. Temsil yetkisi verilmesi şekle tabi olmamakla birlikte, uygulamada sulh hukuk mahkemesi ispat açısından temsil yetkisine ilişkin resmî belge aramaktadır¹¹⁶. İlgili madde uyarınca; *“ret beyanı mirası reddedene veya istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise vekiline imza ettirilip, hâkim ve zabıt kâtibince imzalanır.”* Doktrinde, temsilcinin mirasın reddi beyanında bulunabilmesi için, özel yetkinin aranmasıyla ilgili farklı görüşler vardır. Antalya'ya göre tüzük gereği, temsilciye mirasın reddi açıklaması için özel yetki verilmesi gerekmektedir¹¹⁷. Yargıtay kararları da bu hususta birbirinden farklılık arz etmektedir. Yargıtay, eski tarihli kararlarında normlar hiyerarşisi gereği, tüzükte aranan özel yetki şartının, kanunda aranmaması sebebiyle özel yetkinin gerekmeyeceği yönünde hüküm kurmuştur¹¹⁸. Sonraki tarihli kararlarında, Yargıtay, bu görüşünü değiştirmiş ve özel yetkinin gerektiğine dair hüküm kurmuştur¹¹⁹. Yargıtay, özel yetki gerektiğini belirttiği kararlarında, sürenin dolması nedeniyle hak kaybına uğranılmaması amacıyla yargılama sırasında temsilen mirasın reddi beyanında bulunabilme yetkisini de içine alan özel yetkili vekâletnamenin dosyaya sunulup yetkisiz olan vekilin işlemine icazet verilmesi durumunda, diğer şartları taşıyan ret beyanının kütüğe kaydedilmesi

¹¹⁴ Y. 14. H.D. 01.02.2021 T., 2017/1987 E., 2021/458 K. *“Dava; mirasçılar tarafından hasım gösterilmeden süresi içinde açılan Türk Medeni Kanunu'nun 605/1 maddesi gereğince mirasın gerçek reddine ilişkindir. Mirasbırakanın terekesinin borca batık olduğunun belirtilmesi mirasın hükmen reddinin tespitini talep etmek değildir ret sebebini açıklayan bir beyandır.”* www.legalbank.net (22.12.2022)

¹¹⁵ Oğuzman, s. 289; Helvacı, Mirasın Reddi, s.68; İnan,Ertaş ve Albaş, s.513; karşı görüş için bkz. Kurt, s.163-165; Yavuz ve Açıkgöz, s.691.

¹¹⁶ Yüce, s. 177.

¹¹⁷ Antalya, s. 432.

¹¹⁸ Y. 2 HD., 11.07.1997, T., 1997/6795 E., 1997/8177 K. (Öztürkler, s.274).

¹¹⁹ Y. 7 HD., 14.12.2022, T., 2022/6601 E., 2022/7752 K. www.legalbank.net (17.12.2022)

gerektiği yönünde karar vermiştir¹²⁰. Davanın, temsilci aracılığı ile açıldığı ve takip edildiği durumlarda, kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun “Davaya Vekâlet Hakkında Uygulanacak Hükümler” başlıklı 72. maddesi “*Davanın vekil aracılığıyla açılması ve takip edilmesinde, kanunlardaki özel hükümler saklı kalmak üzere, 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun temsile ilişkin hükümleri uygulanır.*” şeklinde düzenlenmiştir. TBK m. 46 “*Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onandığı takdirde temsil olunanı bağlar*” hükmü gereği sonradan icazet verilmesi temsilcinin yaptığı işlemlere geriye dönük olarak geçerlilik verir, icazetin hükümleri geçmişe yürür¹²¹. Yargıtay’ın, mirasın reddi mahkemece tescil edildikten ve dosya kesinleştikten sonra dahi eğer dava derdestken özel yetkili vekâletname sunulmadıysa, ret beyanının hukuki sonuç doğurmayacağına ilişkin kararları vardır¹²².

(3) Ret Beyanı Kayıtsız ve Şartsız Olarak Yapılmalıdır

TMK m. 609/2 “*Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir.*” hükmü gereği ret açıklamasında bulunurken kayıt ve şart öne sürülemez. TMK m. 609/2’nin amacı, ret açıklamasını belirsizlikten uzak tutmaktır. Ret açıklaması açık ve kesin olmalıdır. Mirasın reddedilmesinin sonuçları birçok kişiyi etkileyecektir ve bu gelişmeler dikkate alındığında kanunkoyucunun tercihi isabetlidir. Ayrıca reddin kayıtsız ve şartsız yapılması kuralı, TMK m. 606 ve TMK m. 615 hükümlerinde düzenlenen mirasın reddinin belirli süreler içerisinde yapılması kuralıyla da bağdaşmaktadır. Zira eğer mirasın reddinin gerçekleşmesi koşul ve şarta bağlanabilir olsaydı ret süreleri kolayca esnetilebilir hale gelirdi¹²³. Bu nedenle mirasın reddinin şarta bağlanması durumu, mirasın belirli süreler içinde reddedilmesi düzenlemesiyle de bağdaşmaz¹²⁴.

Şart, irade beyanının hukuki sonuç doğurması için bir olayın gerçekleşmesine veya gerçekleşmemesine bağlı olarak yapılış şekline göre geciktirici şart ve bozucu şart olarak tanımlanır. Şart, gerçekleşmesi belirsiz bir olaya bağlanmakla birlikte, vade

¹²⁰ Y. 2. HD., 24.12.2012, T.2012/24492 E. , 2012/31343 K. www.legalbank.net (17.12.2022)

¹²¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 07.04.1965 T., 1965/1-26 E., 1965/149 K. www.legalbank.net (20.12.2022)

¹²² Y. 14. HD. 31.05.2021 T., 2021/1915 E., 2021/3611 K. www.legalbank.net (20.12.2022)

¹²³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.59.

¹²⁴ Helvacı, Mirasın Reddi,59.

gerçekleşeceğinden şüphe bulunmayan bir olaya bağlanmaktadır¹²⁵. Bununla birlikte, mehzaz İsviçre Medeni Kanunu'nun 570/2 Maddesinde "Sie muss unbedingt und vorbehaltlos geschehen." şeklinde hükme bağlanmıştır. "vorbelhaltlos" kelimesinin çevirisi Ürem'e göre "*çekinceye yer olmaksızın, çekincesiz*" şeklinde çevrilmeli, dolayısıyla TBK m. 170'teki "koşul" anlaşılmamalıdır¹²⁶. Ayrıca, mirası ret hakkı, yenilik doğurucu bir hak olduğu için şarta bağlanamaz¹²⁷. Örneğin, mirasçının, "mirası kardeşimin de reddetmesi şartı ile reddediyorum" beyanı geciktirici şart taşımakla birlikte hem ret beyanının koşula ve şarta bağlanma kuralını ihlal eder nitelik taşır hem de mirası ret sürelerini esnetir¹²⁸. Örneğin; mirasçının "şu kadar para verilmesi şartıyla mirası reddediyorum" beyanı da TMK m. 609/2'nin ihlali şeklinde değerlendirilmelidir¹²⁹. Bununla birlikte bozucu şarta bağlı olarak da ret beyanı yapılamaz; örneğin, mirasçının "Kardeşimin mirası reddetmesi durumunda ret beyanım geçersiz sayılacaktır" şeklindeki beyanı, ret beyanının şarta ve koşula bağlanamayacağı hükmünün ihlali niteliğindedir¹³⁰. Alt derecedeki mirasçılar yararına ret TMK m. 614 "*Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar*" hükmü gereği, TMK 609/2'ye aykırılık teşkil etmez.

TMK m. 632/2 gereği, mirasçının mirasın resmi tasfiyesi talebinde bulunması daha sonra ise başka bir mirasçının mirası kabul etmesi durumunda, resmi tasfiye durumu ortadan kalkacağından mirasçı, mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu hale gelecektir. Bu durumda, mirasçının mirası ret süresini kaçırmaması halinde ileride ayrıntılı açıklayacağımız üzere TMK m. 615 "*Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir*

¹²⁵ Mehmet Ömer Kesilmiş, **Sözleşme Hukukunda Koşul**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s.65, Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara, 2020; Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, **Borçlar Hukuku Umumi Hükümler Cilt:2**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1969.

¹²⁶ Müge Ürem, "Mirası Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller", **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 14, Sayı:175 – 176, 2019, s. 783.

¹²⁷ Ürem, s.783.

¹²⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.59.

¹²⁹ Gönensay, s.252.

¹³⁰ Helvacı, Mirasın Reddi, s.59.

veya yeni bir süre tanıyabilir” hükmü gereği mirasçı sulh hukuk mahkemesinden yeni süre verilmesini isteyebilir¹³¹. Haklı sebeple yeni süre verilmesine ilişkin yeniden yargılama yapılmasına gerek kalmaması amacıyla, mirası reddeden, resmi tasfiye talebinin sonuçsuz kalması şartına bağlı ret açıklamasında bulunabilir¹³².

Şart olarak kabul edilmeyen ancak reddi belirsiz hale getiren diğer tüm hallerde kayıttan söz edilir¹³³. Örneğin; üçüncü bir kişinin lehine kazandırma yapılması “mirası reddediyorum ama payımın A kişisine ait olması kaydı ile” durumunda söz konusu olur ve reddin kayıtsız ve şartsız olması hükmüne aykırılık teşkil eder¹³⁴.

Sulh hukuk hâkimi, mirasçılık sıfatını ve reddin süresi içinde yapılıp yapılmadığını araştırmaksızın, reddi özel kütüğe geçirip reddeden mirasçıya mirası reddettiğine ilişkin belgeyi vermeyecektir¹³⁵. Hâkimin ret beyanının koşulsuz ve şartsız yapıldığını araştırma hususuna gerekçede değinilmemiştir. Kanaatimizce bu durumda da hâkime kabul etmeme yetkisi verilmesi gerekirdi¹³⁶. Doktrinde şart ve kayıt hiç konulmamış gibi ret beyanı doğrultusunda karar verilmesi gerektiği görüşü bazı yazarlarca kabul görmektedir¹³⁷. Bununla birlikte katıldığımız görüşe göre koşula ve şarta bağlı olarak yapılmış ret beyanının tescil edilmesi halinde dahi hükümsüzlüğünün tespiti her zaman talep edilebilir¹³⁸. Bazı yazarların reyine göre şarta bağlı olarak yapılan ret beyanına ilaveten, amacın şartsız ve kayıtsız olarak mirasın reddi olduğuna dair açık bir beyanında bulunulması durumunda ret yönünde karar verilmesi gerekmektedir¹³⁹.

¹³¹ Y. 8. H.D., 25.04.2014 T., 2013/11879 E. 2014/8159 K. “Talepte bulunan vekili, mirasbırakan S.. D..’ın 09.01.2012 tarihinde öldüğünü, geriye 2010 doğumlu çocukları S.. Ç.. D.. ile D.. S.. D..’ın mirasçı olarak kaldığını, talepte bulunanın küçüklere vasi olarak atandığını, mirasbırakan S.. D..’dan küçüklere intikal edecek terekenin halihazırda ne durumda olduğunun taraflarınca bilinmemesi nedeniyle terekenin borca batık olması halinde küçük çocukların hukuki hak ve menfaatlerini korumak amacıyla mirası reddetme durumları söz konusu olabileceğini açıklayarak, mirası ret sürelerinin Kadıköy 2 Sulh Hukuk Mahkemesi’nin 2012/42 esas sayılı terekenin tespiti ve defter tutulmasına ilişkin davada hüküm verinceye kadar uzatılmasına karar verilmesini talep etmiştir.” www.legalbank.net (25.12.2022)

¹³² Helvacı, Mirasın Reddi, s.64, bkz. Karşı görüş: Şakir, “Türk Hukukunda Mirasta Ret ve İade”, s. 481 “Bir mirasçı «diğer vârisler de reddederse ben de reddediyorum» gibi bir kayıtla reddedemez.”

¹³³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.59.

¹³⁴ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 61; Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Miras Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 3. Bası, 1987, s.605.

¹³⁵ Berki, s. 481; Ülgenalp, s.36.

¹³⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.608; Helvacı, Mirasın Reddi, s.62.

¹³⁷ Serozan ve Engin, s.509; Bkz karşı görüş Kocayusufpaşaoğlu, s.605.

¹³⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.62

¹³⁹ Coquoz, J., s.693; Yeniden kayıtsız ve şartsız olarak yapılacak ret beyanının geri kalan süre içinde yapılması gerektiğine ilişkin bkz: Dural ve Öz, s.416; Helvacı, s.57.

(4) Ret Beyanı Kısmen Yapılacaksa Miras Payının Belli Bir Oranını Kapsamalı veya Farklı Sebeplere Dayanan Mirasçılık Sıfatları İçin Yapılmalıdır

Kısmi ret, farklı sebeplerle birden çok mirasçılık sıfatına sahip olunması durumunda bu sıfatlardan birinin reddedilmesi veya miras payının belirli bir bölümünün reddi ihtimallerinde gündeme gelebilir.

TMK m. 608/1 “*Mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılara geçer*” şeklinde düzenlenmiştir. Mirasçı, mirası kabul etmesi durumunda, kabul ettiği mirasla birlikte intikal edecek kendi murisinin mirası ret hakkını da kullanabilecektir. Bu durumda, mirasçının çeşitli seçenekleri vardır. Salt kendi mirasını kabul edebilir ve murisi adına mirası reddedebilir. Mirasçı, her iki mirası kabul edebilir. Ancak ilk etapta mirası reddedip kendi mirasbırakanı yerine mirası kabul edemez; çünkü buna yalnızca kendi mirasının bir parçası olarak sahiptir.

(i) Farklı Sebeplere Dayanan Mirasçılık Hallerinden Birinin Reddi

Mirasçı kavramını, aile bağıyla oluşan veya devletin mirasçılığı ile oluşan “kanuni(yasal) mirasçı” ve mirasbırakanın ataması ile oluşan “iradi(atanmış) mirasçı” olarak iki grupta inceleyebiliriz¹⁴⁰. Kişi aynı anda yasal ve atanmış mirasçı sıfatını haiz olabilir.

Mirasçının bu sıfatlarından birini reddetmesi hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte, katıldığımız görüşe göre birini kabul edip diğer sıfatlarına ilişkin miras payını reddetmesinde mâni yoktur¹⁴¹. TMK. m. 519/3 gereği atanmış veya yasal mirasçı yararına olan tasarrufu bu sıfatlarına dayanan miras payını kabul etmemesine rağmen talep edebilir. Yasal veya atanmış mirasçının, vasiyet alacaklısı olması durumunda salt vasiyeti kabul etme yoluna gitmesinde herhangi bir mâni yoktur¹⁴².

¹⁴⁰ Mirasçı sayısına göre, miras paylarına göre, kendinden sonra mirası nakil yükümlülüğüne göre, saklı paylı olma durumuna göre ayrımlar için bkz. Kılıçoğlu, s. 25-27.

¹⁴¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.64-65; Kılıçoğlu, s.232; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Antalya, s.430; Coquoz, J., s.685, Serozan ve Engin, s.390; İmre ve Erman, s.367; Yüce, s.180.

¹⁴² Helvacı, Mirasın Reddi, s.67; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Oğuzman, s.209.

(ii) Miras Payının Bir Bölümünün Reddi

Miras payının bir bölümünün oransal olarak reddedilmesi hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte katıldığımız görüşe göre mâni yoktur¹⁴³. Kıyas yapmamız durumunda mirastan kısmen feragat yapılabilmektedir; hatta mirasın taksimi de mümkündür. Bununla birlikte mirasın bir bölümünün oransal olarak reddedilmesini engelleyen bir hüküm de bulunmamaktadır¹⁴⁴. Ancak “A malının intikalini kabul ediyorum, B malını reddediyorum.” şeklindeki beyan kayıtlı bir ret beyan niteliğinde olacağı için geçerli değildir¹⁴⁵.

Bazı yazarların reyi miras payının bir bölümünün reddedilemeyeceği doğrultusundadır. Miras payının bir bölümünün reddinin külli halefiyet ilkesiyle bağdaşmayacağı doğrultusunda görüş doktrinde yer almaktadır.¹⁴⁶

(5) Ret Beyanı Sulh Hukuk Hakimine Yapılmalıdır

TMK m. 609/1 “*Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır*” şeklinde düzenlemiştir.

Ret beyanının görevli ve yetkili mahkemeye yapılmaması durumunda ret beyanı geçerli olmayacaktır¹⁴⁷. Elinde olmayan sebeplerle, beyanın yetkili olmayan mahkemeye yapılması halinde, ret süresi geçtiyse TMK m. 615 “*Önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabilir veya yeni bir süre tanıyabilir.*” hükmü gereğince mirasçı yeni süre isteyebilir¹⁴⁸. Vasiyetnamenin reddinde, sulh hukuk mahkemesine ret beyanında bulunma zorunluluğu yoktur¹⁴⁹.

Yasanın 1971 yılı tasarısında reddin yapılışını hükme bağlayan maddenin gerekçesi “... Ret bildiriminin, mirasın açıldığı veya mirasçının bulunduğu yeri sulh mahkemesine yapılması ve bu bildirim mirasçının bulunduğu yerin sulh mahkemesine yapılmışsa o mahkemece, mirasın açıldığı yere sulh mahkemesine bildirilmesi birinci

¹⁴³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.67; Dural ve Öz, s. 416; Kocayusufpaşaoğlu, s.604.

¹⁴⁴ Dural ve Öz, s. 416, İmre ve Erman, s.366.

¹⁴⁵ Dural ve Öz, s. 416.

¹⁴⁶ Serozan ve Engin, s.509; Kocayusufpaşaoğlu, s.605-606.

¹⁴⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.54.

¹⁴⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.602.

¹⁴⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 207.

*fıkra*da ...ifadeye bağlanmıştır.” şeklindedir. Bu gerekçe değerlendirildiğinde, gerçek ret beyanının sulh hukuk mahkemesine yapılması gerekmekte birlikte, MK döneminde yetki konusunda kesin yetki kuralı bulunmamaktaydı. TMK m. 609/4’te ret beyanının mirasın açıldığı yerin sulh hukuk mahkemesi tarafından kütüğe yazılacağı hükme bağlanmıştır. Üst mahkeme kararlarında, sicilin mirasın açıldığı yerde, yani mirasbırakanın son ikametgahının olduğu yerde tutulmasının ret beyanının da mirasın açıldığı yerde yapılması anlamına gelmediği görüşü yer almaktadır¹⁵⁰. Kararlarda görüş birliği bulunmamaktadır. Yargıtay güncel bir kararında, mirasbırakanın son yerleşim yerinin, mirasın ret beyanının yapılabilmesi için kesin yetkili olduğu görüşündedir¹⁵¹. Bununla birlikte katıldığımız görüşe göre mirasın reddinin hak sahiplerince öğrenilmesi açısından sulh hukuk mahkemelerinin tümünün yetkilendirilmesi yerine mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesini zorunlu kılmak yerinde bir çözüm olacaktır¹⁵².

TMK m. 633 gereğince, en yakın yasal mirasçılar mirası reddettiği takdirde aşağıda da açıklayacağımız üzere resen iflas yoluyla resmi tasfiye yoluna gidilmelidir. En yakın yasal mirasçıların tümünün reddinden sonra resen tasfiye yapılmaması halinde, mirasbırakanın alacaklılarının tasfiyenin gerçekleştirilmesi için ayrıca dava açmaları durumunda, resen tasfiye işleminde görevli ve yetkili mahkeme yine ret beyanını tescil eden mahkemedir¹⁵³.

¹⁵⁰ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 7. HD., 15.11.2016 T., 2016/10 E., 2016/10 K. Karardaki çoğunluk görüşü “*TMK. 576/1 maddesine göre, “Miras, malvarlığının tamamı için miras bırakanın yerleşim yerinde açılır. Buradaki yetki kesin yetki olup, miras bırakanın son yerleşim yerindeki Sulh Hukuk Mahkemesi görevli ve yetkili mahkemedir.” “Bu yasal düzenlemeye göre mirasın reddi istemi, mirasın açıldığı yerin Sulh Hukuk Mahkemesinde mirasçı tarafından sözlü veya yazılı beyanla yapılabilir.” “Somut olayda da miras bırakan Abdulkadir Bekdemir’in nüfus kaydına, ölüm belgesine göre son yerleşim yerinin Artuklu/Mardin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle davacının istinaf başvurusunun esastan reddi gerekmiştir.” Şeklinde olmakla birlikte; karşı oy, TMK 609’da sadece görevli mahkemeye değinildiği yetkili mahkemeden bahsedilmediği, mirasın reddinin çekişmesiz yargı işi olduğu çekişmesiz yargı işlerinin talepte bulunanın yerleşim yeri veya ilgililerden birinin yerleşim yerinde yapılması gerektiği, mirası reddinin tutulduğu sicilin mirasın açıldığı yerde tutulmasının ret beyanının da mirasın açıldığı yerde yapılması anlamına gelmediği sebepleriyle mirasın son yerleşim yerinde açılmaması sebebiyle verilen ret kararının hukuka aykırı olduğu yönündedir. www.legalbank.net (30.12.2022)*

¹⁵¹ Y. 5 HD. 24.04.2023 T., 2023/642 E., 2023/3891 K. www. Legalbank.net(30.12.2022)

¹⁵² Helvacı, Mirasın Reddi, s.53; Dural ve Öz, s.415; Serozan ve Engin, s.509.

¹⁵³ Y. 5. HD. , 13.02.2023 T., 2022/14678 E., 2023/986 K.; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 37. H.D., 12.01.2018 T., 2018/1411 E., 2018/1812 K. “*Dava, tüm mirasçıları tarafından mirası red edilen miras bırakanın alacaklısı olan davacının, 4721 sayılı TMK 633 maddesi gereğince, terekenin resmi tasfiyesi istemine ilişkindir. Dosya kapsamından; İstanbul Anadolu 5. Sulh Hukuk Mahkemesinin 03/11/2016 gün ve 2016/766 Esas, 2016/691 Karar sayılı ilamıyla*

(6) Mirasın Gerçek Reddi Beyanı Süresi İçerisinde Yapılmalıdır

Mirasın gerçek reddi beyanın süresi içerisinde yapılması gerekmektedir. Bu süreler aşağıda irdelenmiştir.

(i) Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı

TMK. m. 606'da *"Miras, üç ay içinde reddolunabilir. Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar."* şeklinde mirası ret hakkının kullanılabilmesi süre hükme bağlanmıştır.

Mirasın reddinin ileri sürülmesi çekişmesiz yargı işi olduğu için ve ret hakkının kullanımı bozucu yenilik doğuran hak niteliğinde olduğu için hâkim ret hakkından mahrumiyeti gerektirecek süreyi re'sen nazara alır. Ret beyanında bulunan mirasçı süresi içinde reddettiğini ispat edecek bir delil sunmasa da sürenin geçtiği kayıtlardan veya beyandan anlaşılmıyorsa diğer şartların da sağlanması durumunda hâkim tescil talebini yerine getirir¹⁵⁴. Katıldığımız görüşe göre, ret süresi geçtikten sonra ret beyanında bulunulduysa ret kesin hükümsüzdür ve bu durum reddin iptalinden farklı olarak reddin hükümsüzlüğünün tespiti şeklinde herkes tarafından ve süreye tabi olmadan talep edilebilir¹⁵⁵.

(ii) Yasal Mirasçılar Açısından Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı

Kanunkoyucu, TMK m. 606'da yasal mirasçıların mirasbırakanın ölümünü öğrenmelerinden itibaren üç ay içinde mirası reddedebileceğini hükme bağlamıştır.

mirasçılardan mirasın reddinin tespitine karar verildiği anlaşılmaktadır. En yakın yasal mirasçılar tarafından miras reddedildiği takdirde, red kararı veren Sulh Hukuk Mahkemesinin resen tasfiye işlemlerini de değerlendirmesi gerektiğinden, uyuşmazlığın İstanbul Anadolu 5. Sulh Hukuk Mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir." www.legalbank.net (30.12.2022)

¹⁵⁴ Ülgenalp, s.37; Ürem, s. 784.

¹⁵⁵ Helvacı; Mirasın Reddi, s.106; Oğuzman, s.292; Reddin iptalinin istenebileceği yönündeki görüş için bkz: Ülgenalp, s.37.

Ancak, mirasçı sıfatına haiz olduklarını daha sonra öğrendiklerini ispat etmeleri durumunda ölümü öğrendikleri an, başlangıç anı olarak esas alınmaz.

Mirasçı, mirasbırakanın ölümünü sonradan öğrenirse veya mirasçı, mirasçı sıfatını haiz olduğunu sonradan öğrenirse bunu kanıtlaması durumunda, öğrenme tarihinden üç ay içinde ret hakkını kullanabilir¹⁵⁶.

Mirasçının fiil ehliyetinin olmadığı durumlarda, yukarıda belirtilen sürelerin hesabında temsilcinin öğrenme tarihi esas alınır¹⁵⁷. Uygulamada, mirası ret durumunda doğacak sonuçları öngörecektir yaşta olmaması sebebiyle mirasçılarının mirası ret haklarını reşit hale geldikten sonra kullanmaları gerektiği, bu nedenle de mirası ret süresinin bu tarihten itibaren işlemeye başlaması gerektiği, üç aylık sürenin herkese aynı şekilde uygulanmasının aslında eşitliğe aykırı olduğu yönünde Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulmuştur. Ancak Anayasa Mahkemesi, kanuni temsilcinin, ret hakkının kullanımı hususunda rücutan ötürü zaten sorumluluğunun olması nedeniyle başvuru hakkında ret kararı vermiştir¹⁵⁸.

(iii)Atanmış Mirasçılar Açısından Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı

TMK. m. 606/2 gereğince, vasiyetname ile atanmış mirasçılar, mirası, vasiyetnamenin kendilerine bildirildiği tarihten başlamak üzere üç ay içerisinde reddedebilir. TMK m. 597 gereğince vasiyetnamenin ilgili bölümleri, masrafı terekeden karşılanarak, mirasçılarının hepsine hâkim tarafından bildirilir. Yeri tespit edilemeyenlere ilan yoluyla bildirilir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, Mülga Medeni Kanunu'nda belirtilen "ikametgahı belli olmayanlar" teriminin yerine,

¹⁵⁶ Dural ve Öz, s.417; Oğuzman, s.290; s.413; Kılıçoğlu, s.288; Hatemi, s.124; İnan, Ertaş, ve Albaş, s.516; Serozan ve Engin s.512; Y. 8 H.D. 2014/24118 E. ,2015/181 K. 12.01.2015 T. “Somut olayda, yasal mirasçılar mirasbırakanın ölümünden itibaren yasal üç ay içinde mirasın gerçek reddi talebinde bulunulmamış ise de, temyiz dilekçelerinde; muris ile 6-7 yıldır görüşmediklerini, ölümünü yakınlarından öğrendiklerini ve veraset ilamı almak için 03.09.2013 tarihinde başvurduklarını, bu tarihten itibaren de 3 aylık yasal süre dolmadan eldeki davayaıçtıklarını açıklamışlardır. “Mahkemece, davacıların mirasbırakanın ölümünü daha sonra öğrenme durumu hakkında delillerini sunması için imkan ve süre verilerek, gösterdiği takdirde ve gerçekleşecek sonucu uyarınca bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru değildir.” www.legalbank.net (02.01.2023)

¹⁵⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.79; Serozan ve Engin, s.513; İnan,Ertaş ve Albaş, , s.513.

¹⁵⁸ Anayasa Mahkemesi, 11.10.2012 T., Resmi Gazete Tarihi: 10.12.2013, Resmi Gazete Sayısı: 28847, E. 2012/37, K. 2012/148 www.legalbank.net (07.01.2023)

TMK’de “nerede olduğu bilinmeyenler” teriminin kullanılmasıdır. Yani kişinin ikametgahı belli olsa da nerede olduğu tespit edilemeyebilir. Bu durumda ise ilan yoluyla tebliğ yapılır¹⁵⁹.

Miras sözleşmesiyle gerçekleştirilen mirasçı atamalarında, sürenin başlangıcı anının belirlenmesi, atanan mirasçının sözleşmenin tarafı olup olmamasına göre değişmektedir. Atanmış mirasçı, sözleşmenin tarafı ise yasal mirasçılar bakımından uygulanan sürenin başlangıcı ile benzerlik gösterecek, atanmış mirasçının mirasbırakanın ölümünü öğrenmesi, ret hakkının kullanım süresinin başlangıcı için yeterli olacaktır¹⁶⁰. Ancak, atanmış mirasçı sözleşmenin tarafı değilse, mirasçılık durumundan haberi olmayabilir. Bu durumda yukarıda açıkladığımız vasiyetname ile atanmış mirasçılık durumundaki sürenin başlangıcıyla benzerlik gösterecek ve tebliğden itibaren miras ret hakkının kullanımı süresi başlayacaktır¹⁶¹.

(iv)Terekenin Koruyucu Önlem Olarak Yazımı Durumunda Ret Başlangıcı ve Süresi

“Koruma önlemleri” başlığı altında düzenlenen TMK. m. 589-593 maddelerinde mirasın paylaşılmasına kadar terekenin korunmasına ilişkin önlemlere yer verilmiştir. TMK m. 590’da koruma önlemlerinden olan “defter tutma” düzenlenmiştir. Bu maddede sayılı durumların gerçekleşmesi üzerine hâkimin defterin tutulması kararı vermesi hükme bağlanmıştır. TMK m. 590’da koruma önlemlerinden olan defter tutma, TMK m. 619’da yer alan mirasçının seçimlik haklarından olan resmi defterin tutulması seçeneğiyle karıştırılmamalıdır¹⁶².

Koruma önlemine başvurulması için, olağan ret süresi olan üç ayın dolmamış olması gerekmektedir¹⁶³. TMK m. 590’da düzenlenen terekenin deftere geçirilmesi

¹⁵⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.81.

¹⁶⁰ İnan, Ertaş ve Albaş, s.513; Kocayufupaşaoğlu, s.609; Oğuzman, s.291; Dural ve Öz, s.418; Ayan, s.278; Helvacı, Mirasın Reddi, s.82; Serozan ve Engin, s.393.

¹⁶¹ İnan, Ertaş, Albaş, s.513; Helvacı, Mirasın Reddi, s.82-83.

Y. 2 H.D., 22.04.2003 T.,E. 2003/4780, K. 2003/5851 “İstem, Türk Kanunu Medenisinin 559. maddesine (4721 S. TMK. 619) dayalı mirasın tutulan deftere dayalı reddine ilişkin olmayıp Türk Kanunu Medenisinin 532/3. maddesine (4721 S. TMK. 590) dayalı, terekenin ihtiyati tedbir niteliğinde defterinin tutulmasına ilişkindir. Bu istem herhangi bir süreye tabi değildir.” www.legalbank.net (15.01.2023)

¹⁶³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.85; Şener, Esat, **Miras Hak ve Payları**, Seçkin Yayıncılık,1996, s. 24.

durumundan sonra ortaya çıkan sonuç, yasal ve atanmış mirasçılara resmen bildirilir. Hem yasal mirasçılar hem atanmış mirasçılar tebliğin gerçekleştiği tarihinden itibaren üç ay içinde mirası ret haklarını kullanabilirler¹⁶⁴.

TMK m.607 “*Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiği sulh hâkimi tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar.*” şeklinde düzenlenmiştir. Koruma önlemi olarak terekenin yazımı halinde süresinin başlangıcı açısından yasal ve atanmış mirasçılar açısından fark yoktur. Yasal ve atanmış mirasçılar için süre tebliğ tarihinden itibaren başlayacaktır.

(v) Resmi Defter Tutma Halinde Ret Süresi

Mirasçılar, terekenin durumu hakkında bilgi sahibi olduktan sonra ret hakkında karar vermek isteyebilirler. Bilgi sahibi olma noktasında mirasçılar resmi şekilde terekenin saptanması amacıyla resmi defter tutulmasını talep edebilirler. Mirası reddedebilecek her mirasçının ret hakkını kullanmadan önce terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebileceği TMK m. 619’da düzenlenmiştir. TMK m.626’ya göre defter tutma talebinde bulunulmuşsa, defter tutma talebine nihayet verilmesinden itibaren mirasçılar, TMK m. 627 kapsamında bir ay içinde mirasın reddi hususunda bir karar vermesi için mahkemece davet edileceklerdir. Bu halde de sürenin başlangıcında, resmî tebligat esas alınacaktır¹⁶⁵.

Eğer, mirasçılar terekenin resmi defterinin tutulmasını talep etmişlerse, yapılan bu yargılama sırasında terekenin resmi defter tutma işlemleri henüz tamamlanmamışken, mirası ret hakkını kullanabilirler¹⁶⁶.

¹⁶⁴ Helvacı, Mirasın Reddi, s.85; TMK 620’deki bir aylık sürede reddolunmaması halinde mirasın kabul edilmiş sayılacağına ilişkin durumun burada da uygulanacağına ilişkin tahminimizce talihsiz bir karıştırma için bkz: Öztan, s.415.

¹⁶⁵ Ülgenalp, s. 37.

¹⁶⁶ Y.7. H.D. 09.12.2021 T., 2021/1639 E., 2021/3723 K. www.legalbank.net (17.01.2023)

(vi) Ret Hakkının Sonraki Mirasçılara İntikali Halinde Olağan Ret Süresi ve Başlangıcı

TMK m. 608’de, mirasçının ret hakkını kullanmadan ölmesi durumunda mirasın ret hakkının kullanımının kendi mirasçılarına geçeceği ve bu mirasın ret süresinin başlangıç anı düzenlenmiştir. Ret hakkını kullanmadan ölen kişinin ret hakkının kullanımı konusunda yerine geçen mirasçısının yukarıda da açıkladığımız üzere bu durumda iki farklı ret hakkı bulunmaktadır; bunlar kendi ret hakkı ile mirasbırakanından kalan mirasın ret hakkıdır¹⁶⁷. Her ne kadar halef kavramını kullansak da ret hakkının kullanımı açısından halef kavramını kullanmaktayız, yoksa miras reddeden mirasçı zaten mirasbırakanın ölümü anında sağ değilmiş gibi kabul edilecek ve sonra gelmesi gereken kişi, mirasbırakanın ölümü anından itibaren mirasçı sıfatını kazanacaktır¹⁶⁸.

Mirasın ret hususunda karar vermeden ve ret süresini geçirmeden ölen mirasçının yerine geçerek ret hakkının kullanımı konusunda halefi olan mirasçılar için ret hakkının kullanım süresi, kendi mirasbırakanlarının mirasçı olduğunu öğrendikleri andan itibaren başlar. TMK m.608 *“bu süre, kendilerinin mirasbırakanından geçen mirasın reddi için mirasçıya tanınan süre dolmadıkça sona ermez. Ret sonucunda miras daha önce mirasçı olmayanlara geçerse; bunlar için ret süresi, önceki mirasçılar tarafından mirasın reddedildiğini öğrendikleri tarihten işlemeye başlar.”* şeklinde düzenlenmiştir. Kanunkoyucunun bu düzenlemeyi getirmesi yerinde olmuştur; zira mirasçının kendi mirasçılığında ret hakkını kullanması hususunda karar vermeden kendi mirasbırakanından kalan tereke hakkındaki ret hakkını halef olarak kullanması konusunda bir karar vermeye zorlanması beklenemez¹⁶⁹.

(vii) Ret Süresinin Uzatılması ve Yeni Ret Süresi Verilmesi

TMK m. 615 gereğince, sulh hukuk mahkemesi, önemli sebeplerin varlığı durumunda talep üzerine üç aylık ret süresini uzatabileceği gibi, ret süresi geçtikten sonra yeni bir süre de tanıyabilir. Burada hâkimin takdir yetkisi vardır ve hâkim her

¹⁶⁷ Dural ve Öz, s. 419; Serozan ve Engin, s. 513; Kocayusufoğlu, s. 613.

¹⁶⁸ Coquez, s.6999

¹⁶⁹ Kocayusufoğlu, s. 613; Helvacı, Mirasın Reddi s. 86.

somut olayda önemli sebeplerin varlığını ayrı ayrı takdir eder. Mirasçının ret hususunda karar vermesine engel olacak derecede hastalığı, ret hususunda karar vermesini etkileyecek derdest davanın bulunması, ret beyanının sulh hukuk mahkemesine ulaşmasını engelleyen hava şartları, postada kaybolma gibi haller önemli sebebin varlığına örnek olarak gösterilebilir¹⁷¹.

Hâkim, ret süresini resen uzatamaz veya resen yeni süre veremez, mirasçının süre yönünde talebi aranmaktadır¹⁷².

Haklı sebepler mevcut oldukça, bir kez verilen ret süresinin yeniden uzatılması, sürenin yeterli olmamasının hakkaniyete aykırı sonuçlarını engellemek amacıyla mümkündür¹⁷³.

c. Ret Beyanının Mahkemece Tescili

Mirasçının ret beyanını sulh hukuk mahkemesine sözlü yahut yazılı olarak beyan etmesinden sonra, TMK. m. 609 ve mirasa ilişkin tüzük m. 39 hükümleri çerçevesinde sulh hukuk mahkemesinin işlemleri düzenlenmiştir. TMK. m. 609’da mirasın reddinin miras bırakanın son yerleşim yerinde bulunan sulh hukuk mahkemesi tarafından özel kütüğe tescil edileceği, ayrıca talep halinde reddeden mirasçıya belge verileceği, sulh hukuk mahkemesinin tutacağı tutanağın ve mirasın reddinin işleneceği özel kütüğün nasıl tutulacağını Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikle düzenleneceği ayrıca hükme bağlanmıştır. Mirası, belirlenmiş süre içinde reddeden mirasçının kimliği tespit edilir ve ret beyanı mirasçı veya onun vekili tarafından imzalanır. Bunun ardından hâkim ve zabıt kâtabi tarafından da imzalanır. Vekilin özel yetkili vekâletnamesi, bu tutanağa eklenir ve ayrıca ret beyanları için oluşturulan özel kütüğe kaydedilir.

Mirasçının sulh hukuk mahkemesine müracaat ederek "mirası kayıtsız şartsız reddettiğine" dair beyanda bulunmasının ardından ret beyanı süresi içinde yapıldıysa mahkeme ret beyanının tesciline karar verir. “Mirasın kayıtsız şartsız reddine” ilişkin

¹⁷¹ Örnekler için bkz. ; Öztan,s. 414; Berki, s.54; Gönensay ve Birsen, s.247-248; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 92; Köprülü, s.377; Serozan ve Engin, s.513-514; Osman Hoşlan, “**Mirasın Reddi**”, **Adalet Dergisi**, 1978, s:7,1974, s.564.

¹⁷² Helvacı, Mirasın Reddi, s.94; Birsen, s. 248

¹⁷³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.96; İmre ve Erman , s.364.

beyanının tutanakla tespit edilmiş ve kütüğe kaydedilmiş olması durumunda reddin sonuçları, mirası ret beyanının sulh mahkemesine ulaştığı ana dönük olur ve o tarihte reddetmiş sayılır¹⁷⁴.

TMK m. 614 “*Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.*” şeklinde düzenlenmiştir. Reddeden mirasçılar, mirası kabul veya ret konusunda karar vermeleri için tasfiyeden önce, alt derece mirasçıları davet edebilirler. Bu durumda mirasbırakanın mirasçısının terekeyi reddettiği ve kendilerine bu durumun bildirilip karar verme hakkının tanındığı hususu sonra gelen mirasçılara tebliğ olunur ve miras alt derecedeki mirasçılar tarafından kabul edilmezse reddedilmiş sayılır¹⁷⁵.

TMK m. 612 “*En yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Eğer miras, en yakın mirasçıların tümü tarafından reddedilirse, sulh hukuk mahkemesi tarafından iflas hükümlerine göre resmi tasfiye süreci başlatılır. Meğerki miras sonra gelen lehine reddedilmemiş olsun¹⁷⁶. “En yakın mirasçılar” terimi, mirasçı sıfatına ilk bakışta ve doğrudan doğruya sahip olan yasal mirasçıları ifade eder. Mirası reddeden mirasçının çocukları en yakın mirasçı kapsamında nitelendirilmez¹⁷⁷. Sulh hukuk mahkemesi, mirası reddedenlerin veya alacaklılarının talebine gerek olmaksızın, terekeyi resen iflas hükümlerine göre tasfiye etmelidir¹⁷⁸. Alacaklının talebi ancak TMK m. 612 hükmü çerçevesinde, mirasın reddini tespit eden sulh hukuk mahkemesini mirası iflas hükümlerine göre tasfiye etmesi için harekete geçirmeye yöneliktir.

¹⁷⁴ Y. 14. HD. 17.04.2017 T, 2016/5202 E. 2017/3080 K. www.legalbank.net (20.01.2023)

¹⁷⁵ Berki, s. 483.

¹⁷⁶ Y. 8. HD. 15.06.2005 T. ,2005/6749 E., 2005/9209 K. www.legalbank.net (25.01.2023)

¹⁷⁷ Y. 2 HD. 12.09.2005 T., 2005/7014 E., 2005/12350 K. www.legalbank.net (09.10.2023)

¹⁷⁸ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu, 20.9.1959 T., 4/10 Sayılı İçt.Bir.Kararı www.legalbank.net (25.01.2023)

Sulh hukuk mahkemesinin veya görevlendireceği kişinin gerçekleştireceği İİK doğrultusundaki resmi tasfiye, talebe bağlı olmadığı üzere süreye de bağlı değildir¹⁷⁹. TMK m. 633 hükmünde düzenlenen tasfiyeyi talep süresi ve mirasbırakanın alacaklılarının resmi tasfiyeyi talep hakkı ile TMK m. 612 hükmünde düzenlenen re'sen yapılacak olan resmi tasfiye ve süresi uygulamada karıştırılmaktadır¹⁸⁰. TMK m. 612 düzenlemesinde, en yakın bütün yasal mirasçılar mirası reddederse, sulh hukuk mahkemesinin terekenin tasfiyesine karar verip tasfiye memuru görevlendirebileceği, tasfiye işlerinde İcra ve İflas Kanunu hükümleri kıyasen uygulanacağı hükme bağlanmıştır¹⁸¹.

6100 sayılı Hukuk Muhakemesi Kanunu m. 382'in c bendinde çekişmesiz yargıya hangi taleplerin gireceği düzenlenmiştir. Mirasın reddinin tespit edilmesi ve sulh hukuk mahkemesince tescili işleminin de çekişmesiz yargı işlerinden olduğu hükme bağlanmıştır. Tescil işlemi bildirici niteliktedir¹⁸². Kütüğe tescille mirasın reddinin ilgili diğer kişilerce de öğrenilmesi amaçlanmıştır. Eğer mirasçının ret hakkı düşüyse menfaati olan üçüncü kişiler, reddin kesin hükümsüz olduğunun tespit edilmesini talep edebileceklerdir. Bu durumun kurucu değil açıklayıcı olması ayrıca süreye tabi olmaması gibi yönlerden reddin iptali davasından farklılık arz etmektedir¹⁸³.

¹⁷⁹ Y. 14. H.D., : 03.02.2021 T. , 2017/3073 E., 2021/602 K.,“Alacaklı, ... mirasçıların tamamının mirası reddettiklerini belirterek terekenin tespiti ile terekenin tasfiyesini mirasın reddine karar veren Sakarya 1. Sulh Hukuk Mahkemesinden talep etmiştir. Sakarya 1. Sulh Hukuk Mahkemesince talebin tevzi bürosuna gönderilmesi üzerine Sakarya 2.Sulh Hukuk Mahkemesince dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda davanın TMK m 590 gereğince “1 aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gerekçesiyle davanın hak düşürücü süre nedeniyle reddine” karar verilmiştir”.....Somut olaya gelince; sulh hukuk mahkemesince yapılacak resmi tasfiye bir süreye ve isteğe bağlı değildir.” www.legalbank.net (25.01.2023)

¹⁸⁰İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 7. HD., 17.11.2016 T., 2016/11 E., 2016/12 K. “Mahkemece, TMK'nın 633. maddesinde öngörülen hak düşürücü sürenin geçirilmiş olması nedeniyle istemin reddine karar verilmiş ise de; TMK'nın 612. maddesinde “En yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddolunan miras sulh hukuk mahkemesince iflas hükümlerine göre tasfiye edilir” ükmü ile 636. maddesinde ‘Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh hukuk mahkemesinde iflas hükümlerine göre yapılır’ hükmüne yer verilmiştir.” www.legalbank.net (25.01.2023)

¹⁸¹ Şehnaz Köseoğlu, **Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2019, s.12.

¹⁸² Kocayusufpaşaoğlu, s.601-602; İnan, Ertaş ve Albaş, s.515; Helvacı, Mirasın Reddi, s.106; Oğuzman, s.290.

¹⁸³ TMK.m.617/I' de düzenlenen alacaklıların zarara uğratılması gayesiyle ret beyanında bulunulması gibi şartlara dayanan reddin iptali davasından farklı niteliktedir. Bkz : Helvacı, Mirasın Reddi,s.106;

d. Ret Beyanının Geri Alınması ve Ret Beyanının İptali

(1) Ret Beyanının Geri Alınması

Mirasçı sulh hukuk mahkemesine ret beyanında bulunduktan sonra, ret beyanını geri almak isterse ne olacaktır? Şu iki durumu birbirinden ayırmakta fayda vardır; mirasçı irade sakatlığı nedeniyle ret beyanında bulunduğu dayanıyorsa, aşağıda belirttiğimiz üzere “ret beyanının iptali” kurumuna başvurabilecektir. “Ret beyanının geri alınması” kurumunda ise irade sakatlığı şartı aranmaz, aşağıda açıklayacağımız üzere geri alımın başka şartları vardır¹⁸⁴.

TMK kapsamında ret beyanının geri alınmasıyla ilgili açık bir hüküm mevcut değildir. TMK m. 5, TBK’nin genel nitelikteki hükümlerinin duruma uygun düştüğü ölçüde kıyasen TMK’ye ilişkin hususlarda da uygulama alanı bulabileceğini hükme bağlamıştır. Bu husustan hareketle TBK m. 10 kapsamındaki icap ve kabulün belli şartlar doğrultusunda geri alınmasına ilişkin hükümler, kıyasen ret beyanının geri alınması durumuna uygulanabilir¹⁸⁵. Geri alma beyanı, karşı tarafa öneriden önce ulaştığında yahut öneriyle eş zamanlı ulaşması ve hatta sonrasında ulaşması halinde dahi muhatap tarafından öneriden önce öğrenildiği durumda geri alma iradesi geçerlidir¹⁸⁶. Kıyasen, mirasın reddi beyanının geri alınmasına uygularsak reddin geri alındığına ilişkin açıklama sulh hukuk mahkemesine ret beyanından önce ulaşırsa ki muhaberele durumlarda daha mümkündür, artık reddin geri alınması geçerlidir. Ret beyanıyla birlikte vardysa veyahut ret beyanının varmasından sonraki tarihli ulaşma durumunda dahi önce reddin geri alındığına ilişkin beyan öğrenilmişse ret beyanın geri alındığı açıklamasına ilişkin beyan geçerlidir¹⁸⁷. Belirtmemiz gerekir ki mirasın ret beyanında aranan kesinlik ve açıklık, mirasın geri alınması beyanında da uygulanmalı ve bu beyan kayda ve şarta bağlanmamalıdır¹⁸⁸.

¹⁸⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.607; Büşra Cömert AKBAY, “Mirasın İrasi Reddi”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, Cilt: M. Fatih Uşan’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, Sayı:2022-2,2022, s.898.

¹⁸⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.107; Serozan ve Engin s.510; Bülent Davran, “Mirası Ret Beyanından Rücu Caiz Midir?”, **İleri Hukuk Dergisi**, Sayı 24, 1947, s. 345.

¹⁸⁶ Murat Doğan, Gökhan Şahan ve İsmail Atamulu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021, s.111.

¹⁸⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.108; Serozan ve Engin s.510; Davran, s. 345.

¹⁸⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.126.

Yenilik doğurucu haklar bir defa kullanılmakla tükenir¹⁸⁹. Ret beyanının niteliği yukarıda da açıkladığımız bozucu yenilik doğuran haktır. Ret beyanı, sulh hukuk mahkemesinin kararıyla tescil edilmekle birlikte sulh hukuk mahkemesine ulaşmasından itibaren sonuç doğurur ve reddeden mirasçı, mirası beyanın ulaşma tarihinden itibaren reddetmiş sayılır. Dolayısıyla kural olarak mirasın reddi beyanının, mahkemeye ulaştıktan sonra geri alınması söz konusu olmaz¹⁹⁰. Bununla birlikte Yargıtay, bir kararında, duruşmada, ret beyanından vazgeçilmesine ilişkin verilen dilekçedeki imza inkârının değerlendirilmesi yönünde karar vermiş, yani imzanın aidiyeti ispatlanırsa vazgeçme beyanının esas alınabileceği yönünde öncelikli bir değerlendirme yapmıştır¹⁹¹. Bu durum istisnai bir örnek olmakla birlikte; doktrinde ve Yargıtay'ın yerleşmiş kararlarında geri almanın bazı şartlarla mümkün olabileceği kabul edilmiştir. Buna göre, diğer mirasçıların ret beyanının geri alınmasına onay vermesi durumunda ret beyanı geri alınabilir¹⁹². Buna ek olarak ancak diğer ilgililerin de rıza göstermesi durumunda ret beyanının geri alınacağına dair görüş de doktrinde yer almaktadır¹⁹³. Diğer ilgileri Helvacı, Kocayusufpaşaoğlu mirasın reddinden menfaat sağlayan herkes olarak tanımlamış, ayrıca mirasçının alacaklılarının da rıza göstermesi gerektiğini belirtmiştir¹⁹⁴. Mirasçının alacaklılarının menfaati, mirasçının borçlarından sorumlu olacağı için zarar görebilecektir. Bu nedenle kanaatimizce de muvafakatlerinin alınması yerinde olacaktır. Helvacı diğer ilgililer kavramını genişletip, mirasbırakanın alacaklılarının da muvafakatinin gerektiğini belirtmiştir. Kanaatimizce de, mirasçı ret beyanında bulunsaydı, ölmüş olarak kabul edilip yerine geçecek mirasçının, ekonomik durumunun güçlü olması bununla birlikte ret beyanında bulunan mirasçının kendi ekonomik durumunun ödemedi aciz durumunda olması,

¹⁸⁹ Süleyman Yıldız ve Abdulkerim Yıldırım, **Medeni Hukuk-I**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2022, s. 101.

¹⁹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 606; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 514; Oğuzman, s. 290; Dural ve Öz, s. 417; İmre ve Erman, s. 367; Antalya, s. 433; Gönensay, Samim, Kemaleddin Birsan, Miras Hukuku, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1963,s. 236; Şener, Miras Hak ve Payları, s. 192;; Hoşlan, Mirasın Reddi s. 562; Davran, s. 345; Serozan ve Engin, s. 510.

¹⁹¹ Y. 14. H.D. 29.04.2019 T., 2016/9842 E., 2019/3683 K. www.legalbank.net (05.10.2023)

¹⁹² İnan, Ertaş ve Albaş, s. 514; İmre ve Erman s.367; Davran, s.333; s. 510; Y. 14. HD. 31.05.2021 T., 2021/1915 E., 2021/3611 K. “ ...*muris ...'nun davacıdan başka mirasçılarının da bulunduğu göz önünde bulundurularak, diğer mirasçıların, davacının mirasın gerçek reddi beyanından dönmesi konusunda muvafakatlerinin bulunup bulunmadığı tespit edilmeli...*” www.legalbank.net (05.02.2023)

¹⁹³ Serozan ve Engin, s. 510; Kocayusufpaşaoğlu, s. 606; Helvacı, Mirasın Reddi, s.110-111.

¹⁹⁴ Helvacı,Mirasın Reddi, s.110-111.

reddeden mirasçının mirası tekrar kabul etmesiyle, mirasbırakanın alacaklılarının menfaati ihlal olabileceğinden, ret beyanının geri alınması hususunda mirasbırakanın alacaklılarının da muvafakati gerekmesi yerinde olacaktır.

Ayrıca, en yakın yasal mirasçılar mirası reddettiğinde ve dolayısıyla mirasın iflas hükümlerine göre tasfiye edilmesi gerektiğinde, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu madde 183'e göre tasfiye henüz tamamlanmamışsa, mirası bir veya birkaç mirasçı kabul eder ve teminat sağlarsa, mahkeme tasfiyeyi durdurur.¹⁹⁵.

Mirasın reddinin geri alınmasına ilişkin taleple ilgili inceleme çekişmesiz yargının konusu olduğundan, sulh hukuk mahkemesinin görev alanında değerlendirmek gerekmektedir¹⁹⁶.

(2) Ret Beyanının İptali

TMK'da mirasın reddedilmesi hususunda irade beyanı sakatlığı oluşursa nasıl çözümleneceğine ilişkin hükümlere yer verilmemiştir; ancak yukarıda da belirttiğimiz üzere TMK m. 5, TBK'nin genel nitelikteki hükümlerinin duruma uygun düştüğü ölçüde kıyasen TMK'ye ilişkin hususlarda da uygulama alanı bulabileceğini hükme bağlamıştır. TBK m. 30- 39 arasında hata, hile, aldatma, yanıltma nedenleriyle irade beyanlarının iptali düzenlenmiştir ve bu hükümler mirasın reddi hususundaki irade beyanına da uygulanır¹⁹⁷. Mirasçının gerçeği bilme durumunda mirası reddetmeyeceği kanıtlanırsa yani temel hatasıysa mirası ret beyanı iptal edilebilir¹⁹⁸.

¹⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 606-607; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 112-113; Serozan ve Engin s. 517; Davran, s. 332; Antalya, s. 433.

¹⁹⁶ Y. 20 H.D., 03.11.2016 T, 2016/9978 E., 2016/9935 K. www.legalbank.net (05.02.2023)

¹⁹⁷ Antalya, s.439 ; Oğuzman, s.290; Helvacı, Mirasın Reddi, s.115; Dural ve Öz, s.417; Serozan ve Engin, s.510; Y. 14. HD, 10.09.2015 T., 2015/2370 E., 2015/8075 K. “Mahkemece, iradeyi sakatlayan sebeplerden ötürü tescil kararının iptali istenebileceği, davacıların mirası reddinde esaslı bir hataya düştüğü ya da başka mirasçıların hilesi veya zorlaması ile mirası reddettiklerine ilişkin dosyaya herhangi bir delil sunulmadığı, ret beyanının kayıtsız ve şartsız olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.” www.legalbank.net (10.02.2023)

¹⁹⁸ Serozan ve Engin, s.510; Helvacı, Mirasın Reddi, s.115

Mirasçı, üçüncü kişiler tarafından terekenin borca batık olduğu hususunda yanıltıldıysa ve bu sebepten ötürü ret beyanında bulunduysa iradesinin temel hatası nedeniyle sakatlandığını ileri sürebilir ve ret beyanının iptalini talep edebilir¹⁹⁹.

Uygulamada, diğer mirasçıların, mirası reddetmesi karşılığında, reddedecek mirasçıya edim vadetmeleri durumuyla karşılaşılmaktadır. Örneğin; diğer mirasçıların, mirası reddetmesi şartıyla, mirasçıya, mirasbırakana ait bir evde ölünceye kadar oturmasını vadetmeleri durumuyla karşılaşılabılır. Mirasçı, mirası reddederse ve daha sonra ev anlaşmaya aykırı olarak satılırsa kanaatimizce bu durum, akde aykırılıktan dolayı vaatte bulunan diğer mirasçının tazminat ödemesi kapsamında değerlendirilmelidir ancak Yargıtay, bu durumu, mirasçının ret beyanında bulunurken iradesinin sakatlanması kapsamında değerlendirmiştir²⁰⁰.

Mirasçı, para verilmesi karşılığında mirası reddettiği doğrultusunda beyanda bulunduysa, mirasın reddi beyanı, mirasın reddinin şart ve kayıt altında gerçekleşmesi nedeniyle geçersizlik kapsamında incelenmelidir²⁰¹.

Mirasın reddi beyanı, kardeşlerden birinin diğerini mirası reddetmesi hususunda korkutması neticesinde de gerçekleşebilir. Bu durumda da ret beyanında bulunurken mirasçının iradesinin sakatlandığı değerlendirilebilir²⁰².

Terekenin borca batık olduğu düşüncesiyle miras reddedildiyse ve aslında böyle bir borç mevcut değilse ret beyanı temel hatası nedeniyle iptal edilebilir²⁰³.

¹⁹⁹ Y. 14 H.D., 19.02.2018 T., 2017/4915 E., 201871179 K. Bkz. “Davacılar, davalı ...’in hileli davranışlarıyla kendilerini murisin borçları olduğuna inandırarak 26.12.2007 tarihinde vefat eden muris ...’in mirasını reddetmelerine sebep olduğundan bahisle mirasın reddinin iptalini istemiştir” “Mirasın gerçek reddi beyanı mahkemeye ulaştıktan sonra ret beyanından, ancak mirasçıların tamamının muvafakatiyle veya açılacak olan reddin iptali davasının kabulü halinde dönülebilir”. “Davacılar tarafından iradelerinin fesada uğratılması sonucu mirasın reddedildiği iddia edilmiş ise de; davalı ...’in hileli davranışlarla davacıların mirası reddetmelerine neden olduğu, mahkemece dinlenen tanık beyanları ile net ve kesin olarak kanıtlanmış olduğu söylenemez.” Karşı oy: “Hem yanılıya düşen taraf, yönünden (sübjektif unsur), hem de iş hayatındaki dürüstlük kuralları (objektif unsur) açısından, hataya düşülme idi böyle bir sözleşmenin hiç veya açıklanan biçimde yapılmayacağının ispatlanması zorunludur” “somut olay değerlendirildiğinde, davacıların hata ve hile ile iradeleri fesada uğraması sonucu murisleri Yılmaz’ın mirasını reddettileri belirlenmek ve benimsenmek suretiyle davanın kabulüne karar verilmiş olmasında kural olarak bir isabetsizlik bulunmamaktadır.” www.legalbank.net (10.02.2023)

²⁰⁰ Y. 14 H.D., 02.06.2015 T., 2015/1839 E., 2015/6068 K. www.legalbank.net (05.10.2023)

²⁰¹ Gönensay, s.252.

²⁰² Serozan ve Engin, s.511; Helvacı, Mirasın Reddi , s.115; Oğuz Ersöz, “Mirasın Reddi Beyanının İrade Sakatlığı Sebebiyle İptal Edilmesi” **Cataloging-In-Publication Data**, 2019, s.671.

²⁰³ Serozan ve Engin, s.511.

İrade beyanının iptali hükümlerinin mirasın kabulüne de uygulanabileceği düşünülse de bu durum çok sayıda kişiyi, örneğin mirasbırakanın alacaklılarını etkileyeceğinden terekenin hesaplanmasındaki her hata iptal hakkı vermez²⁰⁴. Bununla birlikte yüklü tereke borcundan haberdar olmadan cüzi bir mirasın kabul edilmesi durumunda, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına göre dürüstlük kuralı gereği hükmen ret hükümlerine başvurmak gerekmektedir²⁰⁵.

TMK m. 615 kapsamında, mirasın intikali hususunda yukarıda da belirttiğimiz üzere gerekli şartların oluşması durumunda yeni bir ret süresi verilebilir. Mirası örtülü veya açık olarak kabul beyanının geçersiz kılınması hususu, TMK m. 615 çerçevesinde haklı sebeplerin varlığı durumunda yeni bir ret süresi verilmesi kapsamında da değerlendirilebilir. İsviçre Federal Mahkemesi; emsal bir kararında, cüzi bir kazanımın tereke işlemlerine karışma olarak nitelendirilemeyeceği; ancak mahkemeden yeni süre istenmesi talebinin borcun öğrenildiği tarihten hemen sonra değil, çok daha sonra talep edilmesi nedeniyle reddedilmesi gerektiğini hükmetmiştir²⁰⁶. İsviçre Federal Mahkemesi'nin farklı bir emsal kararında temyiz edenler, mirası 1974 tarihinde örtülü olarak kabul etmişler, 1977 tarihinde ise örtülü kabullerinin geçersiz kılınarak, CCS. Art.576 (TMK 615)'deki yeni süre verilmesi hükmünün kıyasen uygulanmasıyla tereke defterinin tutulmasını talep etmişlerdir. Ayrıca, mirasbırakanın ölümü anında defter tutmayı gerekli görmediklerini, zira sorumluluğun ortaya çıkabileceğini bilmediklerini beyan etmişlerdir. Mirası örtülü kabullerinin terekenin kabulü anındaki durumunun objektif şekilde değerlendirilmesi ile belirlendiğini ve esaslı hata nedeniyle irade sakatlanmasına dayanılarak mirasın kabulünün geçersiz olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. İsviçre Federal Mahkemesi, mirasbırakanın ölümünde terekenin borca batık olduğunu düşündürecek sebep olmadığı, mirasbırakanın sorunluluğunu doğuracak nedenin sonradan ortaya çıkması durumunda, CCS. Art.576 (TMK 615) gereğince haklı sebebin varlığının kabul

²⁰⁴ Serozan ve Engin, s.511.

²⁰⁵ YGHK, 15.11.2022 T., 2020/241 E., 2022/1515 K., “Davacıların miras bırakanın öldüğü tarih itibarıyla borca batık olduğu anlaşılan terekesinden oldukça cüzi değerde yarar elde etmiş olmalarının aleyhte yorumlanmaması gerektiği, icra takibi ve yüklü borç miktarından haberdar olmaksızın ve mirisin düşük değerli taşınmazdaki cüzi payından pek mühim bir değeri ifade etmeyen kazanımın TMK'nın 610/2. maddesi uyarınca mirasçılar tarafından borca batık terekenin benimsendiği anlamına gelmeyeceği, aksi hâlin dürüstlük ve iyi niyet kurallarına da aykırılık oluşturacağı sonucuna varılmakla verilen direnme kararı yerindedir.” www.legalbank.net (10.10.2023)

²⁰⁶ ATF 114 II 220-224, cons 3-4, s:222-224 naklen: Helvacı, Mirasın Reddi, s. 94-95.

edileceği yönünde görüş belirtmiştir²⁰⁷. Gerçek bilindiğinde mirasın reddedileceği bir durumda irade beyanı hatası nedeniyle miras açık veya örtülü olarak kabul edildiyse mirasın iptali kuralları uygulanır²⁰⁸.

Reddin iptalinin bildirim yoluyla yapılması yeterli olacaktır²⁰⁹. İptal açıklaması, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine yöneltilmelidir²¹⁰. Ret beyanın iptali ise kanaatimizce mirasın kabulü sayılmalıdır²¹¹. İptal açıklamasının sulh hukuk mahkemesine ulaşmasıyla ret açıklaması geçmişe dönük kesin hükümsüz olacak ve reddeden mirasçı, ölüm anından itibaren mirasçı sıfatını haiz olacaktır²¹². Meğerki mirasçının mirası kabul ettiği konusunda açıklık bulunmasın. Eğer mirasın kabulü konusunda tereddüt varsa örneğin mirasçı, ret hakkını saklı tuttuysa ve mirası ret veya kabul seçeneklerinin tanınması için ret süresi geçtiyse TMK m.615 kapsamında yeniden süre verilmelidir²¹³. TMK’de mirasın reddinin iptali sonucunda ne olacağı hüküm altına alınmamıştır.

e. Mirasın Gerçek Reddi Hakkının Düşmesi

Mirası ret süresinin geçmesi mirasın kabulü anlamına gelmekle birlikte ret süresi dolmadan mirasçının kabul beyanında bulunması veya kabul anlamına gelen davranışlarda bulunması halinde ret hakkı düşer²¹⁴. TMK. m. 610 gereğince mirasçının ret süresi içerisinde tereke işlemlerine karışması, terekenin olağan yönetiminin gerektirdiği işler dışındaki işleri yürütmesi, tereke mallarını gizlemesi veya sahiplenmesi durumunda mirasçı mirası reddedemez. TMK m. 610/3 gereğince zamanaşımı süresinin ve hak düşürücü sürenin geçmemesi amacıyla ikame edilen dava ve takip edilen icra işlemleri ret hakkını ortadan kaldırmaz.

Mirası ret hakkının düşmesine yol açacak durumları kesin olarak sayma imkânı olmamakla birlikte hal ve şartlara, örf ve adete, mirasçının kastına göre belirleme

²⁰⁷ ATF 104 II 249-254, cons. 4-5 naklen: Helvacı, Mirasın Reddi, s.98.

²⁰⁸ Serozan ve Engin, s.511; Dural ve Öz; s.417.

²⁰⁹ İnan, Ertaş ve Albaş, s.514.

²¹⁰ Helvacı, Mirasın Reddi, s.115.

²¹¹ Serozan ve Engin, s.511; Kocayusufpaşaoğlu, s.607.

²¹² Helvacı, Mirasın Reddi, s.115.

²¹³ Serozan ve Engin, s.511; Helvacı, Mirasın Reddi, s.115; Kocayusufpaşaoğlu, s.607; Oğuzman, s.290.

²¹⁴ Ürem, s. 783.

yapmak gerekmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun yerleşik içtihatları, mirasçının iradesinin esas alınması gerektiği görüşünde olmakla birlikte, mirasçının amacı tereke üzerinde tasarruf olarak nitelendirilmezse ret hakkının düşmeyeceği yönündedir²¹⁵. Bununla birlikte mirasçının terekeden ödücü, mülkiyete geçirme kast ve niyeti ile olmasa bile ret hakkı düşer²¹⁶. Doktrinde bir irade beyanının ya da davranışının anlamı değerlendirilirken irade sahibinin iradesiyle birlikte iradenin yöneltildiği tarafın da bilebileceği bütün şartlar altındaki izlenimi de esas alınmalıdır²¹⁷. Malların çalınmaması için tedbir almak, tereke malları için defter tutmak, zamanaşımına uğramayı engellemek için dava açmak, bir işletmenin müşterilerini kaybetmemek için vergi vermek, dava açılmasını engellemek için vadesi gelmiş borçları ödemek terekede yapılan olağan işlemlere örnek olarak gösterilebilir²¹⁸.

Mirasbırakanın eşi, mirasbırakanın ölümünden ötürü kendisine tahsis olan maaşı kabul ederse ret hakkı düşmez; çünkü bu maaş terekeye zaten dâhil değildir, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından mirastan bağımsız olarak kendisine bağlanmıştır²¹⁹. Ancak mirasbırakanın kendisinin hesabına yatırılan maaşı almaları halinde Yargıtay içtihatları, ret hakkının düştüğü yönündedir²²⁰. Mirasbırakanın hesabına yatan maaşı çeken kişinin tespiti açısından çeken kişiye ilişkin somut emarenin bulunamadığı durumları konu alan Yargıtay içtihatları, *"Doğal olarak bankamatik kartının hayatta iken sigortalının yanında bulunması, öldükten sonra da birlikte oturan mirasçılarının eline geçmesi asıldır"* yönündedir²²¹.

²¹⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 20.12.2013 T., E. 2013/2-1607 , K. 2013/1675, www.legalbank.net (15.02.2023).

²¹⁶ Berki, s. 483.

²¹⁷ Y. 14. HD., 08.10.2020 T., 2016/15723 E., 2020/5995 K. www.legalbank.net (15.02.2023).

²¹⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 08.02.1950 T., E. 1950/140, K. 1950/20, www.legalbank.net (15.02.2023).

²¹⁹ Y. 12. HD., 26.12.2005 T., 2005/23073 E., 2005/26042 K., *"Borçluların murislerinden kendilerine bağlanan maaşı sahiplenmeleri TMK'nın 605. maddesi uyarınca murisin mirasını reddetmelerine engel teşkil etmez. Zira, murisin herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan almakta olduğu maaşı terekesine dahil değildir."* www.legalbank.net (15.02.2023); Şakir, s. 482.

²²⁰ Y. 2. HD., 18.04.2002 T., 2002/445 E., 2002/5478 K. *"Davacılar murise ait Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından gönderilen Haziran 1998 maaşını aldıkları bu suretle de alelade idarenin dışına çıkmışlardır. Medeni Kanun'un 550. maddesi şartları oluşmuş ve davacılar mirası reddetmek hakkından mahrum kalmışlardır."* www.legalbank.net (15.02.2023);

²²¹ Yargıtay içtihatlarındaki karine hilafına ispat yükü somut olaya göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, deprem durumunda mirasçılarının depremdede olmaları hastanede tedavi görmeleri ancak hastane kayıtları dışındaki zamanda da maaş çekilmeye devam edilmiş olunması durumunda bile Yargıtay içtihatlarındaki karine hilafına olacak bir şekilde, maaşı kendilerinin çekmediğine ilişkin

Murisin emekli ikramiyesi veya hayat sigortasının hak sahipleri tarafından sahiplenilmesi, terekenin sahiplenilmesi anlamına gelmemekte olup örneğin murisin hayat sigortasından banka kredisinin karşılanması kalan değer in ise hak sahiplerine verilmesi mirasç ılar ın mirası ret hakk ını düşürmeyecektir²²².

Veraset belgesi alınmasının mirasç ının ret hakk ının düşmesine yol açıp açmayacağıyla ilgili farklı görüşler mevcuttur. Helvacı, veraset belgesi almanın tereke işlemlerine olağanın ötesinde karışma olarak nitelendirileceğine yönelik reyini belirtmiştir²²³. Yani Helvacı’ya göre mirasç ılık belgesinin alınması durumunda miras kabul edilmiş sayılır. Yargıtay’ın görüşüne göre ise mirası reddeden kişi, öncelikle mirasç ı sıfat ını ispatlamakla yükümlü olacağından veraset belgesinin alınması mirasın zımni kabulü olarak değerlendirilemez²²⁴. Kanaatimizce, mirasç ının mirası reddetmeden önce miras pay ını görmek istemesi ve kendi e devlet kapısı sistemi üzerinden mirasbırakanın mal varlığ ının aktifini görmesi gibi veraset belgesinin alınması bazı ihtiyaçların karşılanmasını kolaylaştırmaktadır ve kabul anlamına gelmemekle birlikte mirasın kabulü veya reddi aşamasında değerlendirmeyi kolaylaştıracak bir etkidir.

Terekedeki bir malın tamiri gibi korunması için ivedi ve zorunlu alınan tedbirler de mirasın zımni kabulü şeklinde yorumlanmaz²²⁵. Ayrıca kiraları²²⁶, mahsulü toplamak, gibi işleri yapmak da ret hakk ını düşürmez²²⁷. Ancak mirasç ının kiracıyı kendi ihtiyacı için tahliye etmesi mirası kabul olarak yorumlanır²²⁸.

Mirasç ının ret hakk ını kullandıktan sonra terekeye karışmasının hakk ın bozucu yenilik doğuran hak olması ve bazı şartların gerçekleşmesi haricinde geri alınamaması

ispat yükü mirasç ı tarafına geçmeyecektir. Bkz: Y. 10. HD., 26.09.2006 T., 2006/11879 E., 2006/11666 K. www.legalbank.net (14.09.2023).

²²² Y. 14.HD, 22.09.2016 T., 2015/17979 E., 2016/7416 K. www.legalbank.net (14.10.2023).

²²³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.139.

²²⁴ Y. 2. H.D. 03.11.1998 T, 1998/10178 E.,1998/11733 K. .” www.legalbank.net (25.02.2023);

“Veraset belgesi istemek maddi bir olay ın varlığını ikrar ve kişiler arasındaki irs ilişkisini tesbit ettirmekten ibarettir. İsteğin bu niteliği itibariyle mahkemeye başvurmak mirasç ının ne bir hakk ının yitirilmesine, ne de veraset durumunda bir değişiklik meydana getirilmesine yol açar.”

²²⁵ Berki, s. 482.

²²⁶ Karşı görüş için bkz, Ürem, s.890.

²²⁷ Ülgenalp, s. 31-32; Örnekleri çoğaltmak için bkz. Ürem, s. 887.

²²⁸ Yüce, s.182.

sebebiyle artık üçüncü kişinin terekeye müdahalesi şeklinde değerlendirilmesi görüşündeyiz²²⁹.

Mirasbırakanın davasında sulh olmak, terekeye dâhil bir malı satmak, ödünç vermek, üzerinde irtifak hakkı tesisi etmek, gayrimenkulün uzun müddetle kiraya vermek gibi muameleleri ise, terekenin olağan yönetiminin dışında kalan işlemlerdir; yani bir malikin yapabileceği tasarruflardır ve mirasın kabulüne karine teşkil etmekle birlikte mirasçının ret hakkını düşürür²³⁰. Mirasçının mirasbırakanın malvarlığını başka bir mirasçıya ivazsız şekilde tescil etmesi durumunda mirasbırakan terekeye olağan durumdan daha fazla müdahale etmiş olacağından mirası ret hakkı düşer²³¹.

Mirasçının üzerinde malik gibi davrandığı veya gizlediği malvarlığının kıymetinin çok düşük olması durumunda mirasın ret hakkının düşmeyeceği kabul edilmelidir²³².

Mirasçılar, mirası ret hakkından mahrum kaldıktan sonra mirası reddederlerse reddin hükümsüzlüğü söz konusu olacaktır. TMK. m. 610 gereği mirası ret hakkı düşerse ilgililer, reddin hükümsüzlüğünün tespitini talep edebilirler²³³. Örneğin; ret süresi geçtikten sonra ret beyanında bulunulduysa ret kesin hükümsüzdür ve bu durum reddin iptalinden farklı olarak reddin hükümsüzlüğünün tespiti şeklinde menfaati olan herkes tarafından ve TMK m. 617’de öngörülen altı aylık süreye tabi olmadan talep edilebilir²³⁴. Ayrıca belirtmek gerekir ki TMK m.617’de aranan şartlar burada aranmamaktadır²³⁵. Kanaatimizce tespit davası şeklinde görülmektedir zira kurucu değil açıklayıcıdır²³⁶. Terekenin kabul edildiğinin, sürenin geçtiğinin, olağan yönetim işlerinin gerekliliğinden daha fazla terekeye müdahale edildiğinin, terekedeki malın üzerinde mülkiyet kurulduğunun veya gizlendiğinin kanıtlanması gerekir.

²²⁹ Oğuzman, s.292; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 10.09.1958 T. , 2-44 E. , 1958/43 K. (Oğuzman ,s. 292).

²³⁰ Ürem, s.890; Ülgenalp, s. 31-32.

²³¹ Y. 7. H.D., 26.04.2023 T., 2022/1242 E., 2023/2299 K, www.legalbank.net, (18.05.2023)

²³² Helvacı, Mirasın Reddi, s.130.

²³³ Şahan, s.3; Oğuzman, s.292

²³⁴ Helvacı; Mirasın Reddi, s.106; Oğuzman, s.292; Reddin iptalinin istenebileceği yönündeki görüş için bkz: Ülgenalp, s.37

²³⁵ Bkz. “Reddeden Mirasçının Alacaklılarının Korunması” başlığı

²³⁶ Ret beyanının iptalinden söz edilmiştir bkz: Y.14 HD, 10.12.2015 T., 2015/3576 E, 2015/11415 K, www.legalbank.net (18.05.2023)

2. Mirasın Hükmen Reddi

a. Genel Olarak

TMK m. 605/2’de ölüm anında mirasbırakanın ödemedен aczinin açık bir şekilde belli olması veya resmi olarak tespit edilmiş olması durumunda, terekenin reddedilmiş sayılacağı hükme bağlanmıştır. Görüldüğü üzere bu şartlar dahilinde mirasın hükmen reddedilmiş sayılacağı hususu karine olarak kabul edilmiştir²³⁷.

Mirasbırakanın ölüm anında ödemedен aciz olması halinde miras, mirasbırakanın ölümü anında mirasçılara intikal eder; ancak mirasçılar geçici mirasçı sıfatını taşımaktadırlar. Mirasçılar, mirasçılık sıfatını korumak istiyorlarsa açık veya örtülü olarak mirası kabul etmelidirler. Mirasbırakanının ölüm anında ödemedен aczinin açık şekilde belli olduğu durumlarda mirasçılarının susmaları halinde, mirasın hükmen reddedildiği karine olarak kabul edildiğinden, mirasçının mirası reddettiğine dair beyanda bulunmasına istisna bir durum oluşmaktadır²³⁸. İsviçre Medeni Kanunu’nun 1985 tarihli tasarısında da kabul edilen başka görüşe göre, mirasbırakanın ödemedен aciz olduğu durumunun mirasın mirasçılara kanunen intikaline istisna oluşturmasıdır ki böyle bir durumda karine olarak mirasın reddedilmiş sayılmaz. Bilakis miras açık veya örtülü şekilde kabul edilmezse ret durumu vücut bulmaz; çünkü miras hiç intikal etmez. Ancak bu durum, mirasın, kabul beyanına kadar sahihsiz kalmasına yol açacaktır. Bu durumda, mirasçı olabilecek nitelikte olanlar, terekenin olağan işlemlerini dahi yapamayacaklar, işlem yapmaları durumunda mirası kabul etmiş sayılacaklardır. Kanaatimizce ilk görüş daha isabetli olacaktır, TMK kapsamında da kanunkoyucu hükmen reddен bahsederek mirasın ölüm anında intikal edeceğini öngörmüştür²³⁹.

²³⁷ Kocayusufpaşoğlu, s.619; Oğuzman, s.295; Dural ve Öz, s.423; Hatemi, s.125; Gönensay, Birsen, s.238; İnan, Ertaş ve Albaş, s.518; Kılıçoğlu, s.300; Serozan ve Engin, s.516; Hoşlan; “Mirasın Reddi”, s.581.

²³⁸ İmre ve Erman, s.357; Akbay, s. 878, Hasan Petek "Mirasın Hükmen Reddi ", **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, Cilt: 8, sayı. Özel, 2013, , s2197.

²³⁹ Petek, s.2197; Helvacı, Mirasın Reddi, s.192-193, karşı görüş için bkz: İnan, Ertaş ve Albaş, s.518; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 14.03.2001, E. 2001/2-220, K.2001/2440 “*mirasın açılma ile kendiliğinden mirasçıya intikal edeceği (M.K. 539) yönündeki kurala bir istisna getirilmiştir*”

Mirasın hükmen reddinin karine olma özelliği, aşağıda açıklayacağımız üzere mirasçının mirası açık ya da örtülü kabulü, mirasın defter tutulmasının bildiriminden bir aylık süre içerisinde kabulü yahut mirasçılar tarafından resmi tasfiye talep edilmesi ve mirasbırakanın ölüm anında aciz olmadığının anlaşılması durumlarında son bulur²⁴⁰.

Ölümle birlikte miras, mirasbırakanın borçlarından kişisel sorumlu olacağı şekilde, yasal ve atanmış mirasçıya intikal edeceğinden kanunkoyucunun amacı külli halefiyet durumunda terekenin irade dışı intikal etmesinin dezavantajlarından mirasçıyı bir nebze korumak, aktifi pasifinden az olan terekenin karine olarak reddedilmiş sayılarak mirasçıyı koruyup mirasbırakanın borçlarından sorumlu tutmamaktır²⁴¹.

b. Mirasın Hükmen Reddinin Şartları

(1) Mirasbırakanın Aczinin Açık Şekilde Belli Olması veya Resmen Sabit Olması

Mirasbırakanın aczinin açık şekilde belli olması aranmıştır; yani aciz belgesi alınmasına gerek yoktur. Ancak aciz belgesi alınmamışsa, mirasbırakanın ölüm anındaki aczi açıkça anlaşılıyor olmalıdır; yani mirasçıların ve mirasbırakanın çevresindekilerin de acizyet durumundan haberdar olması aranmıştır²⁴².

Mirasbırakanın çevresi her ne kadar mirasbırakanı aciz sansa da bu bilgileri gerçeği yansıtmıyorsa yani mirasbırakan durumu düzelttiyse ve kimseye söylemediyse ve benzeri durumlarda hükmen reddin şartları sağlanmış olmaz²⁴³.

Mirasbırakanın borca batık olup olmadığını değerlendirmek için ölüm anındaki mirasbırakanın aktif ve pasifini göz önüne almak gereklidir. Yani terekenin borca batıklığı değerlendirilirken; İcra İflas Kanunu madde 277 ve devamı maddelerinde düzenlenen, borçlunun (mirasbırakanın) mallarının borcunu karşılamaması halinde üçüncü kişilere intikal etmiş olan mallara müracaat imkânı veya TMK m. 558'de

²⁴⁰ Hoşlan, “Mirasın Reddi” s.584.

²⁴¹ Helvacı, Mirasın Reddi,s.12.

²⁴² Köseoğlu, s.51; İmre ve Erman, s. 356; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 195; Dural ve Öz, s. 423

²⁴³ Petek, s.2220; Köseoğlu, s.52.

düzenlenen, mirasbırakanın iade edilmesi gereken tasarruflarına müracaat imkânı, değerlendirmeye katılmaz. Bunlar terekenin (tesahüp) mirasçı tarafından sahiplenildiğine delalet eden davranışlar değildir. Ayrıca kazanımı olan kişiler, mirasçılar olsa bile bu kazanımlar mirasın açılmasından önce olduğu için terekenin sahiplenilmesi olarak da yorumlanamaz²⁴⁴.

Mülga MK’de hükmen reddin şartı olarak ‘borca batıklık’ kavramı tercih edilmişti. İsviçre Medeni Kanun’u m. 566/2 “*Ist die Zahlungsunfähigkeit des Erblassers im Zeitpunkt seines Todes amtlich festgestellt oder offenkundig, so wird die Ausschlagung vermutet.*” şeklinde düzenlenmiştir ve “*die Zahlungsunfähigkeit des Erblassers*” kavramının çevirisi “mirasbırakanın ödeme iktidarsızlığıdır”. Bu kavram TMK’de “mirasbırakanın ödemedен aczi” olarak düzenlenmiştir²⁴⁵. Borca batıklık, eklenecek alacaklarla birlikte aktif malvarlığı değerinin pasifini karşılayamama durumudur²⁴⁶. Ödemedен aciz durumu ise, borçlunun hemen ödenmesi gereken borçlarını devamlı surette ödeyememesi durumudur²⁴⁷. Aktif değerleri pasif değerlerinden fazla olan kimse, o an nakit sıkıntısı çektiği için borç ödemekten aciz hale gelebilir, üstelik bunun için icra takibi yapıp icra takibinin sonuçsuz kalıp aciz durumunun belgelenmesine gerek yoktur. Örneğin, mirasbırakan “nakdim yok, intihar ediyorum” şeklinde not bırakırsa açıkça o an için ödemedен aciz olmuş olur²⁴⁸. Haczedilemeyen emekli aylığının çok yüksek miktarda olması veya mal beyanının eksik bildirmiş olması gibi nedenlerle aciz belgesi alındığında, “ödemedен aczi” kavramını lafzen ele alırsak belki de mirasçılara büyük bir miktar aktif mal varlığı intikal edecektir. Aslında bu nedenle “ödemedен aczi” kavramını sadece çeviri değişikliği olarak algılamak gerekmektedir; yoksa kanaatimizce “ödemedен aciz” kavramının kastından İsviçre Medeni Kanunu’nda da TMK’de de aktifinin pasifinden az olduğu anlaşılmalıdır²⁴⁹.

²⁴⁴ YHGK., 14.03.2001 T., 2001/2-220 E., 2001/240 K. www.legalbank.net (18.10.2023).

²⁴⁵ Petek, s.2207 Rüzgaresen, Cumhuriyet ve Murat Erdem, “**Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri**”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: XV, Sayı: 1-2, 2011, s. 231 – 254.

²⁴⁶ Rüzgaresen ve Erdem, s.274; Petek, s.2208; Bilge Umar, “Aciz Hali-Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:1, Sayı: 1, 2004, s. 326-333.

²⁴⁷ Rüzgaresen ve Erdem, s.276;Petek, s 2208.

²⁴⁸ Umar, s.323.

²⁴⁹ Umar, s.323-324.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun içtihatları, hükmen reddin tespiti davasında, davalının, mirasbırakanın ödemeden aciz olmadığı konusunda defisi yoksa re' sen inceleme yapılamayacağı yönündedir²⁵⁰.

(2) Mirasçıların Mirası Kabul Etmemiş Olması veya Örtülü Şekilde Kabul Etmış Olarak Nitelendirilmemiş Olması

Yukarıda da belirttiğimiz üzere gerçek ret durumunda, mirasçının susması mirasın kabulü şeklinde yorumlanırken, hükmen reddin şartlarının mevcut olması durumunda, mirasçılarının susması ret yönünde anlaşılmaktadır²⁵¹.

Açık veya örtülü kabul iradesiyle mirasın hükmen reddedildiği karinesi çürümektedir²⁵². Mirasın hükmen reddedilmiş sayılacak olması durumunda, mirasçılardan bazıları mirası kabul etmek amacıyla açık kabul beyanında bulunmak isterlerse kanunkoyucu, mirasın kabulü için ayrı bir süre belirlemediğinden tasfiye sonuçlanıncaya kadar kabul beyanında bulunabilirler²⁵³.

Mirasçının mirasın ölümünden önce denkleştirmeye (iadeye) tabi bir kazanç iktisap etmiş olması ve alacaklıların aciz nedeniyle bu kazançlarla ilgili İcra İflas Kanunu (İİK) m. 277'ye dayanarak tasarrufun butlanını talep edebilmeleri veya TMK m. 618 "*Ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar.*" hükmü gereği, alacaklıların mirasçıya müracaat edebilmeleri, terekenin açıldığı anda, mirasbırakanın ödemeden aciz olduğu durumunu değiştirmeyecektir²⁵⁴. Ayrıca

²⁵⁰ YHGK, T. 14.03.2001, E. 2001/2-220, K.2001/2440 "*Mahkeme tarafların bu konuda bir iddiası olmadığı ve bu yönde bir delil gösterilmediği halde, davacılarından Fadime'nin söz konusu borcun doğumundan sonra İcra İflas Kanunun 278. maddesinde gösterilen nitelikte malı miras Hayri'den iktisap etmiş bulunması sebebiyle, terekenin açıldığı anda borca batık olduğunun kabul edilemeyeceğinden söz ederek davayı reddetmiştir.*" www.legalbank.net (18.10.2023).

²⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.620; Helvacı, Mirasın Reddi, s.193

²⁵² Gönensay, s.246 Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Helvacı, Mirasın Reddi, s.194; İmre ve Erman, s.358; Hoşlan, "Mirasın Reddi" s.581; Kılıçoğlu, s.301; s.261, Petek s. 2199; Antalya, s.435; Halil Akkanat, **Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi**, Filiz Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul, 2004, s.72.

²⁵³ Oğuzman, s. 295; Kocayusufpaşaoğlu, s. 621; Dural ve Öz, s. 423; İmre ve Erman, s. 358; Köseoğlu, s.56; Evrim Kalaycı, **Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012, s. 93.

²⁵⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 14.03.2001 T., 2001/2-220 E., 2001/2440 K. www.legalbank.net (18.05.2023)

mirasçılarının, murisin ölümünden önceki tarihli iktisapları, mirasın kabulü anlamına gelmez.

Mirasçılar, terekeyi sahiplenme olarak yorumlanacak işlemleri gerçekleştirirlerse daha sonra, terekenin borca batık olmasına dayanarak hükmen reddi ileri süremezler. Bu durum, TMK m. 2 kapsamında da dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağından zaten hukuk sistemince korunmaz. Yani, terekenin olağan yönetimini aşan işleri yapan mirasçılar, hükmen reddin tespitini talep edemez. Örneğin; mirasbırakan öldükten sonra mirasçının mirasbırakanın şirket hissesini üzerine alarak devamında üçüncü kişiye devretmesi durumunda tereke sahiplenilmiştir ve hükmen reddin tescili talep edilemez²⁵⁵. Terekenin örtülü kabulü olarak nitelendirilen kazanım, daha sonra ortaya çıkan borca göre düşük bir miktardaysa terekenin sahiplenilmesi şeklinde nitelendirilecek midir? İsviçre Federal Mahkemesi, mirasbırakanın ölümü anında terekenin borca batık olması hususunun düşünülmesini gerektirecek bir durum olmaması halinde, mirasçılar tarafından terekeyi sahiplenici işlemler yapılsa dahi daha sonradan ortaya çıkacak borçlar karşısında, mirasçılara mirasın reddedilebilmesi için süre verilmesi görüşünü taşımaktadır²⁵⁶. Bununla birlikte; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2022 tarihli kararına göre, terekeden elde edilen kazanım, daha sonra ortaya çıkan tereke borcuna göre düşük bir miktardaysa, kazanımın, terekenin sahiplenilmesi şeklinde değerlendirilmesi dürüstlük kuralına aykırı olacaktır²⁵⁷. Zira böyle bir durumda, gerçek ret kapsamında ret beyanında bulunma süresi geçmiş olsa dahi İsviçre Federal Mahkemesi, yeni süre verileceği görüşünü taşımaktadır. Süreye dahi tabi olmayan hükmen reddin tespiti de kıyasen istenebilmelidir²⁵⁸. Mirasbırakanın ölümünden sonraki sürece ait terekeye girmesi gereken kira bedelini mirasçının tahsil etmesinin aslında terekenin sahiplenilmesi şeklinde yorumlanacağı düşünülse de bu durumun içinde bulunulan hal ve şartlarla birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin tahsil edilen kira kısa süreli ve terekenin borcunun yanında çok küçük bir miktarsa hükmen reddin tescili diğer şartlar da sağlanıyorsa talep edilebilmelidir²⁵⁹. Örneğin; mirasbırakanın terekesinde yer alan malvarlığının 3.328 TL değerinde bir

²⁵⁵ Y. 14. H.D. , 09.01.2019 T., 2016/6393 E., 2019/180 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁵⁶ ATF 104 II 249-254, cons. 4-5 naklen: Helvacı, Mirasın Reddi, s.98.

²⁵⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.11.2022 T., 2020/241 E., 2022/1515 K, www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁵⁸ ATF 114 II 220-224, cons 3-4, s:222-224 naklen: Helvacı, Mirasın Reddi, s. 94-95.

²⁵⁹ Y. 8. H.D., 01.10.2014 T, 2014/15951 E., 2014/17642 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

taşınmaz olduğu, bununla birlikte borcunun 814.210 TL olduğunu varsayalım; bu durumda, terekenin borca batık olduğu tartışmasız olsa bile mirasçılar, borçtan haberlerinin olmadığını ileri sürüp taşınmazı satmış olsalar da borca batık terekeye nispetle çok az kazandırma elde etmeleri durumunda, aksi hal dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacağından mirası örtülü olarak kabul etmiş sayılmazlar²⁶⁰. Bu nedenle, terekeden kazanç elde edilmiş olsa dahi sonradan ortaya çıkan yüklü vergi borçları nedeniyle terekenin pasifi aktifinden fazla hale geldiyse hükmen reddin tespiti talep edilebilmelidir.

Yargıtay içtihatlarına göre, mirasbırakan öldükten sonra mirasbırakanın borçları için mirasçılar vergi dairesine yapılandırma başvurusunda bulunursa ve verginin bir kısmını öderse, mirasçının terekeyi sahiplendiğinin kabulü gerekmektedir. Ayrıca yapılandırma başvurusunu tüm varisler adına yaptığını belirttiyse diğer mirasçılar adına vergi dairesine başvururken vekâletnamesinin olup olmadığı araştırılmalıdır²⁶¹. Yine Yargıtay içtihadına göre, ödenmediği sürece sadece vergi borcunun yapılandırılması istemi terekeyi sahiplenmek anlamına gelmemektedir²⁶². Doktrinde, tahakkuk etmiş vergileri vermenin mirasın kabulü şeklinde yorumlanmayacağına ilişkin görüş vardır²⁶³. Yargıtay ise bir kararında, vergi borcunun rızaen ödenmesini mirasın sahiplenilmesi şeklinde yorumlamaktadır²⁶⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun, 2013 tarihli bir kararında; Hukuk Genel Kurulunun 08.02.1950 T. ve 140/20 sayılı kararına atıf yapılarak *"Bir muamelenin alelade idari muamelattan olup olmadığını tayin için bilhassa muameleyi yapan varisin maksadını nazara almak lâzımdır... Eğer bunun maksadı mirasçı sıfatıyla terekeden tasarruf olmayıp mücerret bilahare mirası kabul ettiği zaman ihmal yüzünden gelebilecek zararın önüne geçmek ise, yaptığı muamelenin alelade idari muamele olarak kabulü zaruridir. Ezcümle malların çalınmaması için tedbir ittihazı, malları deftere geçirmek, zamanaşımını kesmek için derhal dava açmak, bir otelin, gazinonun müşterilerinin dağılmaması için vergi vermek, davaya mani olmak için müstacel borçları ödemek alelade idarenin*

²⁶⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 15.11.2022 T., 2020/241 E., 2022/1515 K, www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁶¹ Y. 14. H.D., 24.04.2017 T., 2016/13912 E, 2017/3309 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁶² Y. 14 H.D., 15.12.2015 T., 2015/4035 E., 2015/11610 K. www.legalbank.net (18.10.2023).

²⁶³ Ülgenalp, s. 31-32.

²⁶⁴ Y. 14. H.D., 20.05.2015 T., 2015/1809 E., 2015/5629 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

istilzam ettiği muamelattandır." verginin ödenirken, mirasçının, tereke işlemlerine katılma amacı olup olmadığının araştırılması gerektiği belirtilmiştir²⁶⁵. Bununla birlikte mirasçının mirasbırakanın borçları için yaptığı her ödeme mirasın örtülü kabulü olarak değerlendirilmez. Mirasçı tarafından ödemelerin miktarı ve icra tehdidi altında mı ödendiği incelenmelidir²⁶⁶. Cüzi miktarda borç ödemesi yapılması, borca batık terekenin yüklü borç miktarının sahiplenilmesi şeklinde yorumlanmamalıdır²⁶⁷. Bu nedenle mirasçının örneğin vergi dairesine yaptığı bir terekeye oranla cüzi bir borç ödemesi, borca batık terekenin kabulü anlamında yorumlanmamalıdır. Mirasçıların mirasbırakanın ölümünden sonra veraset ve intikal vergisi beyannamesini vermeleri, vermezlerse yasal sorumluluk tehdidi altında olmaları nedeniyle örtülü kabul olarak nitelendirilemez²⁶⁸.

Mirasbırakana ait terekeyi tespit amacıyla mirasçıların dava açmaları, mirasın örtülü kabulü olarak değerlendirilmez²⁶⁹.

Mirasçı, para verilmesi karşılığında mirası reddettiği doğrultusunda beyanda bulunduysa mirasın reddi beyanı, mirasın reddinin şart ve kayıt altında gerçekleşmesi nedeniyle geçersizlik kapsamında incelenmelidir²⁷⁰.

²⁶⁵ YGHK, 20.12.2013 T., 2013/2-1607 E., 2013/1675 K. www.legalbank.net (10.10.2023).

²⁶⁶ Y. 14. H.D., 15.10.2020 T., 2016/16104 E., 2020/6246 K." icra tehdidi altında ödenip ödenmediğinin araştırılmamış olması doğru görülmemiştir." www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁶⁷ Y.14. H.D. 09.12.2020 T., 2016/17051 E., 2020/8257 K. www.legalbank.net (10.10.2023)

"SGK borcunun ödenmesi ve banka hesabına borcun ödenmesi için 7 TL ile 10 TL yatırarak terekenin borcu olarak kabul edilen 6.518.005.972,00 TL'ye nazaran miktar itibariyle oldukça küçük değerde bir ödeme yapıldığı anlaşılmasına göre bu ödemelerin benimseme olarak kabul edilmemesi gerektiğinin gözetilmemesi doğru görülmemiştir."

²⁶⁸ Y. 14. H.D., 02.12.2020 T., 2016/18187 E., 2020/7985 K.; Y. 14. H.D., 26.03.2015 T., 2015/2871 E., 2015/3279 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁶⁹ YGHK, 22.09.2010 T., 2010/2-379 E., 2010/413 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

²⁷⁰ Gönensay, s.252.

c. Mirasın Hükmen Reddinin İleri Sürülmesi

(1) Tespit Davası

Mirasın hükmen reddinin tespiti tüm ilgililer tarafından istenebilir²⁷¹. Mirasın hükmen reddinin tespiti davasının açılması süreye tabi değildir²⁷². Görevli mahkeme, alacaklının yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir²⁷³. Yetki kesin yetki olmamakla birlikte, davacı tarafından davanın yetkisiz mahkemede açılması durumunda davalı alacaklının süresi içinde yetki itirazında bulunup yetkili mahkemeyi göstermesi durumunda yetkisizlik kararı verilir²⁷⁴. Dava mirasbırakanın alacaklıları hasım gösterilerek açılmalıdır²⁷⁵, hasımsız olarak açılırsa bu durum diğer mirasçılara karşı hüküm ifade etmekle birlikte alacaklıları bağlamaz²⁷⁶. Örneğin; mirasbırakanın ölümünden sonra kesinleşen mahkeme ilamı ile terekeden alacaklı olduğu belirlenen ancak hükmen ret davasının dışında kalan alacaklının temyiz aşamasında tespitiyle, taraf teşkili sağlanmaması gerekçesiyle hükmen ret davasının ilk derece mahkemesi tarafından kabulünün bozulmasını gerektirmektedir²⁷⁷.

Mirasın hükmen reddinin tespitinin istenebilmesi için, küçüğe kayyım atanması gerekmeyle birlikte, vesayet altındaki kısıtlı için de mirasın hükmen reddinin

²⁷¹ Y. 14 H.D., 25.05.2021 T., 2019/4096 E., 2021/3485 K. “Somut olayda; 20.08.2008 tarihinde vefat eden muris ...'nın mirasçısı çocuğu ...'dur. Bu sebeple davacıların mirasın hükmen reddi davasını açmakta hukuki yararları yoktur. Mirasçı ...'nın muris ...'nın mirasını kayıtsız şartsız reddettiğinin tespit ve tesciline karar verilmesiyle murisin kardeşleri olan diğer davacıların mirasçılık sıfatı kazanmaları söz konusu değildir. Bu sebeple davacılar açısından da davanın aktif dava ehliyetleri bulunmadığından reddi gerekir” www.legalbank.net (01.03.2023).

²⁷² Y. 14 H.D., 13.02.2017 T., 2016/11095 E., 2017/957 K. www.legalbank.net (01.03.2023); mirasın gerçek reddinde geçerli olan üç aylık sürenin, hükmen reddedilmiş sayılan mirasın kabulü için de paralel olarak uygulanması gerektiğini ileri süren görüş için bkz. İmre ve Erman, s. 358.

²⁷³ Antalya, s.436; Petek s. 2225; Güncel tarihli bazı kitaplarda da alacak miktarının belirleyici olduğu yazsa da tahminimiz HMK değişikliğinden dolayı talihsiz bir gözden kaçırmadır bkz: Antalya, s.436

²⁷⁴ Y.14 H.D. 20.05.2019 T., 2016/11075 E., 2019/4518 K. www.legalbank.net (18.05.2023)

²⁷⁵ Y. 14. H.D., 24.10.2016 T., 2016/2588 E., 2016//8645 K. “Murisin borçlu olduğu Kemalpaşa İcra Dairesi'nin 2008/1140 sayılı dosyasında alacaklı olan A.Ş.'nin, ... İcra Dairesinin 2010/10499 sayılı dosyasında alacaklı olan Mağazacılık Day. ... Ltd. Şti'nin, ... İcra Dairesinin 2010/1916 sayılı dosyasında alacaklı olan ... İletişim A.Ş.'nin, ... İcra Dairesinin 2008/9876 sayılı dosyasında alacaklı olan'nın davalı olarak davaya dahil edilmeden... eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, bu nedenle hükmün bozulması gerekmiştir.” www.legalbank.net (01.03.2023)

²⁷⁶ Antalya, s.436.

²⁷⁷ Y. 14 H.D., 08.02.2016 T., 2015/17204 E., 2016/1521 K. www.legalbank.net (18.05.2023).

tespitini istemesi durumunda vesayet makamının ve denetim makamının izni ve onayı gereklidir²⁷⁸.

Mirasın hükmen reddi her türlü delille ispatlanabilir²⁷⁹. İspat yükü, mirasbırakanın ödemedi aciz olduğu veya açık ve örtülü kabul durumlarında iddia edenin üzerindedir²⁸⁰

Kanaatimizce, mirasbırakanın ölüm anında ödemedi aciz olması konusunda emin değillerse, mirasçılar, defter tutulmasını talep etmeleri ve defter sonrasında ret ve kabul hususunda karar vermeleri yerinde bir seçim olacaktır. Mirasçılar, terekenin resmi defterinin tutulmasını talep ederlerse defter tutma işlemi son bulduktan sonra mirasçılara ret ve kabul konusunda karar vermesi veya resmi tasfiyeye karar vermesi hususunda seçimlik hak tanınır. Yani hükmen ret uygulaması işlevsiz kalacaktır²⁸¹.

Mirasçılar, aleyhlerine yapılan icra takibi korkusu altındayken bununla birlikte ölüm anında miras bırakanın terekesinin hükmen reddi gerektirir durumda olduğundan tereddütlüken hükmen reddin tespiti davasını ikame ederlerse icra takiplerinin haksız çıkması durumunda, dava temyiz aşamasındayken hataya dayanarak hükmen reddin tespiti taleplerini geri alabilirler²⁸².

(2) İcra Takibinde İleri Sürülmesi

İcra İflas Kanunu m. 68/4 *“Borçlu murisine ait bir alacak için takip edilmekte olup da terekenin borca batık olduğunu ileri sürerse bu hususta ilam getirmesi için kendisine münasip bir mühlet verilir.”* şeklinde düzenlenmiştir; buna göre mirasbırakanın alacaklılarının kendileri aleyhine icra takibi başlatması durumunda, mirasçılar, hükmen reddi savunma olarak ileri sürebilirler²⁸³. Mirasçılar, m. 68/4 hükmünde belirtilen ilam için bu konuda bir tespit davası açmak zorundadırlar²⁸⁴. Tespit davası yukarıda da belirtildiği üzere asliye hukuk mahkemesinde açılacaktır.

²⁷⁸ Y. 14 HD. 16.09.2020 T., 2016/14860 E., 2020/5039 K. www.legalbank.net (01.03.2023).

²⁷⁹ Y. 17. H.D. 18.02.2014 T., 2013/2187 E., 2014/2070 K. www.legalbank.net (01.03.2023); Oğuzman, s.295; Kılıçoğlu, s.301; Hoşlan, “Mirasın Reddi”s.584; Petek, s.2226; Köseoğlu, s.54.

²⁸⁰ Petek, s.2227;

²⁸¹ Köseoğlu, s.54; Petek, s.2223; Şener, Miras Hukuku, s.261; İmre ve Erman, s.358.

²⁸² Y. 14. H.D. 10.07.2018 T., 2016/301 E., 2018/5220 K. www.legalbank.net (18.05.2023)

²⁸³ Petek, s.2225; Köseoğlu, s.53

²⁸⁴ Helvacı, s.198-199; Köseoğlu, s. 55.

İcra Müdürlüğüne yapılan başvurunun hukuki niteliğinin kamu düzeninden kaynaklanan şikâyet mi yoksa süreye tabi borca itiraz mı olduğu yönünde farklı Yargıtay kararları vardır. 2014 tarihinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, içtihat değişikliğine gitmiştir; buna göre mirasın reddine ilişkin mahkeme kararı, eğer icra takibinin kesinleşmesinden önce alındıysa, ödeme emrinin tebliği üzerine, borca itiraz beyanıyla yedi günlük yasal süre içerisinde icra dairesine başvuru yapılmalıdır²⁸⁵. İcra takibine edilen itiraz neticesinde, alacaklı tarafından kendisine yöneltilen itirazın iptali davası açılırsa, davada defi olarak sunulabilir²⁸⁶. Yedi günlük borca itiraz süresini kaçıran miras reddetmiş mirasçı, menfi tespit davası açabilir²⁸⁷. Yargıtay içtihatları; icra takibinin kesinleşmesinden sonra mirasın hükmen reddedilmiş olduğuna ilişkin ilamın alınması durumunda, borçlunun talebinin hukuki niteliğinin şikâyetin kabulü olarak nitelendirilmesi, borca itiraz olarak nitelendirilmemesi yönündedir²⁸⁸.

(3) Derdest Davada İleri Sürülmesi

Mirası hükmen reddeden kişi, mirasbırakanın alacaklılarını taraf olarak gösterip onlar aleyhine husumet yönelterek hükmen reddin tespitini dava yoluyla isteyebileceği gibi derdest davada savunma olarak da ileri sürebilir. Doktrinde bazı yazarların reyi, bu savunmanın defi niteliğinde olduğu yönündedir ve Yargıtay Genel Kurulu’nun bu yönde kararları vardır²⁸⁹. Doktrinde, bu savunmanın niteliğinin itiraz olduğu yönünde görüş de olmakla birlikte, kanaatimizce de re’ sen ve her aşamada

²⁸⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 19.11.2014 T., 2013/12-2240 E., 2014/929 K. www.legalbank.net (05.03.2023)

²⁸⁶ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi, 05.12.2019 T., 2017/3515 E., 2019/2671 K. www.legalbank.net (05.10.2023)

²⁸⁷ Süreyi kaçıran mirasçının menfi tespit açmak zorunda kalacağı, aslında durumun taraf itirazı olarak nitelendirilip süresiz şikâyete tabi olması gerekliliğine ilişkin karşı oy için bkz: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 06.04.2021 T., 2020/718 E., 2021/409 K. www.legalbank.net (06.03.2023);

²⁸⁸ Y. 12 HD. 09.07.2020 T., 2019/11002 E., 2020/6831 K. (09.03.2023);

²⁸⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 14.03.2001, E. 2001/2-220, K.2001/2440 “mirası hükmen reddetmiş sayılan kişi, tereke alacaklıları aleyhine husumet yönelterek bu durumun tespitini isteyebileceği gibi; bunu defi yolu ile de ileri sürebilir. Esasen borç tehdit altında bulunan kişinin bu tesbit davası icra iflas kanunun 72. maddesinde düzenlenen menfi tespit davasından ibarettir. O nedenle borçtan kurtulmada, diğer davalardaki usuli prosedür çerçevesinde incelenip karara bağlanacağı açıktır.”; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 16.04.2008 T., 2008/4-332 E. , 2008/336 K. www.legalbank.net (09.03.2023).

dikkate alınabilir olması, hükmen ret karinesinin düzenlenme amacına daha uygun olacaktır²⁹⁰.

Vergi borçları, vergi incelemesinin uzun sürmesi nedeniyle bazen mirası ret süresi geçtikten sonra ortaya çıkabilmekte ve neticesinde tereke borca batık hale gelebilmektedir. Tarh aşamasında olan yani henüz tahsil aşamasına geçilmemiş olan vergilendirme işlemlerine karşı idari yargıda hükmen reddin tespiti istenemez. Zira İdari Yargılama Usul Kanunu'nu kapsamında idareye karşı tespit davası açılabilmesi düzenlenmemiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun içtihadına göre de mirasın borca batık olduğunun dolayısıyla mirasın hükmen reddedilmiş sayıldığının tespiti alacaklı idare taraf gösterilerek hukuk mahkemesinde açılmaktadır²⁹¹. Tarhiyat aşamasında olan vergilendirmede ihbarnameye yönelik açılacak davada, vergi borçlusu olarak nitelendirilen kişinin hükmen ret sebebiyle mirasçılık sıfatını taşımadığına ilişkin olarak vergilendirme hatasına dayanılabilir²⁹². Hukuki yarar hususunda değerlendirme yapacak olursak örneğin; mirasbırakanın limited şirket ortağı ve temsilcisi olduğu şirketten tahsil edilemeyen vergi borçlarından sorumluluğu doğacaktır. Bu durumda vergi borcunun şirketten tahsilinin mümkün olup olmayacağı incelenmeli, eğer vergi borcunun şirketten tamamen tahsili mümkün ise mirasçının terekenin borca batıklığının tespitinin istemesinde hukuki yararının bulunmadığı, aksi halde tespit isteminin değerlendirilerek bu hususta kararın verilmesi gerekmektedir²⁹³.

Kesinleşmiş vergi borçları yönünden 6183 sayılı kanun m. 58 kapsamında ödeme emirlerine karşı, borcun bulunmadığı veya borcun ödendiği ya da borcun zamanaşımına uğramış olduğu yönünden savunma yapılabileceğinden, vergi mahkemesine karşı yapılacak mirasın hükmen reddedilmiş sayıldığı savunması, borcun olmadığı beyanı kapsamında sayılmalıdır²⁹⁴.

d. Mirasın Hükmen Reddinin Sonuçları

Mirası hükmen reddetmiş mirasçının mirasbırakanın borçlarından kişisel sorumluluğu söz konusu olmamaktadır.

²⁹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s. 621; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 198; Yüce, s.179.

²⁹¹ YHGK, 14.03.2001 T., 2001/2-220 E., 2001/240 K. www.legalbank.net (16.10.2023).

²⁹² Aslan, s. 136.

²⁹³ Y. 14 HD., 06.02.2017 T., 2016/4717 E., 2017/721 K. www.legalbank.com (16.10.2023).

²⁹⁴ Aslan, s.136.

TMK m. 612/1 hükmü gereğince; hükmen ret durumunda mirasçılardan biri dahi açık veya örtülü kabul iradesini yansıtmadıysa tereke, İcra ve İflas Kanunu m.180 hükmü doğrultusunda sulh hukuk mahkemesi tarafından veya görevlendireceği tasfiye memurları tarafından iflas hükümlerine göre tasfiye edilir²⁹⁵. Burada da en yakın tüm yasal mirasçıların reddini anımsatan bir durum vardır²⁹⁶. İflas hükümlerine ilişkin tasfiyenin yapılması için süre sınırlandırılması yapılmamıştır²⁹⁷

“Borca batıklık” hem borçlu olan mirasbırakanın ölümünden sonra terekesinin iflâs hükümleri doğrultusunda tasfiye edilmesinin sebebi hem de mirasbırakanın ölümünden önce iflâsa tabi kişilerden olması durumunda iflâs sebebidir²⁹⁸. İflâsa tabi kişilerin ara bilançoya göre borca batık olması gerekmektedir²⁹⁹. Terekenin iflâs hükümlerine göre tasfiyesi durumunda ise ödemedен acizlik durumunun açık olması yetmektedir, bunun için ara bilanço düzenlenmesi aranmamaktadır³⁰⁰.

²⁹⁵ Petek, s.2225; Köseoğlu, s.54-57.

²⁹⁶ İmre ve Erman, s.358

²⁹⁷ Köseoğlu, s.67; Y. 14. H.D.; 03.02.2021 T. , 2017/3073 E., 2021/602 K., “Alacaklı, ... mirasçıların tamamının mirası reddettiklerini belirterek terekenin tespiti ile terekenin tasfiyesini mirasın reddine karar veren Sakarya 1. Sulh Hukuk Mahkemesinden talep etmiştir. Sakarya 1. Sulh Hukuk Mahkemesince talebin tevzi bürosuna gönderilmesi üzerine Sakarya 2.Sulh Hukuk Mahkemesince dosya üzerinden yapılan inceleme sonucunda davanın "TMK m 590 gereğince 1 aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gerekçesiyle davanın hak düşürücü süre nedeniyle reddine" karar verilmiştir.....Somut olaya gelince; sulh hukuk mahkemesince yapılacak resmi tasfiye bir süreye ve isteğe bağlı değildir.”.

²⁹⁸ Yenipınar, s.77.

²⁹⁹ Mehmet Coşkun, **Konkordato ve İflas**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2019, s.221

³⁰⁰ Rüzgaresen ve Erdem, s. 233.

İKİNCİ BÖLÜM

MİRASIN REDDİNİN SONUÇLARI VE ALACAKLILARIN KORUNMASI

I. MİRASIN REDDİNİN SONUÇLARI

Mirasın reddi neticesinde mirasçılar, bu sıfatlarını geçmişe etkili olarak kaybedeceklerdir. Bu başlıkta mirasın reddinin, reddi gerçekleştiren kişilerin mirasçılık sıfatlarına, yasal mirasçıların saklı pay oranlarına ve mirasbırakanın serbest tasarruf nisabına etkisi incelenecektir.

A. Yasal Mirasçıların Açısından

En yakın tüm yasal mirasçıların reddi ile yasal mirasçılardan birinin ya da birkaçının reddetmesi hallerinde, mirasın reddinin sonuçları açısından ayırım yapmak gerekmektedir.

1. Yasal Mirasçılardan Biri ya da Birkaçının Mirası Reddi

a. Genel Olarak

TMK m. 611 doğrultusunda, bir ya da birkaç yasal mirasçı mirası reddederse, sanki reddeden mirasçılar, mirasbırakanın ölümü anında hayatta değillermiş gibi -en yakın yasal mirasçıların tümü mirası reddetmedikçe- reddeden mirasçıların payı diğer mirasçılara geçer. Burada dikkat etmek gerekir ki diğer hak sahiplerinden kasıt, reddeden mirasçının önceki tarihli ölümüyle mirasbırakanın mirasçısı olabilecek nitelikteki kişilerdir, yani reddeden mirasçının kendi mirasçıları örneğin eşi değildir³⁰¹. Reddedenin yerine mirasçı olacak kişinin, mirasçı olabilmek için lüzumlu şartları sağlaması gerekmektedir³⁰². Mirası reddedenin yerine geçecek olan mirasçının, mirasbırakanın ölümü anında sağ ya da en azından ana karnına düşmüş olması

³⁰¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.142; Dural ve Öz s. 424; Oğuzman, s.296; İmre ve Erman s. 368; karşı görüş için bkz. Y. 2 HD. 21.03.1975 T.,1975/2452 E., 1975/2679 K. (Helvacı, Mirasın Reddi, s.142)

³⁰² Helvacı, Mirasın Reddi, s.144; Oğuzman, s. 296

gerekmektedir. Örnek vererek somutlaştırmak gerekirse, mirasbırakanın ölümü anında birden fazla çocuğu varsa kural olarak ölüm anında çocukların hepsi, mirasçı sıfatını kazanacaktır; altsoyu varsa çocuğun mirası reddetmesi durumunda torunu mirasçı sıfatını kazanacaktır ancak altsoyu olmayan bir çocuğun mirası reddetmesi durumunda mirasbırakanın diğer çocuklarının miras payları artmaktadır.

TMK m. 495/3 kapsamında halefiyet ilkesi gereği mirasbırakanın ölümü anında, sağ olmayan mirasçıların yerini, sağ olmayan mirasçıların altsoyları alır. Örneğin; mirasbırakanın ölümü anında, kendi çocuğu mirasçı sıfatını kazanacaktır; ancak kendi çocuğunun mirası reddetmesi durumunda, mirasbırakanın çocuğu kendisinden önce ölmüş olarak kabul edileceğinden çocuğunun miras payı altsoyuna yani mirasbırakanın torununa geçecektir.

TMK m. 496/2 kapsamında halefiyet ilkesi gereği mirasbırakandan önce ölmüş ana ve babanın yerlerini kendi altsoyları alır. Bu durumu örnek vererek somutlaştıracak olursak, ana ve baba hayattayken mirasbırakanın kardeşlerinin mirasçı sıfatını kazanmaları mümkün değildir; ancak ana veya babadan biri mirası reddederse, reddeden mirasbırakandan önce ölmüş kabul edileceğinden yerini altsoyları yani mirasbırakanın kardeşleri alır.

Eşin ve çocukların sağ kalması durumunda, miras sağ kalan eş tarafından reddedilmiş ise eşi mirasbırakanın ölümü anında sağ değilmiş gibi kabul edilir yani eş mirasçı olmaz. Mirasbırakanın çocuklarının miras payı artmakla birlikte reddeden eşin mirasbırakanla soy bağı ilişkisi olmayan başka evlilikten çocuğu ret durumunda miras payı kazanamayacaktır³⁰³.

b. Yasal Mirasçılardan Biri ya da Birkaçının Reddinin Mirasın Tasarruf Payına Etkisi

TMK. m. 505/I hükmü kapsamında, mirasbırakanın serbestçe üzerinde tasarrufta bulunabileceği kısım belirtilmiştir. Hükme göre; mirasbırakanın serbestçe tasarrufta bulunmasının önündeki engel, sınırlı sayılmış yasal mirasçıların saklı payıdır. Saklı pay, mirasbırakanın malvarlığı üzerinde tasarruf yapma özgürlüğünü

³⁰³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.145.

sınırlandıran, bazı mirasçılarının yasal miras payının belirli bir oranı olarak tanımlanabilir³⁰⁴. Saklı payı olan mirasçılar ve saklı pay kısımları TMK m. 505 ve TMK m. 506’da sayılmıştır. Altsoyun mirasçı olması durumunda yasal miras payının yarısı saklı payıdır, altsoyla birlikte mirasbırakanın eşinin de mirasçı olması durumunda, eşinin yasal miras payının tamamı aynı zamanda saklı payıdır. Altsoyun mirasçı olmaması durumunda ise ana ve babadan her biri yasal miras payının dörtte biri oranında saklı paya sahiptir, eşin de ana ve babayla mirasçı olması durumunda eşin saklı payı yasal miras payının dörtte üçüdür. Kardeşin saklı payı TMK’den çıkartılmıştır. Mirasçı, mirası reddettiğinde mirasbırakanın ölümü anında sağ değilmiş gibi yorumlandığı için, mirasçı reddettiğinde kimlerin mirasçılık sıfatı kazanacağına göre saklı pay oranları ve mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü yeniden şekillenir³⁰⁵. Yani reddeden mirasçı yerine pay sahibi olacak kişiye göre mirasbırakanın tasarruf oranı bazen değişmez, bazen çoğalır.

Örneğin; mirasbırakanın dört çocuğu ve eşi varsa, bir çocuğunun mirası reddetmesi durumunda onun miras payı, diğer kardeşe intikal edeceğinden saklı pay oranları değişmeyecektir. Başka bir örnek vermek gerekirse mirasbırakanın kardeşi ve eşinin mirasçı olması durumunda ana ve babasının toplam miras payı terekenin yarısıdır, saklı paylarının toplamı ise terekenin sekizde biridir. Ancak ana ve babanın mirasbırakanın ölümü anında sağ olmaması durumunda, halefiyet gereği mirasbırakanın kardeşi mirasçı olacaktır; ancak kardeşin saklı payı olmadığı için mirasbırakanın tasarruf oranı artacaktır.

Örneğin; mirasbırakanın mirasçılarının iki çocuğu Ç1 ve Ç2 ‘in ve kendinden önce ölen çocuğu Ç3’ten olma torunu T1’den ibaret olduğunu düşünelim. Ç1’in yasal miras payı terekenin 1/3’ü, Ç2’nin yasal miras payı terekenin 1/3’ü, T1’in yasal miras payı terekenin 1/3’üdür. Ç1’in saklı payı terekenin 1/6’sı, Ç2’nin saklı payı terekenin 1/6’sı, T1’in saklı payı terekenin 1/6’sıdır. Mirasbırakanın toplam tasarruf nisabı, terekenin 1/2’sidir. Ç2’nin mirası reddetmesi neticesinde, Ç1’in saklı payı terekenin 1/4’ü, T1’in saklı payı 1/4’üdür, mirasbırakanın toplam tasarruf nisabı ise terekenin 1/2’sidir.

³⁰⁴ Nalan Kahveci, **Tenkise Tabi Sağlararası Kazandırmalar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s.30-31; Kılıçoğlu, s.202-203; Hatemi, s.40; Öztürkler, s.117; Fikret Eren, **Türk Medeni Hukuku Tenkis Davası**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973, s.40.

³⁰⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.174; Oğuzman, s.234-235; Kocayusufoğlu, s.407; İmre ve Erman, s.244; Petek, s.161.

Örneğin; murisin mirasçılarının baba ve kardeşten ibaret olması durumunda, babanın yasal miras payı, terekenin yarısı iken kardeşin miras payı da terekenin diğer yarısıdır. Babanın saklı payı, terekenin 1/8'i iken, kardeşin saklı payı yoktur. Bu durumda mirasbırakanın toplam tasarruf oranı, terekenin 7/8'idir. Kardeşin mirası reddetmesi durumunda, toplam saklı pay oranı 1/8 olmakla birlikte, mirasbırakanın tasarruf nisabı 7/8'idir. Babanın mirası reddetmesi durumunda, kardeşin de saklı payı olmadığından terekede saklı pay olmamakla birlikte, mirasbırakanın tasarruf miktarı terekenin tamamıdır.

c. Mirasçılık Sifatının Kaybolması Durumunda Yerine Geçen Mirasçıların Denkleştirme Yükümlülüğü

TMK m. 670 ile TMK m.565/1 düzenlenmelerinde, mirasçının mirasçılık sıfatını kaybetmesi durumunda, mirasçıya yapılan kazandırmaların akıbeti belirlenmiştir. Öncelikle; TMK m. 670 uygulanacak, eğer saklı pay ihlali devam etmekteyse TMK m. 565/1 uygulama alanı bulacaktır³⁰⁶.

TMK m. 670 gereğince, kural olarak denkleştirme yükümlüsü olması gereken mirasçının mirasçılık sıfatının kalkması durumunda, lehine miras paylarında artış meydana gelenler, artış oranında reddeden ya da başka sebeple mirasçılık sıfatı kalkanlar yerine denkleştirme yükümlüsü olurlar. Miras payının artması durumunda, denkleştirme yükümlüsü olacaklarından örneğin, denkleştirme yükümlüsü olması gereken mirasçının, mirası reddetmesi durumunda, ona yapılan kazandırma ölmediği için hala onun mülkiyetindedir. Bununla birlikte mirasçılık sıfatı açısından ölmüş gibi kabul edileceğinden reddedenin kökünde bulunanlar, reddedenin mirasbırakanına mirasçı konuma geçecektir. Dural/Öz bu durumda, yerine geçen mirasçının kazandırmayı fiilen elde etmiş olmasa da miras payı artışı ölçüde denkleştirme yükümlüsü olacağı hususunda görüş belirtmiştir³⁰⁷.

Örnek vererek TMK m.670'i somutlaştıracak olursak, mirasbırakanın mirasçılarının Ç1, Ç2 ve Ç3 olmak üzere üç çocuktan ibaret olduğunu düşünelim.

³⁰⁶ Kahveci, s.131; Hasret Ak Çelik, “**Miras Hukukunda Denkleştirme Davası**”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 21, Sayı 44,2022, s.737; Gamze Turan Başara, “**Miras Hukukunda Denkleştirme Davası**”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012, s. 164.

³⁰⁷ Kahveci, s. 116; Dural ve Öz, s.326.

Murisin öldüğü anda malvarlığı 120.000 TL olarak kabul edilirse Ç1'in yasal miras payı 40.000, Ç2'nin yasal miras payı 40.000 TL, Ç3'ün yasal miras payı 40.000 TL'dir. Ç1'in mirası reddetmesiyle Ç2'in mevcut terekede miras payı 60.000 TL, Ç3'ün mevcut terekede miras payı 60.000 TL'dir. Ç1'in muristen sağlığında elde ettiği kazanç 90.000 TL ise murisin denkleştirme dahil terekesi $120.000+90.000=210.000$ TL'dir. Bu durumda Ç1'in miras payı 70.000 TL, Ç2'nin miras payı 70.000, Ç3'ün miras payı 70.000 TL'dir. Ç1'in mirası reddetmesiyle Ç2'nin miras payı 105.000, Ç3'ün miras payı 105.000 TL olmalı saklı payları ise Ç1'in 52.500 TL, Ç2'nin 52.500 TL olmalıdır. Ç1'in denkleştirme yükümlülüğü onun yerini alan mirasçılara yani Ç2 ve Ç3'e geçecektir bu durumda hem denkleştirme alacaklısı hem de denkleştirme borçlusu olacakları için TMK m. 670 uygulanmaz³⁰⁸. Örneğimizde saklı paylar toplamı 105.000 TL, mirasbırakanın tasarruf özgürlüğü de 105.000 TL'dir. Ancak murisin, sağlararası yaptığı kazandırma 105.000 TL'den fazla ise ki örneğimizde 90.000 TL'dir, aşağıda açıklanacağı üzere koşulları sağlanıyorsa tenkis davası açılabilir³⁰⁹.

TMK. m. 669/1 gereğince, mirasbırakanın sağlığında ivazsız kazandırma yapmış olduğu eşi, mirasbırakanın kazandırmayı denkleştirmeye tâbi kılması, yani kazandırmayı miras payına mahsuben yapmış olması durumunda denkleştirme yükümlüsü olur³¹⁰. Sağ kalan eşin de denkleştirme yükümlüsü olabilmesi için mirasbırakan öldüğünde, mirasçı sıfatını haiz olması gerekmektedir. Mirası reddeden eşe, mirasbırakan, sağlığında denkleştirmeye tâbi bir kazandırma yapmış olduğu durumda eş, mirasbırakan öldüğünde mirası reddederse iade yükümlülüğü, TMK. m. 670 hükmü doğrultusunda değerlendirilir³¹¹. Eşin mirası reddetmesinden yararlanan bununla birlikte iade yükümlülüğü doğan mirasçılar, aynı zamanda denkleştirme alacaklısı iseler TMK. m. 670 uygulanmaz. Örneğin; mirasbırakanın mirasçılarının altsoyu ile eşinden ibaret olduğu düşünelim. Eşin mirası reddetmesi durumunda, denkleştirme yükümlülüğünün reddeden faydalanan altsoya geçmesi gerekirken, altsoy hem yükümlü hem alacaklı olacağından TMK. m. 670 uygulanmaz³¹².

³⁰⁸ Başara, s.191; Helvacı, Mirasın Reddi, s.180; Kahveci, s.131.

³⁰⁹ Çelik, s.738; Dural ve Öz, s. 326; Kahveci, s.131.

³¹⁰ Cem Baygın ve Aytuğ Ceyhun Çakır, "Sağ Kalan Eş Açısından Mirasta Denkleştirme", **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt XX, Sayı: 3-4, 2016, s. 73.

³¹¹ Baygın ve Çakır, s. 72.

³¹² Baygın ve Çakır, s.73.

TMK. m. 670'in yedek mirasçı atanması durumunda uygulanma hususu tartışmalıdır. Mirasbırakanın sağlığında denkleştirmeye tabi kazandırmada bulunduğu mirasçı, mirası reddederse yerine mirasçı olacak mirasbırakan tarafından belirlenen yedek mirasçının denkleştirme yükümlüsü olup olamayacağıyla ilgili farklı görüşler vardır. Denkleştirme yükümlülüğünün salt yasal mirasçılar için uygulanacak olması nedeniyle atanan yedek mirasçının mirasbırakanın başka bir ölüme bağlı tasarrufu olmadıkça TMK m. 670 kapsamında denkleştirme yükümlüsü olmayacağına ilişkin bir görüş bulunmakla birlikte³¹³; diğer bir görüş, reddeden yerine atanan yedek mirasçının, mirasbırakanın başka bir düzenlemesi olmadıkça denkleştirmeye yükümlü olacağı yönündedir³¹⁴. Katıldığımız görüşe göre kanunkoyucu, mirası reddedenin yerine gelen mirasçıları saymadan denkleştirme yükümlüsü olacağını düzenlemiştir. Ayrıca mirasbırakan aksini düzenlemedikçe mirasbırakanın ikinci ihtimalde mirasçı olacak kişiye, ilk ihtimalde mirasçı olan kişiye oranla fazla kazanç sağlamak isteyeceğini düşünmek isabetli olmayacağından yedek mirasçı da denkleştirmeye yükümlü olacaktır³¹⁵.

Çelik, mirası reddedenin hayatta olması ve mirasbırakanın sağlığında yapılan kazandırmanın hâlâ kendi malvarlığında olması sebebiyle yerine geçen altsoyuna iade yükümlülüğünün geçmeyeceğini görüşündedir³¹⁶. Eski Medeni Kanun'da yer alan altsoyun kazandırmanın kendine geçmemiş olsa bile yerine geçtiği mirasçıya yapılan kazandırmayı iadeyle yükümlü olması gerektiğine ilişkin fıkranın TMK'de yer almamasının gerekçesi, zaten birinci fıkranın kapsamlı olması sebebiyle ayrıca düzenlenmesine gerek olmadığı, TMK'nin birinci fıkrasının genişliği nedeniyle onun kapsamına girmesidir³¹⁷. Helvacı, ret nedeniyle miras paylarında meydana gelen artış oranında, yerine geçen mirasçıların sorumlu olacağını belirtmiştir³¹⁸. Öztan ve Dural, Öz ise mirasın reddi durumunda, onun yerine geçecek mirasçının sadece altsoy olması gerekmediğini belirtip başka zümrenin dahi onun yerine geçmesi durumunda iadeyle

³¹³ Fikret Eren, "Mirasta İade" **Adalet Dergisi**, Sayı:3-4, 1963, s.352; Başara, s.190.

³¹⁴ Görüşlerle detaylı bilgi için bkz. Başara, s.190.

³¹⁵ Başara, s. 190; Çelik, s.738.

³¹⁶ Çelik, s.738.

³¹⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, dipnot 448, s.179.

³¹⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.180.

yükümlü olması gerektiğini belirtmiştir³¹⁹. Yani ret nedeniyle miras payı artan altsoy da kazandırma doğrudan kendi bünyesine geçmese bile iade ile yükümlü olabilecektir.

Başka bir örnekle TMK m.670'i somutlaştıralım. Murisin mirasçılarının muristen önce ölmüş çocuk1'den olma torun1, muristen önce ölmüş çocuk1'den olma torun2 ve murisin diğer çocuğu çocuk2'den ibaret olduğunu düşünelim. Öldüğü anda murisin malvarlığı 160.000 TL olsun. Torun1'in yasal miras payı 40.000 TL, torun2'nin yasal miras payı 40.000 TL, Çocuk2'nin miras payı 80.000 TL olur. Torun1'in, muristen sağlığında 40.000 TL kazandırma aldığını düşünelim. Murisin denkleştirme dahil terekesi bu durumda 160.000+40.000=200.000 TL'dir. Bu durumda Torun1'in payı, 50.000 TL, torun2'nin 50.000 TL, çocuk2'nin 100.000 TL olur. Daha sonra torun1 mirası reddederse, torun2'nin miras payı artacaktır ve 100.000 TL olacaktır. Aradaki 50.000 TL oranında iadeyle yükümlü olacaktır³²⁰. TMK m. 670 uygulanmadan mevcut terekeden alınan pay ile reddedilmeseydi denkleştirme dahilinde alınacak pay arasında artışı doğrultusunda TMK m. 670 uygulanır. Yani reddeden mirasçıyla aynı kök içinde bulunan T2, mirasın reddedilmesi sonuncunda payının artması ile TMK 670 kapsamında iadeyle yükümlü olup, ret nedeniyle kökler arasında oluşan dengesizlik giderilmektedir³²¹. TMK m.670 uygulanınca tereke denkleştirme yükümlülüğüyle birlikte 200.000 TL olarak kabul edilir ve Çocuk2'nin alacağı pay 100.000 TL olarak hesaplanırken Torun2 ise, kalan 60.000 TL.'yi alır ve saklı payları da ihlal edilmemiş olur³²².

d. Mirasçılık Sifatının Kaybolması Durumunda Diğer Mirasçıların Saklı Payların Korunması

TMK m. 565/b.1'de, mirasçılık sıfatının kaybı durumunda saklı pay sahibi diğer yasal mirasçıların saklı payının nasıl korunacağı hükme bağlanmıştır. Kanunkoyucu, mirasçının murisin ölümünden önce miras payına mahsuben sağlararası işlemle kazandırma elde ettiği sonrasında ise mirasın reddedilmesi gibi bir nedenle mirasçılık sıfatının kaybedildiği durumlarda saklı paylı mirasçıları korumak için bu kazandırmayı tenkise tabi tutmuştur. Tenkis davasında mirasçının alacaklılarının

³¹⁹ Öztan, s.106; Dural ve Öz, s.330.

³²⁰ Helvacı, Mirasın Reddi, s.182; Öztan, s. 106; Başara, s.192.

³²¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.180.

³²² Başara, s.192; Helvacı, Mirasın Reddi, s.182; Öztan, s.106.

haklarını düzenleyen TMK m. 562 doğrultusunda, saklı pay sahibi mirasçının alacaklıları ve mirasçının müflis olması durumunda iflas idaresi de tenkis davası açabilecektir.

Eski Medeni Kanunumuzun ilgili maddesi “denkleştirmeye tabi olmamak üzere miras payına mahsuben” şeklinde kötü yani tartışmalara yer verecek şekilde düzenlenmişti³²³. TMK 565/b.1’in düzenlenmesiyle, Eski Medeni Kanunu’ndaki ve İsviçre Hukuku’ndaki subjektif ve objektif teori tartışması son bulmuştur³²⁴.

Mirası reddeden yasal mirasçı, artık denkleştirme yükümlüsü değildir³²⁵. Yasal mirasçıya sağlararası işlemle miras payına mahsuben yapılan kazandırmalar, denkleştirmeye tabi olmakla birlikte, denkleştirme yükümlüsü olmak için mirasbırakanın ölümünde mirasçılık sıfatını haiz olunmalıdır. Eğer mirasçılık sıfatı kaybedilirse, mirasçılık sıfatını kaybeden yasal mirasçıya, miras payına mahsuben yapılmış olan sağlararası kazandırmalar, TMK m. 565/b.1 gereği kanunkoyucu tarafından tenkise tabi tutulmuştur³²⁶.

Örneğin mirasbırakanın mirasçılarının çocuk1 ve çocuk2’den ibaret olduğunu düşünelim. Öldüğü anda murisin malvarlığı olmasın. Ancak çocuk1’in murisin sağlığında 10.000 TL denkleştirmeye tabi kazandırma elde ettiğini düşünelim. Murisin denkleştirme dâhil terekesi bu durumda 10.000 TL’dir. Bu durumda çocuk1’in miras payı 5.000 TL, çocuk2’nin miras payı yine 5.000 TL’dir. Çocuk1 mirası reddederse yerine alt soyu olan torun1 geçecektir. Çocuk1 mirası reddettiği için artık denkleştirme yükümlüsü olmayacaktır. Torun1 ise çocuk 2’ye artan miktarı olan 5.000 oranında denkleştirme yükümlüsü olacağından saklı payı olan 2.500 TL’yi elde edemeyecektir.³²⁷ Doktrinde tenkis talebinin, kime ileri sürüleceği konusunda farklı görüşler vardır³²⁸ Bir görüşe göre, kendisini denkleştirme ile yükümlü kılan kazandırma lehtarından, diğer görüşe denkleştirme ile yükümlü olduğu kişiden talep edilmelidir. Başara ’ya göre, hem çocuk2 hem de mirası reddeden çocuk1, torun1’e karşı tenkis borçlusudur ve torun1, çocuk2’den olan tenkis alacağını, çocuk 2’ye karşı

³²³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.122.

³²⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kahveci, s. 123.

³²⁵ Fuat Saatçioğlu, “Mirasın Gerçek Reddi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı:1 ,2012, s.193; Çelik, s. 728; Kocayusufoğlu, s.441; Öztan, s.509; Dural ve Öz, s.326.

³²⁶ Kahveci, s.129; Başara, s.34.

³²⁷ Başara, s.195.

³²⁸ Görüşlerin açıklaması için bkz.: Başara, s.190.

denkleştirme borcuna tabi tutabilir; bu durumda çocuk 2'in 2.500 TL denkleştirme alacağı kalmış olur eğer torun1, toplam saklı paylar için çocuk1'den 5.000 TL alırsa ve kendi saklı payını çocuk2'ye olan denkleştirme borcuna tabi tutup çocuk2'ye kalan denkleştirme alacağı olan 2.500 TL verirse hem kendi saklı payını elde etmiş olur hem de çocuk2 denkleştirme alacağını elde etmiş olur³²⁹.

e. Mirasbırakanın Eşle Beraber Olan Alt Soyunun Tümünün Mirası Reddi

TMK m. 613 gereğince mirasbırakanın altsoyunun tümünün mirası reddetmesi halinde altsoyun payı, sağ olan eşe geçer. Kanunkoyucunun bu tutumu istisnai bir durumdur. Aslında mirasbırakanın üst soyu, örneğin ana babası mirasçıysa ve mirasbırakanın altsoyu mirası reddederse altsoy mirasbırakandan önce ölmüş gibi nitelendirilip sağ olan eşin ana ve baba zümresiyle beraber mirasçı olması gerekmektedir. Bununla birlikte kanunkoyucu, bu istisnai durumu sadece mirasbırakanın altsoyuyla birlikte eşin mirasçı olması durumunda öngörmüştür. Kanunkoyucu istese TMK m. 613'ü hangi zümreyle mirasçı olursa olsun zümreye mensup tüm mirasçıların mirası reddetmesi durumunda sağ kalan eşin onların miras payına sahip olacağını hükme bağlayabilirdi; oysa sadece altsoyla birlikte eşin mirasçı olma durumunu düzenlemiştir.³³⁰ Dolayısıyla, örneğin mirasbırakanının ölümü anında, ana babası kardeşi ve eşi sağ ise ve ana babası mirası reddederse bu durumda genel kural olan TMK m. 611/1 uygulanacak ve eş kardeş ile birlikte mirasçı olacaktır³³¹.

TMK m. 614 gereğince, yukarıda da izah ettiğimiz üzere mirasçılar, kendilerinden sonra gelecek olan mirasçılardan mirası ret veya kabul edeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Sonra gelen mirasçılar, sulh hukuk

³²⁹ Başara, s.196.

³³⁰ Y. 14 HD. 06.02.2017 T. , 2016/4843 E. , 2017/719 K. “*mirası reddedenler mirasbırakandan önce vefat etmiş gibi ret edenlerin alt soylarına pay verilerek mirasçılık belgesi düzenlenmiştir... Altsoyun tamamının mirası reddetmesi halinde sağ eş mirası reddetmemiş ise bunların payı sağ kalan eşe geçer Türk Medeni Kanununun 613. maddesi hükmü gözetilerek karar verilmesi gerekmektedir.*”; altsoyun mirası reddetmesi durumunda mirasbırakanın kardeşi ve eşi mirasbırakanın ölümü anında sağ ise mirasın tamamının eşin olacağına ilişkin bkz . Y. 14 HD. T. 01.03.2016, E. 2015/12081, K. 2016/2573. www.legalbank.net (04.01.2023).

³³¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.166.

mahkemesinin bildiriminden itibaren bir aylık süre içerisinde mirası kabul etmezlerse, mirası reddetmiş sayılırlar. Kanunkoyucu, mirası reddeden mirasçının mirasa ihtiyacı olmayabileceği veya kendisinden sonra gelen mirasçının terekeden geçecek değerleri daha iyi yönetebileceği gibi düşünceler taşıyor olabileceğinden yola çıkarak aşağıda inceleyeceğimiz en yakın tüm yasal mirasçılarının reddi sonucunda, İİK hükümleri doğrultusunda terekenin tasfiyesinin önüne geçmek için bu düzenlemeyi getirmiş olabilir³³². TMK m. 614 hükmünün uygulanması için en yakın tüm yasal mirasçılarının mirası reddetmesi gerekmektedir³³³. Ayrıca, sonra gelen mirasçılardan miras payının hangisine kalacağına ilişkin bir seçim yapılamaz, sonra gelen mirasçılarının hepsi birden iktisap edecektir³³⁴. Sonra gelen mirasçılarının ret hakları mevcuttur; ancak sonra gelen mirasçılar kendi alt derecedeki mirasçıları lehine mirası reddedemez³³⁵. Lehine reddedilen mirasçılarının reddetmesi veya reddetmiş sayılması durumunda TMK m.614/3 gereğince miras İİK doğrultusunda tasfiye edilir ve tasfiye sonucu değer artarsa ilk plandaki mirasçılara verilir.

2. En Yakın Yasal Mirasçılarının Tümünün Mirası Reddi

TMK m. 612 gereğince miras, en yakın tüm mirasçılarca reddedilirse, iflas hükümlerine göre sulh hukuk mahkemesince tasfiye edilir. En yakın yasal mirasçılarının tamamı mirası reddediyorsa genelde terekenin pasifi aktifinden fazladır³³⁶. Bu nedenle en yakın tüm mirasçılarının reddi halinde, terekenin iflas hükümleri doğrultusunda tasfiye edilmesi gayet yerinde olacaktır; çünkü sonra gelen mirasçılar lehine miras reddedilirse, sonra gelen mirasçılara ret veya kabul durumu değerlendirmeleri için bir ay süre vermek muhtemel olarak borca batık tereke için gereksizdir³³⁷. En yakın yasal mirasçılar, mirasbırakan öldüğünde yasal olarak mirasçı sıfatını kendiliğinden doğrudan doğruya kazananlardır³³⁸. Örneklerle somutlaştırmak gerekirse mirasbırakan öldüğü anda eşinin, çocuklarının, torunlarının ve kardeşlerinin sağ olması halinde, eşi

³³² Helvacı, Mirasın Reddi, s.169.

³³³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.171.

³³⁴ Helvacı, Mirasın Reddi, s.173; İmre ve Erman, s.368.

³³⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.173; Kocayusufoğlu, s. 630.

³³⁶ Helvacı, Mirasın Reddi, s.151; Kocayusufoğlu, s.624.

³³⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.151.

³³⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.151; Kocayusufoğlu, s.39; Şener, Miras Hak ve Payları, s.10.

ve çocuklarının mirası reddetmesi durumunda sorgulanmaz, en yakın tüm yasal mirasçılar mirası reddettiğinden, torunun ve kardeşin mirasçılık durumu ayrıca sorgulanmaz, tereke iflas hükümleri doğrultusunda tasfiye edilir³³⁹. Mirasbırakanın ölümü anında ana babası ve kardeşleri sağ ise sadece ana ve babası mirasçı sıfatını kazanacağından mirası reddetmeleri durumunda tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere, TMK m. 612 ve TMK m. 613 çerçevesinde, terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesi ile TMK m. 633 çerçevesindeki terekenin resmi tasfiyesini karıştırmamak gerekmektedir; zira mirasbırakanın alacaklılarının istemiyle yapılan resmi tasfiye süreye tabi olmakla birlikte burada süre yoktur³⁴⁰. Mirasbırakanın son yerleşim yerindeki sulh hukuk mahkemesi, tasfiye işlemlerine re' sen karar verir³⁴¹. Alacaklılarının durumunu hükme bağlayan, İİK m. 248 ve TMK m.603/1'e göre öncelikle tasfiye için sulh hukuk mahkemesince yapılan masraflar karşılanır, daha sonra mirasbırakanın alacaklılarına oranlarına göre verilip borç tamamlandıktan sonra terekede malvarlığı kalırsa vasiyet alacaklılarına, vasiyet değeri kadar alacakları verilir. TMK m. 612 hükmüne göre, tasfiye sonunda artan bir kısım olursa, mirası reddeden mirasçılara reddetmemişler gibi verilir. Yani kanunkoyucu, mirası reddeden mirasçıların aslında kişisel olarak borçlardan sorumlu olma durumundan dolayı koruma önlemi olarak mirası reddettiklerini kabul etmiş, arta kalan değer olursa reddeden mirasçılara vermeyi uygun bulmuştur³⁴². Ancak mirasçı arta kalan değeri de reddetme hakkına sahiptir, bu durumda TMK m. 611/1 uygulama alanı bulacak reddeden mirasçı, terekenin açılması anından önce ölmüş gibi kabul edilecektir³⁴³.

B. Atanmış Mirasçılar Açısından

TMK m. 611/2 gereğince, reddeden atanmış mirasçıların payı, mirasbırakanın arzusundan aksi yorumlanmadıkça mirasbırakanın en yakın mirasçılarına kalır.

³³⁹ Adana Bölge Adliye Mahkemesi 1. HD. 09.05.2018 T., 2018/429 E., 2018/444 K. www.legalbank.net (01.04.2023)

³⁴⁰ Y. 2 HD. 01.03.2007 T., 2006/12309 E. , 2007/3062 K. www.legalbank.net (01.04.2023)

³⁴¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.154.

³⁴² Helvacı, Mirasın Reddi, s.154.

³⁴³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.154; İmre ve Erman, s.368.

Mirasbırakanın iradesinin yorumlanması gerekmektedir. Örneğin mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla atanmış olan mirasçının mirası reddetmesi durumunda, reddeden mirasçının payının başka atanmış mirasçıya geçmesini isteyebilir, bu durumda reddeden mirasçının payı diğer yasal mirasçılara intikal etmeyecektir³⁴⁴. Başka bir örnek vermek gerekirse eğer mirasbırakan, yasal mirasçılarının iktisabını engellemek niyetiyle terekenin tamamı için mirasçı atadıysa, atanmış mirasçının mirası reddetmesi durumunda reddedilen miras payı devlete kalır. Eğer mirasçıları miras dışı bırakma niyeti yoksa reddedilen miras pay yasal mirasçılara geçer³⁴⁵.

Atanmış mirasçının reddi ile yerine geçen yasal mirasçılardan birisinin reddi durumunda, TMK m. 611/1 uygulanır ve miras payı sanki mirasbırakan öldüğü anda sağ değilmiş gibi diğer mirasçılara intikal eder³⁴⁶.

Mirasbırakanın yasal mirasçılarının yanında atanmış mirasçıları varsa ve en yakın yasal mirasçılarının tümü mirası reddederse atanmış mirasçılar, mirası reddetmediyse kanaatimizce, terekenin borca batık olma ihtimalinden başka, yasal mirasçılarının terekeye yüklenmiş mükellefiyetleri yerine getirmemek için mirası reddetmiş olasılığı da gündeme gelebilir. Bu durumda, terekeyi iflas hükümleri doğrultusunda tasfiye etmek yerine TMK m. 611/1 uygulanmalı yani mirası reddeden mirasçının mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilmesi gerekmektedir³⁴⁷.

C. Vasiyet Alacaklıları Açısından

TMK m. 616 gereğince, vasiyet alacaklısının mirası reddetmesi durumunda ölüme bağlı tasarrufta mirasbırakan, aksini öngörmemişse veya bu doğrultuda bir anlam yorumlanamazsa vasiyet edilen şey, vasiyet yükümlüsüne ait olur. Vasiyet alacaklısına, sadece alacak hakkı tanınmıştır³⁴⁸. TMK m. 616'da "vasiyetin reddi" kavramı kullanılmış olsa da ret kurumu genel olarak mirasçıları kişisel sorumluluktan

³⁴⁴ Dural ve Öz, s.422; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.184-185;

³⁴⁵ İnan, Ertaş ve Albaş, s.525.

³⁴⁶ Coquez, s.694.

³⁴⁷ İmre ve Erman, s.318; Helvacı, Mirasın Reddi, s.187; Kocayusufpaşaoğlu, s.628; Dural ve Öz, s.411; Oğuzman, s.297.

³⁴⁸ Öztan, s.318.

kurtarmak için de getirildiğinden ve vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmayacağından burada teknik olarak ret kavramından bahsedemeyiz³⁴⁹.

Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddi süresi, alacak genel alacak zamanaşımı süresi olan on yıl olarak kabul edilebilir, bu konuda açık bir hüküm yoktur³⁵⁰. Ancak mirasın reddi süresi olan 3 aylık süreye tabi olmadığına ilişkin doktrinde görüş birliği vardır³⁵¹.

Vasiyet alacaklısının reddi, üçüncü kişilerin menfaatini etkilemediğinden kayıtlı ve şarta bağlı olarak yapılabilir³⁵².

Vasiyet alacaklısı, ret açıklaması özel kütüğe tescil edilmeyeceğinden ret beyanını sulh hukuk mahkemesine ulaştırmak zorunda değildir³⁵³.

Vasiyetin reddedilmesi halinde vasiyet borcu sona erer³⁵⁴. Vasiyet alacaklısı, mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilir³⁵⁵. Eğer yedek vasiyet alacaklısı atanmadıysa, TMK m. 616 gereği vasiyet olunan şey vasiyet yükümlüsüne ait olur³⁵⁶. Vasiyet yükümlüsü, vasiyeti yerine getirme görevlisi olmakla birlikte, mirasbırakan tarafından özel olarak belirlenmediyse TMK m. 600 gereği yasal mirasçılar ve atanmış mirasçılardır. Mirasbırakan, eğer yedek mirasçı tayin ettiyse bu durumda vasiyet yükümlüsüne geçmeyecektir³⁵⁷.

C. Devlet Açısından

TMK m. 501 gereği, devlet, mirasçı sıfatını haiz olabilecektir³⁵⁸. TMK m. 605/1 maddesine göre yasal mirasçılar ve atanmış mirasçılar, mirası ret hakkına

³⁴⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.204; Gönensay ve Birsen, s. 261.

³⁵⁰ Yavuz, Açıkgöz, s.680, Gürsoy, s.11; İnan, Ertaş ve Albaş, s.519; karşı görüş bkz: Yüce, s. 100; Helvacı, Mirasın Reddi, s.206.

³⁵¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.206; Oğuzman, s.287; Kocayusufpaşaoğlu, s. 269; İmre ve Erman, s. 379; Gönensay ve Birsen, s. 261.

³⁵² Gürsoy, s. 113; Helvacı, Mirasın Reddi., s. 207; Hoşlan, "Mirasın Reddi" s. 584; İmre ve Erman, s. 380.

³⁵³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.207.

³⁵⁴ Dural ve Öz, s.427.

³⁵⁵ Öztan, s.411.

³⁵⁶ TMK 520 gereği miras bırakan; vasiyet alacaklısının herhangi bir sebeple vasiyet alacağına nail olamaması halinde, onun yerini kimin alacağını belirlemektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dural ve Öz, s. 171-172

³⁵⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.209; Dural ve Öz, s. 427; İmre ve Erman, s. 360; Gürsoy, s. 119; Gönensay ve Birsen, s. 262.

³⁵⁸ Ayan, s.33; Serozan ve Engin s.100.

sahiptir. Yasal mirasçılardan olan devletin mirası ret durumu doktrinde tartışmalıdır. Bazı yazarların reyi, devletin mirası reddedebileceği doğrultusundadır³⁵⁹. Kanaatimizce de TMK m. 605/1 hükmü gereğince devletin mirası reddetmesine mâni bulunmamaktadır. Devletin mirasçı olması durumunda, devlet tereke borçlarından şahsi olarak sorumlu olmayacağından devletin mirası reddetmesi durumunun pratikte etkisinin azalacağı görüşünde olan yazarlar vardır³⁶⁰. Devletin mirası reddetmesi durumunda, TMK m. 612 hükmü uygulanacak ve iflas yoluyla tasfiyeye gidilecektir. Aslında bu durum devlet açısından bir yarar sağlamayacağı gibi mirasbırakanın alacaklıları açısından da yarar sağlamayacağından pratikte bunun olumlu etkisi olmayacaktır³⁶¹. Bazı yazarların reyi, devletin mirası reddedemeyeceği yönündedir³⁶². Bu görüşe göre devlet aksi takdirde borçlarla uğraşmamak için borcu fazla olan her terekeyi reddetme yoluna gidecektir.

II. MİRASI REDDENİN KİŞİSEL ALACAKLILARININ KORUNMASI

A. Genel Olarak

TMK m. 617 ile kanunkoyucu, malvarlığının aktif borcuna yetmeyen mirasçının alacaklılarına zarar vermeleri niyetiyle mirası reddetmesi halinde alacaklıların zarar görmesini engellemek istemiştir. İlgili hükümde, iflas idaresinin veya mirası reddeden mirasçının alacaklılarının güvence almamaları durumunda, mirasın reddinden itibaren altı aylık süre diliminde, mirasın reddinin iptalini talep edebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca ret durumu iptal edilirse, mirasın resmen tasfiye edileceği ve sonucunda değer artarsa ilk sırada itirazda bulunan alacaklıların sonrasında itirazda bulunmayan alacaklıların tatmin edileceği de hükme bağlanmıştır. Mirasın resmen tasfiyesinden, reddeden mirasçının payının tasfiyesinin³⁶³ mi yoksa

³⁵⁹ Antalya, s.430; Nuri, Ülgenalp, “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi”, Adliye Dergisi, Cilt 36, Sayı 1, 1945, s.33.

³⁶⁰ Helvacı, Mirasın Reddi, s.48; Ayan, s.90

³⁶¹ İpek Sağlam, "Devletin Yasal Mirasçılığı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt 22, Sayı 3, Aralık 2016, s. 2491

³⁶² Kılıçoğlu, s.43; Berki, s. 480; Serozan ve Engin s.176;

³⁶³ İmre ve Erman, s. 354; Oğuzman, s. 299.

terekenin tamamının tasfiyesinin mi kastedildiği³⁶⁴ doktrinde tartışmalıdır. Yine değer artarsa, ret geçerli olsaydı hak sahibi olacak mirasçılara verilir.

HMK m. 4'te sulh hukuk mahkemelerinin görev alanını düzenlenmiştir ve mirasın reddinin iptali davası sayılmamıştır. HMK m.4'te özel olarak sayılmayan davalar genel yetkili olan asliye hukuk mahkemesinde görülecektir. Bu nedenle mirasın reddinin iptali davasında, asliye hukuk mahkemesi görevlidir³⁶⁵. Yetkili mahkeme hususu doktrinde tartışma konusu olmakla birlikte bir görüş, mirasçıya açılan reddin iptali davası terekeyle doğrudan ilgili olmadığından, açılacak reddin iptali davasında yetkili mahkemenin mirası reddeden mirasçının ikametgâhına bakarak belirlenmesi gerektiği yönündedir³⁶⁶. Diğer bir görüşe, mirasın ret beyanının tescili gibi yetkili, mahkeme belirlenirken mirasbırakanın son ikametgâhının bulunduğu yerin dikkate alınması yönündedir³⁶⁷. Kanaatimizce, ilgili davada mirasbırakanın terekesinin hesabı yapılacağından ve sonucunda terekenin tasfiyesine karar verileceğinden, terekeyle doğrudan ilgisi nedeniyle mirasbırakanın son ikametgâhının bulunduğu yerin dikkate alınması gerekmektedir.

TMK m. 605/2'de mirasın hükmen ret şartları sayılmıştır, şartların gerçekleşmesi durumunda yukarıda da belirttiğimiz üzere beyana gerek olmadan miras hükmen reddedilmiş sayılacaktır ve mirasçılarının alacaklılara zarar verme amacı aranmayacağından alacaklılar iptal davası açamaz³⁶⁸.

Hükmen reddin şartları hileli davranışlar ile sağlanmışsa, ilgililer HMK m.374' e göre yargılamanın yenilenmesini talep edebilirler³⁶⁹. Belirtmekte fayda vardır ki reddin iptali ile hükümsüzlüğünün tespiti de ayrı taleplerdir³⁷⁰. TMK m. 610 gereği mirasın ret hakkı düşerse, ilgililer reddin hükümsüzlüğünün tespitini talep edebilirler³⁷¹. Reddin tescilinin iptali davası ile tasfiyeye de karar verildiği için, reddin

³⁶⁴ Helvacı, Mirasın Reddi s. 226.

³⁶⁵ Y. 14 HD., 21.02.2019 T., 2018/3781 E. , 2019/1530 K. www.legalbank.net (01.04.2023); Ayan, s. 284.

³⁶⁶ Berki, s. 248.

³⁶⁷ İnan, Ertaş ve Albaş, s.527.

³⁶⁸ Helvacı, Mirasın Reddi, s.213; Gökhan Şahan, “Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının Korunması”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1,2020, s. 12; Esat, Şener, “Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, 1977, s. 119.

³⁶⁹ Şahan, s.13; Helvacı, Mirasın Reddi, 213; Y. 7.HD., 15.09.2022 T. , 2021/6059 E., 2022/5201 K. www.legalbank.net (01.04.2023)

³⁷⁰ Helvacı, Mirasın Reddi, s.212; Şahan, s.3.

³⁷¹ Şahan, s.3; Oğuzman, s.292

iptali davası inşai davadır ve yeni bir hukukî durum yaratılmaktadır³⁷². Ayrıca İİK m. 280’de düzenlenen iptal davasının da farklı bir yapıda olduğunu hatırlatmakta fayda vardır. İİK m. 280’de alacaklının mirası reddeden mirasçının yerine gelecek olan kişilerin iyi niyetli olmadığını ispat külfeti vardır; oysa TMK m. 617’de böyle bir ispat zorunluluğu yoktur. Alacaklı, takdiren İİK m.280’e de TMK m.617’ye de başvurabilir³⁷³.

Vasiyeti reddeden mirasçının alacaklıları, TMK m. 617’ye dayanarak iptal davası açamazlar³⁷⁴. Vasiyeti reddeden kişinin alacaklılarının başvurabileceği özel bir yol TMK’de belirtilmemekle birlikte İİK. m. 280’e göre iptal davası açabilirler³⁷⁵.

Binaenaleyh, mirasçılarının alacaklılarını zarara uğratma gayesiyle mirası reddetmesi durumunda, açılan mirasın reddinin iptali davasında mirasçının aleyhine karar verilirse tasfiye yoluna gidilir³⁷⁶.

B. Reddin İptali Davasının Koşulları

1. Ret Anında Reddeden Mirasçının Borca Batık Olması

TMK m. 617 gereğince, mirasçının mirası kazandığı anda değil, mirasın reddi anında, terekeden iktisap edeceği değerler hariç tutularak mevcut malvarlığının borçlarını karşılamaya yetmiyor olması gerekir³⁷⁷.

Mirasçının alacaklısı, ret anında mirasçının malvarlığının borcunu karşılamadığını ispatla yükümlüdür; ispat için aciz vesikası veya iflâsa ilişkin bir

³⁷² Hoşlan, Osman, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”, **Yargıtay Dergisi**, Sayı:71,1975, s. 323.

³⁷³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.213; Gönensay ve Birsen, s.258; Serozan ve Engin, s.521.

³⁷⁴ Helvacı, Mirasın Reddi, 209; Berki, s.483; İmre ve Erman, s.380.

³⁷⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.210; İmre ve Erman, s.380.

³⁷⁶ İmre ve Erman, s. 375; Oğuzman, s. 298; Köseoğlu, s.56; Dural ve Öz, s. 427; Öztan, s. 427; Gönensay ve Birsen, s. 256; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 215; İnan, Ertaş ve Albaş, s. 515; Şener, Miras Hukuku, s. 273;

³⁷⁷ Y. 14. HD. 02.11.2020 T., 2016/16566 K., 2020/6688 T. “*Şu hâlde, kötü niyetle reddetme söz edilebilmesi için, reddeden mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yetmediğinin sabit olması gerekir. (TMK m. 617) Onun için her şeyden önce davalı durumunda bulunan mirasçının malvarlığının borcunu karşılamaya yeterli olup olmadığı hususunun etraflı şekilde araştırılıp tespit edilmesi zorunludur. İcra takibinin uzun süre devam etmesi, tek başına acze delalet etmez. Zira aczin ne suretle gerçekleşeceği İcra İflas Kanununda gösterilmiştir. (İİK m. 105 ve 143)*” www.legalbank.net (15.04.2023)

mahkeme ilamı alınması şart değildir³⁷⁸. Yargıtay kararlarına göre alacaklı, borçlu mirasçı hakkında “aciz vesikası” almamış ise, borçlu mirasçının şahsi aktif malvarlığının ret anındaki değeri tespit edilip borçlunun borcunu karşılayıp karşılamayacağı araştırılır³⁷⁹.

Reddin iptalini, aşağıda inceleyeceğimiz üzere alacağının vadesi gelmemiş, alacağı izne yahut şarta bağlı veya muhtemel alacaklılar dahi talep edebileceğine göre, malvarlığının hesaplanmasında alacağın vadesi tarihinde, ret tarihindeki malvarlığının durumuna göre karşılayabilme ihtimali varsa, iptal talebi mahkemece kabul edilmemelidir³⁸⁰.

2. Mirasçının Alacaklılara Zarar Vermek Amacıyla Mirası Reddetmesi

Alacaklılara zarar verme amacı, mirasın reddinin iptalinin ikinci koşuludur³⁸¹. TMK m. 2 gereğince haklar kötüye kullanılamaz. Genel hüküm niteliğinde olan bu düzenleme varken, özel olarak TMK m. 617’nin düzenlenmesinin gerekliliği hususunda doktrinde farklı görüşler vardır. Görüşlerden biri, kanunkoyucunun TMK m. 617’yi ayrıca özel olarak düzenleyerek, tartışmaların önüne geçme amacı taşıdığı yönündedir³⁸². Diğer görüşe göre, kötü niyetli ret hakkının kullanımı durumunda reddin iptali için TMK m. 2 yeterli sebeptir; hatta TMK m. 617’de “varlığın borca yetmemesi” ve “alacaklılara zarar verme amacından” bahsedilmesi tartışma konusu olmuştur. Dolayısıyla TMK m. 2’nin ileri sürülmesi yeterli olacaktır. Yine TMK m. 2 uyarınca, malvarlığı borcunu karşılamayan borçlu mirasçının alacaklılarını zarara sokmak amacıyla borca batık terekeyi kabulünün iptali de mümkün olmalıdır³⁸³.

İnan, alacaklıların zarar görmüş olmasının aranmayacağı görüşündedir; fakat malvarlığının yeterli olmadığı durumda alacaklılar zaten zarar göreceklerinden kanaatimizce bu fikir hükmün amacıyla bağdaşmaz³⁸⁴.

³⁷⁸ Öztan, s. 428; Şener, Miras Hukuku, s. 273; Hoşlan, “Mirasın Reddi”s. 577-578; İnan, Ertaş ve, Albaş, s. 527

³⁷⁹ Y. 14 HD. 19.11.2020 T., 2016/17260 E., 2020/7483 K. www.legalbank.net (15.04.2023)

³⁸⁰ Hoşlan, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”,s. 324.

³⁸¹ Özkan s. 3420.

³⁸² Şener, Miras Hukuku s.271.

³⁸³ Hoşlan, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”,s. 320.

³⁸⁴ İnan, Ertaş ve Albaş, s.526.

3. Reddin İptalini Talep Eden Alacaklılara Yeterli Güvence Verilmemiş Olması

Alacaklılara yeterli güvence verilmemiş olması bir diğer dava şartıdır.

Alacaklılara güvenceyi kimin verdiği önem arz etmez³⁸⁵. Bununla birlikte verilen güvencenin miktarı, reddedilen miras payını aşmamalıdır³⁸⁶. Teminatın niteliğinin ve miktarının takdiri hâkime aittir³⁸⁷.

Katıldığımız görüşe göre, diğer mirasçıları güvence göstermek zorunda bırakmak, onların hakkını reddeden mirasçının alacaklarının hakkından daha az korumak anlamına gelmektedir.

TMK m. 617’de, ret tarihinden itibaren altı aylık süreçte, mirasın reddinin iptalinin talep edebileceği düzenlenmiştir. Vergi dairesinin alacakları için 6183 sayılı Kanun m. 25 gereğince ivazsız tasarruflar, bağışlama sayılan tasarruflar ve hükümsüz sayılan tasarrufların iptali için beş yıllık bir iptal davası açma süresi öngörülmüştür. Ancak, mirasın reddi neticesinde diğer mirasçıların payının artması durumu ivazsız bir tasarruf olarak kabul edilmeyeceği için mirasın reddi için açılacak dava yine altı aylık süreye tabi olacaktır³⁸⁸. Süre, niteliği gereği hak düşürücüdür³⁸⁹. Yani hâkim, süreyi talebe bağlı olmadan gözetmek durumundadır. Ret beyanının sulh hukuk hâkimi tarafından tutanakla tespit edilmesi üzerine, ret beyanında bulunulduğu tarihten itibaren reddin sonuçları doğacaktır. Yani ret beyanı ile iptal davasının ikame edildiği tarih aralığında altı aylık hak düşürücü sürenin aşılmamış olması gerekmektedir³⁹⁰. Kanaatimizce, ret beyanında bulunulduğunun mirasçının alacaklıları tarafından öğrenilmesi güçtür ve tescil tarihinin esas alınması yerinde olacaktır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, sürenin tescil tarihinden itibaren başlaması gerektiğine ilişkin başvuruyu, ret beyanı tarihinden başlamasının mirası reddeden mirasçının

³⁸⁵ İnan, Ertaş ve Albaş, s.526

³⁸⁶ İnan, Ertaş ve Albaş, s.527; Helvacı, Mirasın Reddi, s.218

³⁸⁷ Helvacı, Mirasın Reddi, s.218

³⁸⁸ Memduh Aslan, “Mirasçıların Vergi Borçlarından Sorumluluğu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 3-4, 2011, s.138; D. 13 HD. 23.09.1981 T., 1980/2104 E., 1981/2161 K. www.legalbank.net (10.10.2023)

³⁸⁹ Y. 8 HD. 13.03.2014 T., 2014/12985 E., 2014/4242 K. www.legalbank.net (20.04.2023)

³⁹⁰ Y. 14. HD., 02.03.2016 T., 2015/15033 E., 2016/2628 K. www.legalbank.net (20.04.2023)

alacaklılarının korunması için yeterli olduğu, sürenin mirası reddeden borçlu mirasçı dışındaki diğer mirasçılarının miras paylarına bir an önce kavuşması için ölçülü olduğu gibi gerekçelerle değerlendirerek sürenin ret beyanında bulunulduğu tarihinden itibaren başlamasına ilişkin kuralın hak arama özgürlüğüne aykırı olmadığına karar vermiştir³⁹¹.

C. Reddin İptali Davasının Tarafları

1. Davacı

TMK m. 617 hükmü, reddeden mirasçının kişisel alacaklıların ve mirası reddeden mirasçının iflası durumunda ise iflas idaresinin mirasın reddinin iptalini talep hakkını düzenlemiştir.

a. Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklıları

Mirası reddeden mirasçının borcunun vadesi gelmemişse veya borcu şarta veya izne bağlandıysa hatta borcu kesin değilse bile, alacaklısı mirasın reddinin iptali davası açabilir³⁹². Kanaatimizce bu durum mirasın reddinin iptali davasında bekletici mesele yapılabilir.

Mirasçının zarara uğrayan birden fazla alacaklısının olması durumunda, alacaklılardan sadece biri reddin iptali davasını açabileceği gibi birkaçı birlikte de açabilir³⁹³. TMK m. 617 gereği, mirasın tasfiyesinden bütün alacaklıları faydalanmakta birlikte öncelik iptal davası açan alacaklılardadır.

³⁹¹Anayasa mahkemesi, 27.03.2014 T., Resmi Gazete Tarihi: 23.05.2014, Resmi Gazete Sayısı: 29008, 2013/148 E., 2014/62 K. www.legalbank.net (20.04.2023)

³⁹² Hoşlan, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”,s. 329.

³⁹³ İnan, Ertaş ve Albaş, s.526; Hoşlan, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”,s. 329; Ayan, s.527.

b. İflas İdaresi

TMK m. 617 gereğince mirası reddeden mirasçının müflis olması durumunda reddin iptalini iflas dairesi de isteyebilir. Bununla birlikte iflas dairesi, İİK m. 245 gereği reddin iptali davası açma hakkını alacaklılara, istemleri üzerine devredilebilir³⁹⁴.

2. Davalı

Davanın kimin aleyhine açılacağı doktrinde tartışmalıdır; bazı yazarların reyî davanın reddedene açılması gerektiği yönünde olup, bazı yazarların reyî ise davanın reddedenin yerini alana karşı açılacağı yönündedir³⁹⁵.

Reddeden mirasçının mirasçılık sıfatının niteliği reddin iptali davasının açılabilmesi için önem arz etmemektedir; yani reddeden mirasçı miras sözleşmesi ile dahi atanmış olsa aleyhine reddin iptali davası açılabilir. Ancak vasiyet alacaklısına ve mirastan yoksun bırakılana bu dava açılmaz³⁹⁶.

D. Reddin İptalinin Sonuçları

Mirasçının reddinin iptali durumunda mirasçı mirası kabul etmiş sayılmaz, reddin iptaline karar verilmesinin sonucunda mirasın resmen tasfiyesi yoluna gidilir. Bununla birlikte kanunda mirası reddeden mirasçının payının mı yoksa tüm terekenin mi tasfiye edileceğine ilişkin açıklama getirilmemiştir. Doktrinde bir görüşe göre tüm tereke resmi tasfiye sürecine sokulursa diğer mirasçılar mağdur olacaklarından mirasçılardan birinin ya da birkaçının mirası ret durumunun iptal edilmesine karar verilirse onların miras payı sulh hukuk mahkemesince resmen tasfiye edilir ve kalan diğer mirasçıların hakları korunur³⁹⁷. Bu durumda mirası reddeden mirasçı yerine

³⁹⁴ Helvacı, s.222

³⁹⁵ Kocayusufoğlu, s.631; Oğuzman, s.299; Helvacı, s.223.

³⁹⁶ Hoşlan, “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı” ,s. 329; Berki, s.248; İmre ve Erman, s.380.

³⁹⁷ Y. 14. HD., 06.10.2015 T., 2015/2362 E., 2015/8483 K www.legalbank.net (01.05.2023); Serozan ve Engin; s.521; Gönensay ve Birsan , s.258; Oğuzman, s.299.

kayım atanır³⁹⁸. Diğer bir görüşe göre, diğer mirasçılar, güvence göstererek terekenin tasfiyesine engel olabilirler. Kanaatimizce de kanunkoyucunun onların güvence göstermesini öngörmesinin sebebi, terekenin tamamının tasfiye edilecek olmasıdır³⁹⁹.

Hükmün amacı, tasfiye yoluna giderek alacaklıları korumaktır; o nedenle mirasçılardan birinin mirası kabul etmesi, reddeden mirasçının payının tasfiyesi sürecini durdurmaya yetmez. Bu yönüyle TMK 632/2 farklılık arz etmektedir⁴⁰⁰.

TMK m. 617 hükmünde reddin iptaline karar verilmesi durumunda reddeden mirasçının payının tasfiye edileceği ve tasfiye sonucu değer artıp da bu değer mirası reddedenin payına düşerse söz konusu artan değerle önce itirazda bulunan alacaklıların, sonra itirazda bulunmayan alacaklıların tatmin edileceği de hükme bağlanmıştır⁴⁰¹. Yine değer artacak söz konusu olursa, ret geçerli olsaydı hak sahibi olacak mirasçılara verilir. Yani mirası reddeden mirasçı pay alamaz⁴⁰².

III. MİRASBIRAKANIN ALACAKLILARININ KORUNMASI

A. Genel Olarak

Terekedeki aktif malvarlığının mirasbırakanın borçlarını karşılamaması halinde, mirasbırakanın alacaklılarını korumak amacıyla, mirası reddeden mirasçılar aleyhine kanunkoyucu “*ret halinde sorumluluk*” başlıklı TMK m. 618 gibi birtakım düzenlenmeler getirmiştir.

³⁹⁸ Y. 14. HD., 09.09.2015 T., 2015/2275 E., 2015/8020 K.. www.legalbank.net (01.05.2023)

³⁹⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.227; Köprülü, s.381.

⁴⁰⁰ Serozan ve Engin, s.521.

⁴⁰¹ Oğuzman ve İmre bu konuda eserlerinde birbiri hilafına atıflarda bulunmuşlardır. Resmi tasfiyenin yalnızca mirasçının hissesinde mi gerçekleşeceği yoksa tüm terekenin mi resmi tasfiyeye tabi olacağı hakkında tartışmışlardır. Oğuzman, tüm terekenin resmi tasfiyeye tabi olacağını kabul etmekle birlikte; İmre’nin görüşünü kanuni dayanaktan yoksun bulmuş, ayrıca kendi yorumunun maddenin amacına daha uygun olduğunu belirtmiştir. Oğuzman’a göre; “*salt reddi iptal olunan mirasçının hissesinin tasfiye edilmesi durumunda önce miras taksim edilmelidir bu durumda tereke borçlarından müteselsil sorumlu olan mirasçının hissesini resmen tasfiye anlamını yitirir*. Bkz. Oğuzman, s.299; İmre’nin reyi sadece mirasçının payının tasfiye edilmesi yönündedir. Oğuzman’ın kanuni dayanaktan yoksun derken sebep göstermediğini belirtmekle birlikte, bütün terekenin resmi tasfiyesi görüşünün uygulanması durumunda bazı sakıncaların doğabileceğini belirtmiştir. “*Diğer mirasçılar, terekedeki önem verdiği bazı değerler tasfiyede zarar görebilir. Diğer mirasçılar haklarını koruman için sadece mirasçının hissesi tasfiye edilmelidir*” İmre ve Erman, s.376.

⁴⁰² Ayan, s.284.

Kanunkoyucu, mirasbırakanın alacaklılarının menfaatlerini, mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmamak için reddeden ancak mirasbırakanın sağlararası işlemleri ile kazanç sağlayan mirasçılarının kanunu dolanma ihtimalleri karşısında korumayı amaçlamıştır. Mirasbırakanın alacaklılarının terekenin borca batık olması nedeniyle alacağını tahsil edememesi sonucunda uğradıkları zararı bir nebze olsun giderebilmek amacıyla bu şekilde yasal düzenleme yapılması ihtiyacı doğmuştur.

Mirasbırakanın ölmeden önce sağlararası işlemlerle yasal mirasçılara iadeye tabi kazandırmalar yapması muhtemeldir. Böyle bir kazandırma yapılması halinde, kazandırma yapılan mirasçının mirası reddetmesi durumunda, mirasbırakanın alacaklılarının kazandırmaya konu mal varlığından alacaklarını karşılayabilme ihtimali kalmayacağından, ret durumu mirasbırakanın alacaklılarını zarara uğratabilecektir⁴⁰³. Çünkü mirasbırakanın sağlığında yaptığı kazandırma ile bütün menfaatlerini elde eden yasal mirasçının daha sonra mirası reddetmesinin önünde engel bulunmamaktadır.

Mirası reddedenlerin alacaklılarının başvuru yolları ile mirastan feragat edenlerin alacaklılarının başvuru yolları ayırt edilmelidir. Mirastan feragat edenin alacaklıları, feragat ivazlı yapıldıysa miras bırakanın ölümünden önceki 5 sene içinde TMK m. 530 kapsamında iade isteyebilirler. Mirası reddedenin alacaklıları ise TMK m. 618'e başvurmalıdır.

B. TMK m. 618 Kapsamında Mirasbırakanın Alacaklılarının Durumu

TMK m. 618 gereğince mirasbırakanın ölüm tarihinden önceki geriye dönük beş yıl içerisinde mirasbırakandan iadeye tabi herhangi bir menfaat elde eden ve daha sonra mirası reddeden mirasçılarının elde ettiği bu kazanımları, istisnalar hariç olmak üzere geri vermeleri gerekmektedir. İşbu hükümle birlikte, tereke alacaklılarının iadeye tabi bir menfaat kazanan mirasçılara karşı dava açma hakkının bulunduğunu kabul edilmiştir⁴⁰⁴.

⁴⁰³ Helvacı, Mirasın Reddi, s.233.

⁴⁰⁴ İmre ve Erman, s.377.

TMK m. 618 sadece yasal mirasçılar açısından uygulanmaktadır, atanmış mirasçılar hakkında bu hüküm uygulanmamaktadır⁴⁰⁵. Çünkü sadece yasal mirasçılar, denkleştirme borçlusu olabilir.

TMK m.618 uyarınca dava açma hakkına sahip olan tereke alacaklıları, reddeden mirasçılarının geriye dönük kazanımlarından alacaklarını temin edeceklerinden mirasın reddinin iptalinin istenmesine lüzum yoktur⁴⁰⁶.

TMK m. 618’de düzenlenen sorumluluğun asli nitelikte mi yoksa tali nitelikte mi olduğuna dair herhangi bir açıklık bulunmamaktadır. Ancak doktrindeki çoğunluk görüşü, bu sorumluluğun tali nitelikte olduğu yönündedir⁴⁰⁷. Tali nitelikte olması nedeniyle tereke alacaklıları öncelikle kabul eden mirasçılara başvurur. Alacağının karşılanmaması durumunda veya yasal mirasçılarının en yakınlarının reddi durumunda, terekenin tasfiye edilmesi yoluna giderek alacaklarını tahsil etmeye çalışmalıdır⁴⁰⁸. Aksi halde, öncelikle terekede bulunan mal varlığına ya da mirası reddetmemiş diğer mirasçılarının sorumluluğuna başvurmayan alacaklıların zarara uğraması ihtimalinden bahsetmek doğru olmayacaktır⁴⁰⁹.

Kanunkoyucu, reddeden mirasçının mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu sebebiyle açılacak bu dava için özel bir süre şartı öngörmediğinden mirasbırakanın alacaklılarının bu davayı açabilme süresi, mirasbırakandan kendi alacaklarının zamanaşımına uğrama süresiyle aynı olduğunu belirtmek gerekir⁴¹⁰.

C. Reddeden Mirasçının Sorumluluğunun Şartları

Mirası reddeden yasal mirasçının sorumluluğuna başvurulması için birtakım şartlar bulunmaktadır. Öncelikle TMK. m.618 uyarınca, mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğuna gidilebilmesi için ilk şart, mirasbırakanın ölümü anında ödemedен aciz halinde olmasıdır. Belirtmekte fayda vardır ki yukarıda açıkladığımız hükmen ret karinesindeki ödemedен aczin resmen tespit edilmesi ya da en azından açık bir şekilde

⁴⁰⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s.238; Öztan, s.431; İnan, Ertuş ve Albaş, s.529.

⁴⁰⁶ Kocayusufoşaoğlu, s. 90; Dural ve Öz, s.428; Helvacı, Mirasın Reddi, s. 235.

⁴⁰⁷ Dural ve Öz, s. 428; Öztan, s.432; İmre ve Erman, s.378; Helvacı, Mirasın Reddi, s.235; Oğuzman, s.299.

⁴⁰⁸ Gönensay ve Birsen, s. 91; Öztan, s.432.

⁴⁰⁹ Helvacı, Mirasın Reddi, s.236.

⁴¹⁰ Kocayusufoşaoğlu, s.633

belli olması durumu burada uygulanmayacaktır⁴¹¹. Burada ayrıca, tereke mallarının mirasbırakanın borçlarını ödemeye yeterli gelmemesi gerekmektedir.

Diğer bir şart ise mirasçının mirasbırakanın ölüm tarihinden önceki geriye dönük beş yıl içerisinde, mirasbırakandan denkleştirmeye tabi bir menfaat almış olmasıdır. Bu sağlararası kazandırmayı elde eden mirasçının mirasbırakanın ölümü sonrasında mirası reddetmiş olması da şarttır.

Kanunkoyucu, denkleştirmeye (iadeye) tabi kazandırmalardan olağan eğitim ve öğrenim gideri ile adet olarak verilen hediye ve çeyizi istisna olarak tutmuş, bu iki istisnayı iade sorumluluğu kapsamının dışına almıştır. Bir diğer ifadeyle mirası reddeden mirasçıya yapılmış olan olağan eğitim ve öğrenim masrafı / gideri ile yine mirası reddetmiş olan mirasçıya adet olduğu üzere verilen çeyizi geri vermekle yükümlü olmadığı düzenlenmiştir.

Alışılmış düzeyin üzerindeki eğitim ve öğrenim giderleri, geri verme yükümlülüğü kapsamındadır⁴¹². Eğitim masraflarının içerisinde sanat eğitimi gibi çocuğun gelişimine ilişkin masraflar da dâhildir⁴¹³.

Olağan hediyelere örnek olarak, doğum günü gibi adet gereği verilen hediyelerden mirasbırakanın ekonomik durumuna uygun hediyeler verilebilir⁴¹⁴. Kanunun lafzında çeyiz kavramı kullanılmaktaysa da çeyiz kelimesini dar yorumlamamak gerekmektedir⁴¹⁵. Helvacı ve Kocayusufpaşaoğlu'na göre çeyiz kavramını geniş bir şekilde değerlendirmek, çeyiz kavramını 'cihaz' olarak algılamak gerekmektedir⁴¹⁶. Çeyiz olarak sadece evlenen kız çocuğuna evin ihtiyaçlarını sağlamak için verilen eşyaları anlamamak gerekmektedir. Cihaz ifadesi ise çeyize nazaran daha geniş anlam içermektedir. Cihaz olarak anlaşılması gereken sadece taşınır eşyalar değildir; bu kavramın içinde taşınmazlar ve alacaklar da bulunmaktadır. Örneğin, bir babanın evlenen oğluna evlendikten sonra oturabilmesi için taşınmaz bağışlaması da cihaz kavramına dâhil olup bu şekilde bir kazandırma elde eden mirasçının bunu geri vermekle yükümlü olmayacağı değerlendirilmektedir.

⁴¹¹ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 238

⁴¹² Öztürkler, s.97; Gönensay ve Birsen, s.355.

⁴¹³ Gönensay ve Birsen, s.355.

⁴¹⁴ Kahveci, s.91.Gönensay ve Birsen, s.356.

⁴¹⁵ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 240.

⁴¹⁶ Helvacı, Mirasın Reddi, s. 240; Kocayusufpaşaoğlu, s.92

Mirasbırakanın evlenen altsoyuna, evlenebilmesi için bir miktar para bağışında bulunması halinde de bu bağış açısından mirasçının TMK m.618 kapsamında iade sorumluluğundan söz edilemeyecektir.⁴¹⁷ Taşınmaz bağışı veya bir kısım para bağışı gibi bir bağışta bulunulması halinde bu kazandırmanın yerel adet kapsamında kalıp kalmadığı hususunun tespiti hâkimin takdir yetkisine göre değerlendirilecektir. Kazandırmanın yapıldığı andaki mirasbırakanın ekonomik durumu göz önüne alınarak değerlendirme yapılacaktır.

TMK. m. 618/3 gereğince reddeden mirasçının iade yükümlülüğünde, mirasçılardan iyi niyetli olup olmadığı hususu mirasçının sorumluluğu açısından önem arz etmektedir. Buna göre, mirası reddeden iyi niyetli mirasçılar, geri verme anındaki zenginleşmeleri ölçüsünde elinde kalanlarla sorumlu olmaktadır. Mirasçılar iyi niyetli değilse, kazandırmanın tam değeri ile sorumlu olacaklardır. Hükümde; iyi niyet olarak kastedilen husus mirasçının mirasbırakanın alacaklılarının haklarının ihlal edildiğinden haberdar olmamasıdır. Mirasbırakanın borçlarını ödeyemediği, borçlarını ödemeye yetecek mal varlığı bulunmadığı, mirasbırakanın sağlığında kendisine yaptığı iadeye tabi kazandırmanın terekede yer almaması sebebiyle alacaklıların zarara uğradığı mirası reddeden mirasçılar tarafından bilinmiyorsa, iyi niyetli olarak değerlendirileceklerdir. Bu durumda ise mirası reddeden mirasçı, alacaklının talep anında daha önce aldığı kazandırmadan elinde kalan tutarla sorumlu olacaktır. Eğer mirasçı iyi niyetli değilse alacaklılara karşı, denkleştirmeye tabi kazandırmanın değeri ile sorumlu olacaktır⁴¹⁸. Sebepsiz zenginleşme hükümlerinin kıyasen uygulanma durumu ortaya çıkacak, mirasçının iyi niyetli veya kötü niyetli olması ihtimallerine göre mirasçının sorumluluğu tespit edilecektir⁴¹⁹.

İyiniyetin bulunması gerektiği an, mirasbırakanın sağlığında lehine kazandırma yapıldığı andır; mirasçı miras bırakanın pasifinin aktifinden fazla olduğunu biliyorsa kötü niyetli sayılacaktır⁴²⁰.

⁴¹⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.164; Helvacı, Mirasın Reddi, s.241.

⁴¹⁸ Dural ve Öz, s.428; Oğuzman s. 300; Şener, Miras Hukuku, s.224; Berk s.113; Serozan ve Engin, s.522; Öztan, s.431; Kocayusufpaşaoğlu, s.633.

⁴¹⁹ İmre ve Erman, s.379.

⁴²⁰ Öztan, s. 432.

SONUÇ

Miras hukukunda, külli halefiyet ve istisna olarak cüzi halefiyet ilkesi öngörülmüştür. Külli halefiyet ilkesi gereği tereke aktifi ve pasifiyle birlikte bir bütün olarak mirasbırakanın ölümü ile birlikte kendiliğinden doğrudan doğruya ve derhal mirasçılara intikal eder. Bu durumda mirasbırakanın borçlarından ve mirasbırakanın yüklediği yükümlülüklerden kural olarak kişisel mal varlıklarıyla sorumlu olacaklardır.

Külli halefiyet ilkesiyle birlikte miras derhal intikal edeceğinden tereke sahipsiz kalmayacak olağan yönetimiyle ilgili işlemler yapılabilecektir. Diğer taraftan irade özgürlüğüne aykırı bir şekilde miras derhal ve kendiliğinden intikal ettiğinden kanunkoyucu, bu durumun yaratacağı olumsuzlukların geçmişe dönük olarak giderilmesini sağlamak için mirasın reddi kurumunu düzenlemiştir.

Türk Medeni Kanunu madde 605'te mirasın reddi gerçek ret ve hükmen ret olarak gruplandırılarak düzenlenmiştir. Burada yasal ve atanmış mirasçılarının mirası ve reddetmeleri düzenlenmiş, madde 616'da vasiyet alacaklısının reddi düzenlenmiştir. Gerçek ret beyanının hukuki niteliği bozucu yenilik doğuran bir irade açıklaması şeklindedir. Tek taraflı ve sulh hukuk mahkemesine varması zorunlu bir irade beyanıdır. Ret hakkı, temsilci aracılığıyla kullanılabilir. Ancak Yargıtay kararlarında ve ağırlıklı olarak doktrinde temsilcinin mirasın reddi beyanında bulunabilmesi için özel yetkili olması gerektiği kabul görmektedir.

Gerçek ret kayıtsız şartsız, süreye uygun ret beyanının sulh hukuk mahkemesine ulaşması ile gerçekleşecektir. Sulh hukuk hâkimi, süreye uygun, kayıtsız ve şartsız olarak yapılan ret beyanını ilgililer tarafından öğrenilmesini kolaylaştırmak için özel kütüğe tescil eder; tescil işlemi açıklayıcı niteliktedir. Mirasçının ret beyanında bulunması durumunda, mirasçılık sıfatı geçmişe dönük olarak kalkar. Yani mirasbırakanın ölümü tarihinde, reddeden mirasçının sağ olmadığı varsayılır.

Mirasın kısmen reddi mümkün olup mirasçı, intikal eden mirasın belli bir oranını reddedebilir ve mirasçının birden fazla mirasçılık sıfatı varsa mirasçı, bu sıfatlardan birini reddedebilir. Ayrıca vasiyet alacaklıysa mirasçının yalnızca vasiyeti reddetmesi veya tersi de mümkündür.

Yasal ve atanmış mirasçılarının gerçek ret beyanında bulunabilmesi için olağan süre üç aydır. Sürenin başlangıç tarihi, yasal mirasçı için mirasbırakanın ölümünü öğrenmesidir. Mirasbırakanın ölümü sonradan öğrenilirse veya mirasçı, mirasçı sıfatını haiz olduğunu sonradan öğrenirse ve bunu kanıtlarsa mirasçı, öğrenme tarihinden üç ay içinde ret hakkını kullanabilir. Vasiyetname ile atanmış mirasçı için üç aylık sürenin başlangıcı vasiyetnamenin kendilerine resmen bildirildiği tarihtir. Miras sözleşmesi ile atanmış mirasçının mirasbırakanın ölümünü öğrenmesi, ret hakkının kullanım sürenin başlangıcı için yeterli olacaktır. Ancak atanmış mirasçı sözleşmenin tarafı değilse, mirasçılık durumundan haberi olmayabilir. Bu durumda kendisine tebellüğden itibaren mirası ret hakkının kullanımı süresi başlayacaktır. Koruma önlemi olarak terekenin deftere geçirilmesi durumunda, işleminin sona erdirdiğinin bildirimden itibaren mirası ret hakkı kullanılabilir.

Mirasbırakanın fiil ehliyetinin olmadığı durumlarda, yukarıda belirtilen sürelerin hesabında temsilcinin öğrenme tarihi esas alınır. Ayrıca kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olmadığından kısıtlı olunması durumunda kanuni temsilci denetim ve vesayet makamının izniyle ret beyanında bulunabilecektir. Veli mahkemeden izin almak zorunda değildir. Ana babanın ortak velayeti altındaysa ikisi birlikte küçük adına ret beyanında bulunabilir. Kanuni temsilci ile küçük ya da kısıtlı arasında menfaat çatışması olursa küçüğe kayyım atanır.

Mirasçı ret süresini geçirirse mirası ret hakkı düşer. Ret süresinin haklı sebeplerle kaçırılması durumunda hâkim talep üzerine ret beyanı için yeni süre verebilir. Mirasçının ret süresi sona ermeden olağan işlemler dışında tereke işlerine karışması, tereke malları üzerinde malik gibi davranması durumunda da ret hakkı düşer. İlgililer durumun tespitini mahkemeden talep edebilirler.

Mirası ret hakkının niteliği bozucu yenilik doğuran hak olduğundan kural olarak bir kere kullanmakla tükenir ve geri alınamaz. Ancak diğer tüm ilgililer bir görüşe göre diğer mirasçılar ret beyanının geri alınmasına onay verirse geri alınabilir. Diğer bir görüşe göre Türk Medeni Kanunu Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinin kıyasla uygulanmasına ilişkin yaptığı yollama çerçevesinde Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen önerinin ve kabulün geri alınması hükmünden hareketle ret beyanı da aynı doğrultuda geri alınabilir.

Ret beyanında bulunurken mirasçının iradesi sakatlandıysa Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinde düzenlenen irade sakatlıklarına ilişkin düzenlemeler kıyasen uygulanarak ret beyanı iptal edilebilir.

Mirasçı irade sakatlığı hallerinde, ret beyanının iptalini talep edebilir. Ret beyanının iptal edilmesi geçmişe dönük olarak etkili olur ve mirasçı mirası hiç reddetmemiş gibi kabul edilir.

Mirasçının alacaklıları ve iflas dairesi, TMK m. 617 gereğince malvarlığının aktif borcunu karşılamayan mirasçının kendi alacaklılarına zarar verme amacıyla mirası reddetmesi halinde, kendilerine yeterli bir güvence verilmemesi şartıyla, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde mirasın reddinin iptalini talep edebilir. Ayrıca reddin iptaline karar verilmesi durumunda tartışmalı olmakla birlikte katıldığımız görüşe göre mirasçının payı tasfiye edilip önce itirazda bulunan alacaklıların değer artarsa sonra itirazda bulunmayan alacaklıların tatmin edileceği de hükme bağlanmıştır. Yine değer artarsa, ret geçerli olsaydı hak sahibi olacak mirasçılara verilir.

Yasal mirasçılardan biri ya da birkaçı mirası reddetti ise, onun payı mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilerek diğer mirasçılara intikal eder. Bununla birlikte ilk etapta doğrudan mirasçı olabilecek en yakın yasal mirasçıların tümü tarafından miras reddedildi ise tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilir.

Mirasçının murisin ölümünden önce miras payına mahsuben sağlararası işlemle kazandırma elde etmesi sonrasında ise mirasbırakanın ölümü anında mirası reddetmesi durumunda mirasçı mirasçılık sıfatının kaybedeceği için denkleştirme yükümlüsü olmayacaktır. Bu durumda onun yerini alan mirasçı, miras payı arttığı ölçüde denkleştirme ile yükümlü olacaktır.

Denkleştirme alacaklısı ve denkleştirme borçlusu sıfatlarının birleşmesi durumunda denkleştirme yükümlülüğü söz konusu olmaz bu ve benzeri durumlarda, saklı paylı diğer mirasçılarını korumak için kanunkoyucu kazandırmayı tenkise tabi tutmuştur.

Atanmış mirasçıların mirası reddetmeleri durumunda, mirasbırakan aksini öngörmediyse, reddedenin miras payı, sanki mirasbırakandan önce ölmüş gibi değerlendirilerek yasal mirasçılara intikal eder.

Vasiyet alacaklısı mirası reddetti ise ve mirasbırakan aksini belirtmemişse malvarlığı vasiyet yükümlüsüne intikal eder.

Devletin mirası reddi hususu doktrinde tartışmalı olup görüşlerden birine göre devletin yasal mirasçı olması ve TMK’de da yasal mirasçıların mirası reddedilebileceği yönünde düzenleme olması sebebiyle reddedileceği görüşüdür. Diğer görüşe göre ise, devletin borçlardan sorumluluğunun zaten tek aktifi ile sınırlı olması sebebiyle mirası ret hakkına pratikte ihtiyacı olmayacaktır. Devlet aksi takdirde borçlarla uğraşmamak için borcu fazla olan her terekeyi reddetme yoluna gidecektir.

TMK m. 618’de tereke aktiflerinin miras bırakanın borçlarına yetmememe durumunda mirasbırakanın borçlarından alacaklılara karşı reddeden yasal mirasçının sorumlu olmayacağı kuralına istisna getirilmiştir. Mirasçı, mirasbırakanın ölümünden önceki geriye dönük 5 yıl içerisinde kural olarak iadeye tabi bir kazandırma aldıysa miras bırakanın alacaklıları, mirası reddetmiş mirasçıdan mirasbırakanın kendilerine olan borçlarını talep edebilirler. Öncelikle diğer mirasçılara gidip alacak miktarlarını tam olarak karşılayamazlarsa ancak o zaman reddeden mirasçıdan talep edebilirler. Reddeden mirasçı iyi niyetliyse alacaklıların talebi anında elinde kalanlarla sorumlu olmakla birlikte, iyi niyetliyse değilse mirasbırakanın sağlığında kendisine yapılan kazandırmanın tam değeriyle sorumludur.

KAYNAKÇA

Akbay, Büşra Cömert. “Mirasın İradı Reddi”, **Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi**, Cilt: Prof. Dr. M. Fatih Uşan’a Dekanlıkta 10. Yıl Anısına Teşekkür Armağanı, Sayı:2022-2,2022, s.873-926.

Ak Çelik, Hasret. “**Miras Hukukunda Denkleştirme Davası**”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 21, Sayı 44, 2022, s.724-755.

Akkurt, Sinan Sami, "Depremin Miras Hukukuna Sonuçları ile İlgili Genel Bir Değerlendirme", Terazi Hukuk Dergisi, Cilt 18, S. 201, 2023, s.10-22.

Acar, Faruk. **Aile Konutu, Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Akkanat, Halil. **Ölümün Özel Hukuk İlişkilerine Etkisi**, Filiz Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul,2004.

Akkurt, Sinan Sami, Kemal Erdoğan ve Hüseyin Tokat. **Medeni Hukuk Temel Bilgiler**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.

Memduh Aslan, “Mirasçılarının Vergi Borçlarından Sorumluluğu”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 17, Sayı 3-4, 2011, s.127-144

Antalya, Gökhan. **Miras Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021.

Ayan, Mehmet. **Miras Hukuku**, 9. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2016.

Başara, Gamze Turan. “Miras Hukukunda Denkleştirme Davası”, (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012.

Baygın, Cem ve Aytuğ Ceyhun Çakır. “Sağ Kalan Eş Açısından Mirasta Denkleştirme”, **Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt XX, Sayı: 3-4, 2016, s.65-89.

Berki, Şakir. “Türk Hukukunda Mirasta Ret ve İade”, **Adalet Dergisi**, Y:43, S:4,1952, s. 480-497.

Büyüktanır, Burcu, G. Özcan ve Oğuz Büyüktanır. “Ailenin Ekonomik Devamlılığının Sağlanması Açısından Eşin Mirası Ret Hakkını Kullanması”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2013, Sayı: 2, s. 127-143.

Coquoz, J. “Mirasın Reddinin, Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri”, çev. Gural, R. **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 8, Sayı: 1, 1951, Sayfa: 685-695.

Coşkun, Mehmet. **Konkordato ve İflas**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2019.

Davran Bülent. “Mirası Ret Beyanından Rücu Caiz Midir?”, **İleri Hukuk Dergisi**, Sayı 24, 1947.

Dinç, Yasemin Maraşlı. **Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Doğan Murat, Gökhan Şahan, İsmail Atamulu. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Dural, Mustafa, Mustafa Alper Gümüş ve Tufan Ögüz. **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, 17.Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.

Dural, Mustafa ve Turgut Öz. **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, 17. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2022.

Ekrem, Kurt. “Türk Hukukunda Kişiyeye Sıkı Sıkıya Bağlı Haklar ve Hukuki Sonuçları”, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 15, Sayı 2, 2016, s.121-187.

Erdoğan, İhsan ve Dilşat Keskin. **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, 2. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara, 2019.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 25. Baskı, Ankara, 2020.

Eren, Fikret. **Türk Medeni Hukuku Tenkis Davası**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1973.

Eren, Fikret. “Mirasta İade” **Adalet Dergisi**, Sayı:3-4, 1963, s. 340-359.

Ermenek, Edim. **İcra ve İflas Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Ersöz, Oğuz.” Mirasın Reddi Beyanının İrade Sakatlığı Sebebiyle İptal Edilmesi” **Cataloging-In-Publication Data**, 2019, s. 671-679.

Gönensay, Samim. **Medeni Hukuk Cilt III**, İstanbul Üniversitesi Yayınları Arkadaş Basımevi, İstanbul, 1938.

Gönensay, Samim ve Kemaleddin Birsan. **Miras Hukuku**, 2. Bası, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1963.

Günay, Erhan. **Mirasta Denkleştirme İade Davası ile Miras Sebebiyle İstihkak Davası**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Gürsoy, Kemal Tahir. **Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti**, Yıldız Matbaası, Ankara, 1955.

Hatemi, Hüseyin. **Miras Hukuku**, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2004.

Helvacı, İlhan. **Mirasın reddi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2002.

Helvacı, Serap. **Gerçek Kişiler**, 7.Bası, Legal Kitabevi, İstanbul, 2016.

Hirsch, Adam J.. “Inheritance on the Fringes of Marriage” **University of Illinois Law Review**, vol. 2018, no 1, 2018, pp. 235-280.

Hoşlan, Osman. “Mirasın Reddi”, **Adalet Dergisi**, s:7,1974, s. 554-584.,

Hoşlan, Osman. “Mirasçının Alacaklısının Mirasın Reddini İptal Ettirebilmesi Hakkı”, **Yargıtay Dergisi**, Sayı:71,1975, s. 318-335

İnan, Ali Naim, Şeref Ertaş ve Hakan Albaş. **Miras Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.

İmre, Zahit ve Hasan Erman. **Miras hukuku: Yasal Mirasçılık, Ölüm Bağı Tasarruflar, Mirasın Geçmesi, Mirasın Taksimi**, 11. Basım, Der Yayınevi, İstanbul, 2016.

Kayıhan, Şaban. **Kişiler Hukuku**,1. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2022.

Kahveci, Nalan. **Tenkise Tabi Sağlararası Kazandırmalar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021.

Kalaycı, Evrim. Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012.

Kesilmiş, Mehmet Ömer. **Sözleşme Hukukunda Koşul**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.

Kılıçoğlu, Ahmet M. **Miras Hukuku**, 8. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

Kılıçoğlu, Ahmet. **Medeni Hukuk temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2016.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip. **Miras Hukuku**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 3. Bası, 1987.

Koç, Nevzat. "Türk Medenî Kanunundaki Düzenlemeler Işığında Vesayet Hukukuna Genel Bir Bakış", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt, 2005, s.99-120.

Köprülü, Bülent. **Miras Hukuku Dersleri Cilt I**, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1975.

Köseoğlu, Şehnaz. **Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya,2019.

Oğuzman, M. Kemal. **Miras Hukuku**, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.

Özkan, Hasan. **Türk Medeni Yasası ve Uygulaması Miras Hukuku**, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Pekcanitez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. **Medeni Usul Hukuku**, 7. Bası, İstanbul 2019.

Öztan Bilge. **Miras Hukuku**, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara, 2014.

Öztürkler, Cemal. **Mirasta Denkleştirme İade ve Tenkis Davalarında Hesap Teknikleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

Petek Hasan. "Mirasın Hükmen Reddi ", **Yaşar Üniversitesi E-Dergisi**, c. 8, sayı. Özel, 2013, s. 2191-2236.

Ruhi, Canan ve Ahmet Cemal Ruhi. **Vasiyetname, Miras Sözleşmesi, Ölüm Bağı Tasarrufların İptali ve tenkis Davası**, 2.Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara,2021.

Rüzgaresen, Cumhur ve Murat Erdem. “Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XV, Sayı: 1-2, 2011, s. 231 – 254.

Sağlam, İpek. "Devletin Yasal Mirasçılığı", **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt 22, Sayı 3, Aralık 2016, s. 2473-2495.

Saatçioğlu, Fuat. “Mirasın Gerçek Reddi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Sayı:1 ,2012, s.173-208.

Sarı, Fidan Özlem. “Mirasçılık Sıfatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı ile İlişkileri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 19, Sayı 2, 2015, S.150-164.

Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin. **Miras Hukuku**, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022.

Şahan, Gökhan. “Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklılarının Korunması”, **Erciyes Üniversitesi Hukuk fakültesi Dergisi**, Cilt: 15, Sayı: 1,2020, s. 1-40.

Şener, Esat. “Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması”, **Yargıtay Dergisi**, Cilt 3, Sayı 1, 1977.

Şener, Esat. **Miras Hukuku**, Olgaç Mat, Ankara,1977.

Şener, Esat. **Miras Hak ve Payları**, Seçkin Yayıncılık,1996.

Tekinay, Selahattin Sulhi. **Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku**, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1992.

Umar, Bilge. “Aciz Hali-Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C:1, Sayı: 1, 2004, s. 326-333.

Ülgenalp, Nuri. “Mirasın Reddi ve Defter Tutma Talebi”, **Adliye Dergisi**, Yıl 36, Sayı 1, 1945, s. 31-45.

Ürem, Müge. “Mirası Ret Hakkının Düşmesine Sebep Olan Haller”, **Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 14, Sayı:175 – 176, 2019, s. 779-815.

Yavuz, Cevdet ve Osman Açıkgöz. "Mirasın Temsilci Aracılığıyla Reddedilmesi Halinde Özel Yetkinin Gerekli Olup Olmadığı Hususunun Öğretideki Görüşler ve Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 18, Sayı 2, 2021, s. 677-693.

Yenipınar, Filiz Berberoğlu. **İflas Yoluyla Adi Takip**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.

Yıldız, Süleyman ve Abdülkerim Yıldırım. **Medeni Hukuk-I**, 3.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Yüce, Melek Bilgin. **Miras Hukuku Pratik Çalışmaları**, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.

Zeytin, Zafer ve Ömer Ergün. **Türk Medeni Hukuku**, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.